



KONGELIG RESOLUSJON

Klima- og miljødepartementet
Statsråd: Tore O. Sandvik

Ref.nr.:
Saknr.: 24/2636
Dato: 6.12.2024

Fastsettelse av forskrifter om vern av 32 skogområder i fylkene Vestland, Agder, Vestfold, Buskerud, Østfold, Akershus, Innlandet og Trøndelag.

1. Innledning

Etter naturmangfoldloven § 34 jf. § 37 kan Kongen i statsråd fastsette forskrift om vern av områder som naturreservater. Klima- og miljødepartementet (KLD) foreslår at det fastsettes forskrifter om vern for 31 skogområder. Av disse er 30 naturreservater, og ett forslag gjelder utvidelse av Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark. I tillegg foreslås en forskriftsrevisjon for et eksisterende naturreservat.

1.2 Kort redegjørelse for saken

Forslaget om vern av 31 skogområder omfatter ca. 84,8 km² nytt verneareal og vil bidra til å oppfylle de nasjonale målene for naturmangfold som Stortinget sluttet seg til gjennom bl.a. behandlingen av Meld. St. 14 (2015-2016) Natur for livet. Forslaget bidrar også til å nå Stortingets mål om vern av 10 prosent av skogarealet og til internasjonale mål og forpliktelser.

Alle områdene som foreslås vernet er privateide, foruten ett område som eies av Miljødirektoratet, og vern av disse skjer gjennom samarbeidsordningen for frivillig skogvern.

Berørte grunneiere, rettighetshavere, kommuner, fylkeskommuner og andre instanser på fylkes- og regionnivå, samt aktuelle lokale og regionale organisasjoner har hatt forslagene på høring. Høringen er gjennomført av de aktuelle statsforvalterne.

To av områdene ligger i reinbeitedistrikter og/eller i områder med andre samiske interesser. Statsforvalteren har gjennomført konsultasjon med reinbeitedistrikter som har bedt om konsultasjon. KLD har forelagt utkast til foredrag og verneforskrifter for Sametinget. Sametinget har gitt sin tilslutning til verneforslagene.

Etter høring har statsforvalterne sendt sine vurderinger og forslag om vern etter naturmangfoldloven til Miljødirektoratet. Direktoratets vurderinger og tilråding er deretter oversendt KLD.

Det er i verneplanprosessen ikke avdekket vesentlige negative samfunnsmessige konsekvenser av verneforslagene. Verneforslagene er justert på visse punkter for å

imøtekomme og hensynta ulike interesser. For departementets vurderinger av de ulike forslagene vises til bl.a. kap. 8 og 9.

2. Forslag

2.1. Generelt om forslaget

KLD tilrår opprettelse av 31 verneområder i skog i medhold av naturmangfoldloven. Av disse områdene er 17 områder nye naturreservater, og 14 områder er utvidelse av eksisterende naturreservater. For 12 av områdene foreslås utvidelsen som endring av eksisterende verneforskrift. Alle områdene inngår i ordningen med frivillig vern av privateid skog, foruten ett område der hele eiendommen eies av Miljødirektoratet. Vernesaken omfatter ca. 84,8 km² nytt verneareal, hvorav totalt skogareal er 57,7 km². Ca. 39,7 km² er produktiv skog.

Følgende områder foreslås vernet etter naturmangfoldloven:

1. Gyttavatnet i Fjaler kommune, Vestland fylke
2. Frønningen i Lærdal kommune, Vestland fylke
3. Skorsfjell i Bygland kommune, Agder fylke
4. Heddeviksfjell i Bygland kommune, Agder fylke - Utvidelse
5. Hishovfjell i Evje og Hornes kommune, Agder fylke
6. Skiftenes i Grimstad kommune, Agder fylke - Utvidelse
7. Einfasura i Hægebostad kommune, Agder fylke
8. Helvedesdalen i Lindesnes kommune, Agder fylke
9. Oksla i Vennesla kommune, Agder fylke
10. Urdvatn og Kallingshei i Åmli kommune, Agder fylke – Utvidelse
11. Vardeheia i Åmli kommune, Agder fylke - Utvidelse
12. Hvittingen i Holmestrand kommune, Vestfold fylke
13. Tjuvberget i Holmestrand og Tønsberg kommuner, Vestfold fylke
14. Krokskogstupene i Hole kommune, Buskerud fylke
15. Trillemarka-Rollagsfjell i Rollag kommune, Buskerud fylke – Utvidelse
16. Tresvika og Brattholmen i Hvaler kommune, Østfold fylke
17. Gyrihelleren i Indre Østfold kommune, Østfold fylke - Utvidelse
18. Eikhaugen i Indre Østfold kommune, Østfold fylke
19. Sæter i Indre Østfold kommune, Østfold fylke – Utvidelse
20. Renneflot i Moss kommune, Østfold fylke
21. Sogna i Ullensaker kommune, Akershus fylke
22. Gitvola og Nordre Kletten i Løten kommune, Innlandet fylke – Utvidelse
23. Korpreiret i Løten kommune, Innlandet fylke - Utvidelse
24. Vinstradalen i Nord-Fron kommune, Innlandet fylke - Utvidelse
25. Baggerudberga i Nordre Land kommune, Innlandet fylke
26. Snøåsen i Nordre Land kommune, Innlandet fylke
27. Sandbu i Sel kommune, Innlandet fylke - Utvidelse
28. Sjoa i Sel kommune, Innlandet fylke - Utvidelse
29. Raunberget i Vestre Slidre kommune, Innlandet fylke
30. Heggshuselva i Østre Toten kommune, Innlandet fylke – Utvidelse
31. Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark i Snåsa kommune, Trøndelag fylke - Utvidelse

I tillegg foreslås revisjon av verneforskriften og nytt vernekart for Øvre Forra naturreservat i kommunene Levanger, Verdal, Stjørdal og Meråker, Trøndelag fylke.

2.2. Begrunnelse for verneforslaget

Forslaget vil bidra til å oppfylle de nasjonale målene for naturmangfold som Stortinget sluttet seg til bl.a. gjennom behandlingen av Meld. St. 14 (2015-2016) Natur for livet:

- 1. Økosystemene skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester.*
- 2. Ingen arter og naturtyper skal utryddes som følge av menneskelig aktivitet, og utviklingen for truede og nær truede arter og naturtyper skal bedres.*
- 3. Et representativt utvalg av norsk natur skal bevares for kommende generasjoner.*

Meld. St. 14 (2015-2016) legger opp til videreføring av arbeidet med skogvern, i hovedsak ved vern av offentlig eid skog og ved frivillig vern av privateid skog. Forslaget bidrar også til å nå Stortingets mål om vern av 10 prosent av skogarealet og til internasjonale mål og forpliktelser, jf. bl.a. konvensjonen for biologisk mangfold artikkel 8.

Vern av områdene mot ulike typer inngrep bidrar til å bevare norsk naturmangfold, jf. naturmangfoldloven § 33, blant annet bokstavene a (*variasjonsbredden av naturtyper og landskap*), b (*arter og genetisk mangfold*), c (*truet natur og økologiske funksjonsområder for prioriterte arter*), d (*større intakte økosystemer, også slik at de kan være tilgjengelige for enkelt friluftsliv*), e (*områder med særskilte naturhistoriske verdier*), g (*økologiske og landskapsmessige sammenhenger nasjonalt og internasjonalt*), h (*referanseområder for å følge utviklingen i naturen*).

Verneforslaget vil også bidra til å nå FNs bærekraftsmål nr. 15 Livet på land. Skogvern er vurdert som et effektivt virkemiddel for å sikre norsk naturmangfold, bl.a. ved å fange opp truede og nær truede naturtyper og leveområder for mange truede og nær truede arter.

2.3. Hjemmelsgrunnlag

Skogområdene foreslås vernet som naturreservat i medhold av naturmangfoldloven § 34, jf. § 37. For at et område skal kunne vernes som naturreservat må det etter § 37 enten inneholde truet, sjelden eller sårbar natur, representere en bestemt naturtype, på annen måte ha særlig betydning for biologisk mangfold, utgjøre en spesiell geologisk forekomst eller ha særskilt naturvitenskaplig verdi.

2.4. Verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget

Områdene inkluderer viktige naturtyper og et stort antall truede og nær truede arter. De foreslåtte skogområdene i denne tilrådingen omfatter spesielt mange områder med ulike utforminger av rik edellauvskog, deriblant også områder med kalk-lindeskog. Tilrådingen omfatter også flere områder med gammel gran- og furuskog, lågurt-granskog og kalk-lågurtskog. Tilrådingen inneholder flere områder med leirraviner, både med gran og edellauvtrær, viktige bekkekløfter samt brannpåvirket barskog. I flere av områdene inngår det også arealer med flomskogsmark, blant annet gransumpskog.

Arealmessig er det stor variasjon mellom områdene. Det minste nye området er Helvedesdalen med 51 dekar. Størst er utvidelsen av Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark

med nærmere 33,6 kvadratkilometer nytt verneareal. Felles for alle områdene er at de uavhengig av størrelse innehar høy verneverdi ved at de omfatter sjeldne eller truede naturtyper med et høyt biologisk mangfold, eller at de bidrar til å oppfylle mangler i skogvernet eller har viktig funksjon i et økologisk nettverk.

De viktigste påvirkningsfaktorene på verneverdiene i skogområdene som foreslås vernet, er hogst og ulike typer utbygginger, eksempelvis veibygging, hyttebygging og utbygging av vindkraft, vannkraft og kraftledninger. Vern av de foreslåtte områdene vil gjennom vernebestemmelsene sikre arealer med viktige vernekvaliteter og bidra til å dekke viktige mangler ved skogvernet. Områdene vil bidra til langsiktig og effektiv bevaring av levested for at stort antall truede arter, og dermed *reduere den samlede belastningen* på arter som har risiko for å dø ut. Verneforskriftene åpner for at flere pågående aktiviteter kan videreføres. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid medvirke til at verneverdiene forringes. For enkelte aktiviteter vil det derfor i tråd med prinsippene om *samlet belastning* være restriksjoner, slik at naturverdiene får en økt beskyttelse. Dette er også i tråd med prinsippene om *miljøforsvarlige teknikker og lokalisering*, samt *miljøforringer betaler* der hvor det ut fra hensynet til verneverdiene er fastsatt bestemmelser om blant annet ferdsel og infrastrukturtiltak. Ut fra dagens kunnskap om arter og naturtyper i områdene vil de aktivitetene som i henhold til verneforskriftene kan videreføres, med liten grad av sannsynlighet ha vesentlig negativ innvirkning på disse artene, naturtypene og landskapselementene. Vernebestemmelsene tillater likevel ikke vesentlige inngrep i områdene. KLD vurderer at vernet med stor grad av sannsynlighet vil føre til en positiv utvikling for artene og naturtypene, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5. KLD anser at *kunnskapsgrunnlaget* er i tråd med kravet i naturmangfoldloven § 8. Det er ut fra en *føre-var-tilnærming* i verneforslaget vektlagt muligheten for flere påvirkninger av samme slag, eller en kombinasjon av flere ulike påvirkningsfaktorer (*samlet belastning*). Det foreligger etter KLDs vurdering tilstrekkelig kunnskap om naturmangfoldet, påvirkningsfaktorer og effekten av vernet. Føre-var-prinsippet tillegges derfor ikke ytterligere vekt i denne saken.

For nærmere beskrivelse av verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget, jf. naturmangfoldloven kapittel II, vises det til Miljødirektoratets tilråding.

Kunnskapsgrunnlaget om naturmangfoldet i forslaget er innhentet i ulike registreringer og kartlegginger som ledd i skogvernarbeidet, bl.a. dokumentasjon i "*Narin- Lokalitets-database for skogområder*" eller andre naturtypekartlegginger. Det inngår også områder som er kartlagt etter Miljødirektoratets nye kartleggingsmetodikk for skogvernområder. Flere av områdene i tilrådingen er kartlagt gjennom tematiske kartlegginger av bekkekløfter, kalkskog eller edellauvskog. Viktige naturfaglige evalueringer som ligger til grunn for prioriteringene i skogvern-arbeidet er bl.a. NINA-rapportene 535/2010 og 1352/2017.

KLD vurderer generelt at en kombinasjon av skogbrukets egne miljøtiltak sammen med et nettverk av verneområder er et effektivt bidrag til å sikre det biologiske mangfoldet i skog. Hvis områdene i denne saken ikke vernes er fortsatt skogbruk den mest aktuelle arealanvendelsen for mange av områdene. Det vil da være sektorlover og skogbrukets egen sertifiseringsordning som skal ivareta hensynene til biologisk mangfold.

2.5. Andre interesser

Historisk har skogene blitt utnyttet i ulik grad til bl.a. skogsdrift, beite, jakt, friluftsliv og tradisjonell reindrift. Skogbruk skal ikke fortsette i områdene som vernes, men aktivitet som f.eks. utmarksbeite, jakt, fiske og friluftsliv kan i stor grad fortsette som tidligere. Det går veier inn i noen områder, primært gamle traktorveier. Noen av disse kan være aktuelle for bruk i jordbrukssammenheng eller i forbindelse med drift av bakenforliggende skogarealer, og for uttransport av felt storvilt.

Det går kraftledninger gjennom nytt verneareal i områdene Gyttavatnet, Hishovsfjell, Hvittingen, Krokskogstupene, Sæter, Sogna og Vinstradalen. Det går kraftledninger inntil nytt verneareal i områdene Frønningen, Skorsfjell, Heddeviksfjell, Tjuvberget, Renneflot og Sandbu. Når kraftledninger ligger i eller inntil nytt verneareal er det i verneforskriftene tatt inn standardbestemmelser om bl.a. drift og vedlikehold av kraftledninger.

Det er registrert digitalt kartlagte småkraftpotensialer i områdene Frønningen på 3,15 GWh, Helvedesdalen på 0,61 GWh, Krokskogstupene på 1,01 GWh, Vinstradalen på 1,42 GWh og Sandbu på 1,77 GWh. De digitalt kartlagte småkraftpotensialene er skjematisk kartlegginger som ikke vurderer realismen i prosjektene, f.eks. ut fra viktige naturverdier. For området Vinstradalen er foreslått vern ikke til hinder for at det aktuelle potensialet i all hovedsak evt. kan realiseres ved en mindre flytting av utløpet bort fra hovedelva Vinstra. KLD viser til at de berørte potensialene i saken er små. Grunneierne er klar over potensialene, og ønsker vern. KLD vurderer at naturverdiene i områdene tilsier at verdien av å etablere naturreservatene er større enn nytten av eventuell utbygging.

Følgende fire områder grenser til reguleringsmagasiner som brukes til vannkraftproduksjon: Heddeviksfjell (grenser til Byglandsfjorden), Eikhaugen (grenser til Øyeren), Sæter (grenser til Øyeren) og Raunberget (grenser til Slidrefjord). Det foreligger ikke planer om heving av høyeste regulerte vannstand (HRV) for magasinene, og dette vurderes uansett også som lite aktuelt da det ligger bl.a. et stort antall boliger og betydelig infrastruktur som veier o.a. inntil dagens HRV.

Det er registrert mineralforekomst innenfor den foreslåtte utvidelsen av Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark. Utover det er det ikke registrert mineralske ressurser, massetak, bergrettigheter eller gamle gruver som berøres av verneforslagene, jf. uttalelser fra Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) og NGUs kartdatabase. DMF har kommentarer kun til Krokskogstupene og Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark. For nærmere omtale av de enkelte mineralforekomstene og vurderinger av disse opp mot verneverdiene vises det til beskrivelsen av enkeltområdene i kap. 9.

Verneforslaget for Krokskogstupene naturreservat grenser til reguleringsplanområdet for E16 Skaret – Høgstet og E16 Bjørum – Skaret. Verneforslaget krysser den planlagte traseen sør for Bråtafjellet, men kun der veien skal legges i tunnellop. Et lite areal lengst sør ligger innenfor reguleringsplanen for E 16 Bjørum-Skaret, dette arealet er regulert til annen veigrunn – grøntareal. Verneforskriften legger til rette for gjennomføring av nødvendige tiltak i forbindelse med E16, først og fremst ved at verneområdet er lagt utenfor reguleringsgrensen. Krokskogstupene har verneverdier av nasjonal til internasjonal betydning. Derfor er eventuelle tekniske tiltak søknadspliktig, for å sikre dialog mellom forvaltningsmyndigheten og veieier/utbygger.

2.6. Planstatus

Arealene som foreslås vernet er i all hovedsak LNFR-områder i respektive kommuneplaner. De tilfellene som avviker fra dette, er omtalt spesifikt under beskrivelsen av det enkelte området.

3. Samfunnsnytte og konsekvenser av verneforslaget

3.1. Samfunnsnytte av verneforslaget

Gjennomføring av verneforslaget vil bidra til å oppfylle de nasjonale målene for naturmangfold, målet om vern av 10 % av skogarealet og internasjonale mål og forpliktelser.

Verneområdene har i tillegg viktige opplevelseskvaliteter og kan bidra til verdiskaping lokalt og regionalt knyttet til naturbasert turisme. Naturmangfold har også en egenverdi. Vern som foreslått vil derfor ha positiv samfunnsmessig betydning, og bidra til å oppfylle Stortingets vedtak i stortingsmeldingen *Natur for livet* (Meld. St. 14 (2015-2016)).

3.2. Samfunnsmessige konsekvenser av verneforslaget

Vern av områder etter naturmangfoldloven er å anse som varige tiltak som kan påvirke ulike samfunnsområder. Områdene som foreslås vernet er gjennomgående små, noe som i utgangspunktet tilsier at konsekvensene for andre interesser er begrensede.

Alle områder som foreslås vernet har areal under 250 km² og omfattes ikke av kravene til utarbeidelse av konsekvensutredning etter plan- og bygningsloven og tilhørende forskrift. Bruksinteresser i områdene er klarlagt ved høring av verneforslag og annen kontakt med berørte parter. I hovedsak er interessene knyttet til skogbruk, beite, tradisjonell reindrift, jakt og friluftsliv. Unntatt for skogbruk er dette aktiviteter som fortsatt kan foregå innenfor rammen av verneforskriftene.

For tradisjonell reindrift vil vern beskytte arealene langsiktig mot inngrep og nedbygging. Hensyn til reindriften ivaretas ved at tiltak plasseres under § 4 (generelle unntak fra vernebestemmelsene) så lenge de ikke vil være i strid med verneformålet, og for tiltak under § 7 (spesifiserte dispensasjonsbestemmelser) vektlegges flerårige tillatelser som koordineres med og tas inn i distriktsplan i henhold til reindriftsloven. Dette for at tradisjonell reindrift i størst mulig grad kan foregå rasjonelt og uten unødvendige søknadsprosedyrer innenfor rammen som ivaretar verneformålet.

Hvis områdene ikke vernes, er fortsatt skogbruk mest aktuelle arealbruk. Det vil da i hovedsak være sektorlover og skogbrukets sertifiseringsordning som skal ivareta hensynene til naturmangfold på disse arealene. KLD vurderer at et nettverk av verneområder, kombinert med gode miljøtiltak i skogbruket samt andre aktuelle virkemidler, er en effektiv måte å sikre naturmangfoldet i skog.

KLD har i brev av 8. november 2021 bedt Miljødirektoratet fra 1. februar 2022 iverksette en ordning for avveining mellom skogverninteresser og skogbruksinteresser for nye skogvernsaker. Ordningen ble foreslått av Miljødirektoratet og Landbruksdirektoratet, som svar på et oppdrag gitt av KLD og Landbruks- og matdepartementet (LMD). Følgende fire

områder i dette verneforslaget ble tilbudt etter 1. februar 2022: Tresvika og Brattholmen, Gyrihelleren, Renneflot og Sjoa. De tre sistnevnte områdene ligger innenfor kategorier som skal prioriteres for vern i henhold til retningslinjene. Det finnes ikke skogdata for Tresvika. Det er derfor ikke gjort avveining for dette området i henhold til metodikken, men det er gjort en generell vurdering av området som konkluderer med at området er prioritert for vern. De resterende områdene ble tilbudt før 1. februar 2022 og omfattes derfor ikke av oppdraget fra KLD.

Norsk landbruk og matproduksjon er basert på bruk av arter som planter, husdyr og skogstrær. Genmangfoldet, dvs. den genetiske variasjonen innen artene, er en forutsetning bl.a. for framtidig klimatilpasning og produksjon. Bevaringsverdige skogtrær og ville slektninger av kulturplanter bevares best i naturlige populasjoner i naturen, eksempelvis i egnede verneområder. Verneområdene kan følgelig ha verdi også i denne sammenheng.

Naturen leverer viktige økosystemtjenester, både i form av bruksverdier og ikke-bruksverdier, herunder eksistensverdien av naturmangfoldet både for dagens befolkning og for framtidige generasjoner. Gjennom økosystemtjenestene gir naturen essensielle bidrag til samfunnsøkonomiske verdier. Vern vil sikre at naturverdiene ivaretas på lang sikt. Norge har også forpliktet seg nasjonalt og internasjonalt til å ta vare på naturmangfoldet.

Vern vil begrense fremtidige muligheter for bl.a. skogbruk, mineralutvinning, vindkraftutbygging og regulering av vassdrag. Det er ikke konkrete planer om mineralutvinning eller regulering av vassdrag innenfor noen av de foreslåtte verneområdene i dag.

KLD viser til at det i verneprosessen ikke er avdekket vesentlige negative samfunnsmessige konsekvenser av verneforslagene. Verneforslagene er videre justert på ulike punkter for å imøtekomme og hensynta andre interesser. KLD mener verneforslaget slik det nå foreligger har små negative konsekvenser. Samlet sett vurderer departementet at de samfunnsøkonomiske konsekvensene av vernet vil være positive på sikt. Forslaget vil sikre natur som har en positiv samfunnsnytte, selv om nytten vanskelig kan kvantifiseres. Forslaget vil samtidig bidra til oppfyllelse av nasjonale og internasjonale forpliktelser om å ivareta naturmangfoldet. Verneforslagene vil også sikre viktige områder for friluftsliv.

Etter avveininger mellom områdenes verneverdier og andre interesser er det underveis i verneprosessen foretatt endringer i verneforskrifter og avgrensning for foreslåtte verneområder. Det vises for øvrig til omtale av de enkelte verneområdene i kapittel 9.

4. Viktige endringer i verneprosessen

Navn: Det er under høringene kommet innspill som foreslår endring av navn for ett område. KLD tilrår imidlertid ikke at skrivemåten endres for noen av områdene.

Grenser: Det er gjennomført endringer i avgrensinger for flere av områdene etter høring. Stort sett er dette snakk om mindre tilpasninger til eiendomsgrenser eller for å grense ut eksisterende infrastruktur og anlegg. Den største endringen er gjort i området i Vardeheia. Her er utvidelsesarealet redusert med 4357 dekar. Av dette er 1129 dekar produktiv skog. Endringen i dette området skyldes både faglige vurderinger fra

Statsforvalterens side samt innspill fra Åmli kommune. Også i området Sogna er det gjort vesentlige endringer av avgrensingen. En eiendom ble trukket ut av tilbudet og det ble i tillegg gjort en del tilpasninger mot dyrket mark. Til sammen reduseres verneforslaget med 236 dekar. Det er gjort mindre justeringer i flere av områdene. Miljødirektoratet tilrår også å gjøre noen mindre justeringer i avgrensing etter statsforvalternes tilråding. Dette for å grense ut eksisterende tekniske inngrep. KLD støtter de foreslåtte grenseendringene.

Verneforskrifter: Det er etter høringen foretatt noen mindre endringer i forslagene til verneforskrifter. Dette skyldes dels tilpasning til nyeste vernevedtak for naturreservater, dels kommentarer i innkomne høringsuttalelser og et generelt ønske om at forskriftene blir mest mulig like for forhold som gjelder samme tema. KLD vurderer at endringene ikke har betydning for avtalene om frivillig vern der det er inngått avtaler med grunneiere.

5. Oppheving og endring av tidligere vernevedtak

Følgende eksisterende forskrifter foreslås opphevet som følge av den nye verneplanen:

1. Forskrift 17.12.2010 nr. 1626 om vern av Skiftenes naturreservat, Grimstad kommune, Aust-Agder.
2. Forskrift 4.9.1981 nr. 4757 om vern av Sandbu naturreservat i Sel kommune, Oppland.
3. Forskrift 14.12.1984 nr. 2101 om fredning for Gaundalsmyra naturreservat, Snåsa kommune, Nord-Trøndelag.
4. Forskrift 21.12.1990 nr. 1088 om fredning av Øvre Forra naturreservat, Levanger, Verdal, Stjørdal og Meråker kommuner, Nord-Trøndelag.

Følgende eksisterende vernevedtak foreslås endret som følge av den nye verneplanen:

1. Forskrift 15.12.2017 nr. 2049 for Heddeviksfjell naturreservat, Bygland kommune, Aust-Agder.
2. Forskrift 15.03.2019 nr. 242 om vern av Urdvatn og Kallingshei naturreservat, Åmli kommune, Aust-Agder.
3. Forskrift 15.12.2017 nr. 2055 om vern av Vardeheia naturreservat, Åmli kommune, Aust-Agder.
4. Forskrift 05.12.2008 nr. 1302 Trillemarka-Rollagsfjell naturreservat, Sigdal, Rollag og Nore og Uvdal kommuner, Viken.
5. Forskrift 23.6.2020 nr. 1314 om vern av Gyrihelleren naturreservat, Indre Østfold kommune, Viken.
6. Forskrift 23.06.2020 nr. 1315 om vern av Sæter naturreservat, Indre Østfold kommune, Viken.
7. Forskrift 21.06.2019 nr. 831 om vern av Gitvola og Nordre Kletten naturreservat, Åmot kommune, Hedmark.
8. Forskrift 25.11.2016 nr. 1379 om vern av Korpreiret naturreservat, Elverum kommune, Hedmark.
9. Forskrift 22.06.2018 nr. 965 om vern av Vinstradalen naturreservat, Nord-Fron kommune, Innlandet.
10. Forskrift 14.12.2018 nr. 1948 om vern av Sjoa naturreservat, Sel kommune, Innlandet.
11. Forskrift 27.11.2020 nr. 2534 om vern av Heggshuselva naturreservat, Østre Toten kommune, Innlandet

12. Forskrift 17.12.2004 nr. 1691 om verneplan for Verdal-Snåsa-Lierne. Vern av Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark, Verdal, Steinkjer, Grong, Snåsa og Lierne kommuner, Trøndelag.

6. Forvaltning av verneområdene

Forvaltningsmyndighet

Miljødirektoratet avgjør hvem som skal være forvaltningsmyndighet for det enkelte område, jf. naturmangfoldloven § 62. Naturreservatene er små verneområder, som det er lagt til grunn skal forvaltes av de kommunene som ønsker det. Det stilles noen krav til slik delegering, blant annet at hele verneområdet er innenfor en kommune og at kommunen har tilstrekkelig kapasitet og kompetanse. Dersom aktuelle kommuner ikke ønsker slik myndighet, vil forvaltningsmyndigheten ligge hos statsforvalteren. For eksisterende verneområder som forvaltes av kommunen og nå utvides, endres forvaltningsmyndigheten i utgangspunktet ikke.

Klima- og miljødepartement vurderer det som hensiktsmessig at fastsetting av forvaltningsmyndighet for skogvernområder framover så langt det er mulig bør skje i forbindelse med verneprosessene. For kommuner som frivillig har valgt å overta forvaltningsmyndigheten vil dette da kunne framgå av vedtatt verneforskrift. Den vedtatte verneforskriften vil likevel fortsatt gi Miljødirektoratet myndighet til å delegerer myndigheten etter forskriften til et annet organ senere.

KLD har bedt Miljødirektoratet fase inn en praksis i skogvernarbeidet hvor forvaltningsmyndighet for foreslåtte verneområder i størst mulig grad avklares i forbindelse med formelle verneprosesser. En slik avklaring må gjøres av Statsforvalterne i forbindelse med høring av verneforslagene. Verneplanprosessen for en del av områdene i denne tilrådingen ble startet før ny rutine ble innført, derfor varierer det om Statsforvalteren har klart å hente inn svar fra kommunene på disse eller ikke. For de kommunene som er forespurt, men som ikke har svart, legges det til grunn at de ikke ønsker forvaltningsmyndigheten og forvaltningsansvaret delegeres til Statsforvalteren.

I tradisjonelle samiske områder skal samiske interesser ivaretas i den forvaltningsordningen som etableres.

7. Saksbehandling

7.1. Generell bakgrunn

Vern av skog har i lang tid vært en viktig del av verneplanarbeidet i Norge. Det systematiske arbeidet med vern av barskog ble påbegynt i 1988. Grunnlaget for skogvernarbeidet har vært bl.a. St.meld. nr. 68 (1980-81) *Vern av norsk natur*, St.meld. nr. 46 (1988-89) *Miljø og utvikling* og St.meld. nr. 40 (1994-95) *Opptrapping av barskogvernet fram mot år 2000*. Et viktig grunnlag for dagens arbeid for økt skogvern er bl.a. St.meld. nr. 25 (2002-2003) *Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand*, hvor det ble lagt fram en strategi for økt skogvern. Meld. St. 14 (2015-2016) *Natur for livet* legger opp til en videreføring av det langsiktige arbeidet med skogvern, herunder økt frivillig skogvern. Stortinget ba ved behandlingen av meldingen regjeringen sette et mål om vern av både offentlig eid skog og frivillig vern av privateid skog til 10 prosent av

skogarealet. Viktige naturfaglige evalueringer som ligger til grunn for prioriteringene i skogvernarbeidet er NINA rapportene 54/2002, 535/2010 og 1352/2017.

7.2. Frivillig skogvern på privateid grunn

Vern av privateid skog gjennomføres i all hovedsak som frivillig skogvern. Ved frivillig skogvern tilbyr skogeierne skogareal for vern. Tilbud om vern sendes til vedkommende statsforvalter. Det foretas naturfaglige registreringer og utarbeides skogtakster for områder der det er behov for det. Hvis området kvalifiserer for vern, utarbeider Statsforvalteren på grunnlag av tilbudet og de naturfaglige registreringene forslag til avgrensning av verneområdet. Ut fra tilbud og standard verneforskrift utarbeider Statsforvalteren forslag til verneforskrift som oversendes grunneier for kommentarer. Det avholdes møter og/eller befaringer der forslaget diskuteres nærmere. Miljødirektoratet oppnevner skogsakkyndig med mandat å forhandle med grunneierne og/eller grunneiernes representant. Ved enighet inngås avtale der erstatningssum, forslag til verneforskrift og avgrensning av verneområdet blir avklart. Fra avtaletidspunkt og fram til vernevedtak gjelder en vederlagsordning.

Utbetaling av avtalt erstatningsbeløp skjer når vernevedtak er fattet.

Områdene i denne saken har ulik historikk. Det vises til tilrådinger fra Miljødirektoratet og statsforvalterne for utdypende informasjon om saksgangen.

7.3. Konsultasjoner og dialog med samisk reindrift og Sametinget

Generelt er reindriften i skogvernsaker positiv til at skogvern beskytter arealene mot utbygging og inngrep som er negative for reindriften. Man ser det også generelt som positivt at vern sikrer bl.a. gammel skog med hengelav som er viktig reinbeite mot hogstinngrep fra skogbruk. Samtidig ønsker reindriften generelt et lavt restriksjonsnivå for reindriften og andre samiske interesser i verneområdene.

Områdene Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark og Øvre Forra nasjonalreservat ligger i reinbeitedistrikt. Protokoll fra konsultasjon mellom Statsforvalteren og berørte reinbeitedistrikt, for de tilfellene hvor det har vært krevd konsultasjon, følger som vedlegg til tilrådingen fra Miljødirektoratet til KLD.

Det har vært avholdt flere konsultasjonsmøter mellom Statsforvalteren og Shæhkere sitje og Låarte sitje i forbindelse med den foreslåtte utvidelsen av Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark. Konsultasjonene har i all hovedsak handlet om regulering av en reservetrase/reservelei for motorferdsel vestover fra Gaundalen fjellgård, som er en forutsetning for grunneiers tilbud om vern. Shæhkere sitje er positive til at nasjonalparken utvides. Skæhkere sitje har i protokoll signert 16. mai 2024 uttalt at dersom forskriften er så streng at det ikke er noen tvil om hva som gjelder, kan de akseptere en reservelei under følgende forutsetninger: Avtale med privat grunneier må være på plass, det må avklares kompensasjon for arbeidet som er nedlagt frem til i dag og videre, det skal ikke opparbeides kjørolei fra Finnvollan til Gaundalen som kan benyttes som tursti for vandrere, og at det ikke blir ei vinterlei med snøskuter. Statsforvalteren er enig i de to sistnevnte punktene. Når det gjelder kompensasjon for nedlagt arbeid i kjøroleia mener Statsforvalteren dette er en del av temaet i driftsavtaler med nasjonalparkforvaltningen. Når det gjelder vilkåret om at privat avtale med grunneier må være på plass, er Statsforvalteren prinsipielt enig i dette, men det er ulike syn på hva som må komme først av vernevedtak og privat avtale. Statsforvalteren mener at privat avtale må være inngått før

eventuell tillatelse innvilges. Videre har reinbeitedistriktet uttalt til Statsforvalteren at de skisserte forslagene til retningslinjer ser mye bedre ut og avklarer mye av punktene som har vært diskutert, men at det per i dag ikke er noe fast bosetning på gården slik at forskriften ikke vil være aktuell på nåværende tidspunkt. Til dette har Statsforvalteren kommentert at forskriftspunktet har bruksaktualitet når og hvis det blir avklart eierskap og etablert fast bosetting, men forskriften må avklares som en del av verneforslaget.

Statsforvalteren har hatt to konsultasjoner med Sametinget om utvidelsen av Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark. Etter konsultasjonen har Sametinget meldt tilbake til Statsforvalteren at saken skulle behandles politisk. KLD har mottatt tilbakemelding om resultatet fra Sametingets behandling i forbindelse med foreleggelsen av saken.

I konsultasjon mellom Statsforvalteren og Gaske-Laante sitje om forskriftsrevisjon for Øvre Forra naturreservat, har Gaske-Laante sitje understreket at området er svært viktig for reindrift med helårsdrift og kalvingsområde på begge sider av Forra. Reinbeitedistriktet er positive til vern som naturreservat for ivaretagelse av gammelskogen som er en viktig beiteressurs for reinen om vinteren. Distriktet er presset av inngrep som veiutbygging, hyttefelt, flatehogster, ferdsel, løshunder, skiløyper og snøskuterkjøring. Det har hendt at flytting av rein har blitt hindret av brukere av skiløyper. Reinen bør ha fortrinnsrett. Statsforvalteren har i konsultasjonen lagt til grunn at vern ikke skal være til hinder for en rasjonell reindrift og at reindrift skal kunne foregå som tidligere. Forvaltningsplan og distriktsplan vil kunne være viktige grunnlag i forvaltningen av Øvre Forra naturreservat. Sametinget har ikke bedt om konsultasjon om verneforskriften for Øvre Forra, men har kommet med høringsinnspill.

KLD vurderer at Statsforvalterens konsultasjon har ivaretatt konsultasjonsplikten overfor tradisjonell samisk reindrift. KLD vurderer at generelt er representanter for reinbeitedistriktene nærmest de aktuelle problemstillingene og kjenner godt til de enkelte områdene og den samiske reindriften bruk av disse områdene. KLD viser til at det underveis i verneprosessen er gjort endringer av hensyn til reindrift og samiske interesser. KLD har forelagt utkast til foredrag og verneforskrifter for Sametinget. Sametinget gir sin tilslutning til verneforslaget for begge områdene som berører samiske interesser, og har ikke bedt om konsultasjon med KLD om saken.

For ytterligere detaljer om enkeltområdene med samiske interesser og detaljene i dialogen med Sametinget vises det til omtalen av disse i kap. 9.

7.4. Forholdet til utredningsinstruksen, forvaltningsloven og saksbehandlingsreglene i naturmangfoldloven

Verneforslagene er utarbeidet i henhold til Utredningsinstruksen. I kapittel 1 til 3 begrunnes verneforslagene på overordnet nivå, og sammenhengen med nasjonale og internasjonale mål om å ta vare på et utvalg av norsk natur belyses. Videre omtales kort hva som eventuelt skjer med verneverdiene hvis vernet ikke gjennomføres og hvilke virkemidler som eventuelt kan være relevante. I kapittel 3 vurderes samfunnsnyttene og konsekvensene av verneforslaget, hvem som berøres og hvilke tiltak som anbefales. I kapittel 8 og 9 omtales og vurderes generelle kommentarer og konkrete merknader til

verneforslag for de enkelte områder fra berørte parter, myndigheter og interessegrupper. Økonomiske og administrative konsekvenser omtales i kapittel 10.

Gjennomføringen i henhold til rundskriv T-2/15 om saksbehandlingsregler ved områdevern etter naturmangfoldloven, forvaltningsloven og utredningsinstruksen har medført inkluderende verneprosesser. Aktuelle kommuner kan etter et vernevedtak søke om å få forvaltningsmyndighet i tråd med gjeldene politikk på området.

Gjennom verneprosessen er det foretatt en avveining mellom verneinteresser og andre bruker- og samfunnsinteresser. Verneforslaget er også i størst mulig grad tilpasset de ulike brukerinteressene i området. Kravene i naturmangfoldloven § 14 er således oppfylt.

7.5. Høring av verneforslagene

Berørte grunneiere, rettighetshavere, kommuner, fylkeskommuner og andre instanser på fylkes- og regionnivå, samt aktuelle lokale og regionale organisasjoner har hatt verneforslagene på høring. Hovedsynspunkter fra høringsinstansene er tatt inn i kap. 9.

8. Generelle merknader til verneforslagene

Høringsuttalelsene er oppsummert i kap. 9 under omtalen av hvert område. I dette kapitlet redegjøres for Miljødirektoratets og KLDs merknader til generelle forhold i saken.

8.1. Miljødirektoratets generelle merknader

Forskriftenes innhold

Miljødirektoratet understreker betydningen av at en både ved utforming av verneforskrifter og forvaltning av områdene, herunder dispensasjonspraksis, legger til grunn et langsiktig perspektiv. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid medvirke til at naturkvalitetene forvitrer. Det er også viktig at den økosystemtilnærmingen som er lagt til grunn i skogvernet reflekteres.

Verneforskriftene innebærer vern av all vegetasjon og alt dyreliv. Dyreliv omfatter alle former for levende organismer, både virveldyr og virvelløse dyr. Det er likevel åpnet for jakt, fiske og sanking av bær og matsopp. Ulike tiltak som kan endre naturmiljøet er forbudt. Dette innbefatter anlegg av ulike slag (midlertidige eller faste), men også tiltak som for eksempel drenering, kalking og gjødsling. For enkelte områder er det i verneforskriften åpnet for visse typer anlegg etter søknad.

Verneforskriftene innebærer et generelt hogstforbud, men det kan etter søknad gis tillatelse til hogst av etablerte plantefelt. I tilfeller der det ikke er aktuelt å ta ut plantede trær på kort sikt, kan det etter søknad gis tillatelse til en begrenset skjøtsel.

Motorferdsel er forbudt, men forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med spesielt nevnte formål. Det understrekes at regelen om «nødvendig motorferdsel» skal håndheves strengt. Motorferdsel i tilknytning til militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, og gjennomføring av skjøtelses- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten er tillatt. Dette gjelder ikke for øvingsvirksomhet i tilknytning til slike formål. Det er gjort en vurdering for hvilke områder det er aktuelt med en egen dispensasjonshjemmel for øvingsvirksomhet. Utgangspunktet har vært at det ikke er aktuelt å åpne for dette i små verneområder og verneområder som på grunn av sin topografi (bratte områder) er lite egnet til slike aktiviteter.

Vedlikehold av eksisterende veger og anlegg, herunder bygninger og eventuelt andre installasjoner som er i bruk på vernetidspunktet, er tillatt. Med vedlikehold menes

oppretholdelse av den standard vegen, bygningen, anlegget o.a. hadde på vernetidspunktet. Vedlikehold omfatter ikke nybygging, oppgradering eller utvidelse. Vedlikehold av for eksempel veg omfatter dermed tiltak eller arbeid for å holde vegen ved like eller opprettholde samme standard som på vernetidspunktet, uten at den endrer karakter. Miljødirektoratet vil ikke tilrå at verneforskriften henviser til vegklasser, da slike standarder kan endres over tid, men tilrår å opprettholde formuleringen om standard på vernetidspunktet. Tiltak som påføring av nytt grusdekke, grøfterensk, skifte av stikkrenner og lignende anses som vedlikehold. Motorferdsel i forbindelse med vedlikehold kan tillates etter søknad, og skal fortrinnsvis skje på snødekt mark.

Miljødirektoratet vil påpeke at restriksjonsnivået ikke er særlig forskjellig mellom de ulike områdene som her foreslås vernet, men da verneforskriftene for områdene er framkommet gjennom forhandlinger mellom de respektive Statsforvalterne og grunneierne, vil det måtte aksepteres at det blir enkelte forskjeller i utformingen av forskriftene. For de områdene der eksisterende verneområder inngår i verneforslagene, vil ny verneforskrift omfatte hele området. For disse arealene vil det kunne medføre større endringer i forhold til eksisterende verneforskrift. For noen områder med mindre utvidelser, opprettholdes eksisterende bestemmelser, som også vil gjelde for utvidelsesarealet.

Miljødirektoratet vurderer at mal for verneforskrifter for naturreservater ivaretar avveiningen mellom brukergruppene og de overordnede vernehensyn på en god måte.

Navn

Kartverket forutsetter at vernemyndigheten melder inn navnet på nye naturreservat til Kartverket for registrering i Sentralt stedsnavnregister (SSR) når vernevedtak er gjort, jf. § 15 i lov om stadnamn av 18. mai 1990 nr. 11. Kartverket forutsetter dessuten at kart over verneområdene produseres i samsvar med Miljødirektoratets produktspesifikasjon. Språkrådet viser til at offentlige instanser er bundet til skrivemåten i sentralt stedsnavnsregister. For å kunne bruke annet navn, er det behov for å reise formell navnesak.

Når det gjelder de endelige vernekartene, vil de bli produsert i tråd med gjeldende praksis. Når det gjelder innmelding av navn på nye verneområder i Sentralt stedsnavnregister, vises til kommentarene fra Klima- og miljødepartementet i foredrag til kgl.res. i desember 2015. Departementet viser til "*at Kartverket gjøres kjent med nye vernevedtak gjennom brev fra Klima- og miljødepartementet for å tinglyse vernevedtakene på berørte eiendommer. Da Kartverket også er ansvarlig for Sentralt stedsnavnregister, må det forutsettes at Kartverket samtidig sørger for innmelding til Sentralt stedsnavnregister.*"

Motorferdsel

Det er åpnet for uttransport av felt elg og hjort i verneforskriften § 6. I områder hvor det er aktuelt er det også åpnet for uttransport av villsvin. Miljødirektoratet vil understreke at motorisert uttransport av elg, hjort og villsvin i utgangspunktet enten skal foregå manuelt eller ved bruk av lett beltekjøretøy hjemlet i § 6. Med lett beltekjøretøy i denne sammenheng menes mindre beltekjøretøy som f.eks. elgtrekk, jernhest og beltegående ATV. Det er i noen tilfeller åpnet for at uttransport kan skje med ATV eller traktor på eksisterende traktorveger. Unntaket for uttransport av felt elg, hjort og villsvin er i tråd med motorferdsellovens bestemmelser. Det er i noen områder tilrådd å åpne for uttransport også av bjørn og ulv. Miljødirektoratet har tatt inn utvidet unntak der dette er foreslått av statsforvalterne, men har ikke foreslått noen generell endring av denne bestemmelsen.

Miljødirektoratet mener det er hensiktsmessig at det foretas en generell gjennomgang av denne unntaksbestemmelsen der også forholdet til motorferdsellovens unntaksbestemmelser må vurderes. Det samme gjelder bestemmelsen om uttransport av syke og skadde bufe.

En eventuell tillatelse til bruk av annet motorkjøretøy enn nevnt over, hjemlet i § 7, skal vurderes nøye. Det reelle behovet, samt mulige påvirkninger på naturmiljøet skal vurderes. Forvaltningsmyndigheten kan i sin søknadsbehandling knytte tillatelsen til bestemte traséer. Dette vil særlig være aktuelt for uttransport av elg og hjort fra bakenforliggende områder. Det kan også innvilges flerårige dispensasjoner.

I områder med hytter er hovedregelen at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til transport av ved, materialer og utstyr på snødekket mark etter § 7. Slike tillatelser bør normalt styres til fastlagte traseer. Fastsetting av trasé bør gjøres ved søknadsbehandling eller som en del av utarbeidelse av forvaltningsplan. Motorisert transport i forbindelse med vedlikehold bør skje på snødekt mark med bruk av snøskuter. I unntakstilfeller kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til barmarkskjøring for transport av materialer til vedlikehold. Dette bør normalt være vedlikeholdsbehov av akutt karakter, og transporten bør så langt mulig foregå på fast mark og ikke i våtmarks-/myrområder. Når det gjelder vedlikehold av stier, foreslås det ikke åpning for motorferdsel i forbindelse med dette. Dersom det som del av nødvendig vedlikehold er behov for å ta ned større trær, bør disse som hovedregel bli liggende i naturreservatet. Miljødirektoratet har tatt ut bestemmelser som åpner for motorferdsel for vedlikehold av eksisterende stier der dette er foreslått i forskriftene.

I verneforskriftenes § 7 er det åpnet for at det etter søknad kan gis dispensasjon til motorferdsel knyttet til ulike formål. Der hvor bestemmelsene ikke spesifiserer om slik transport skal skje med beltekjøretøy på snødekt mark, med lufttransport eller på barmark, skal det ved vurderingen av den enkelte dispensasjonssøknad legges til grunn at transporten fortrinnsvis bør skje med beltekjøretøy på snødekt mark eller med lufttransport. Transport på barmark er kun aktuelt når transport med beltekjøretøy på snødekt mark eller lufttransport er vanskelig gjennomførbart og for øvrig når det er spesielle forhold som tilsier det, og forutsetter at slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter.

Kraftledninger

I områder med eksisterende energi- og kraftanlegg er utgangspunktet at anleggene skal kunne drives og vedlikeholdes på en sikkerhetsmessig og økonomisk forsvarlig måte. Forskriftsmalene har standardbestemmelser som åpner for drift og vedlikehold av anlegg, og motorferdsel i forbindelse med akutt utfall på kraftledninger. Forskriftsmalen fastsetter søknadsplikt for motorferdsel utover dette. Bakgrunnen for dette er at forvaltningsmyndigheten blant annet skal ha mulighet til å kunne styre hvilke typer kjøretøy som benyttes og til hvilken tid eller etter hvilken trasé kjøringen skal skje. Det forutsettes at man primært søker å legge motorisert ferdsl utenfor verneområdene. Foruten drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg, og nødvendig istandsetting ved akutt utfall, åpnes det for oppgradering/fornyelse av eksisterende kraftanlegg og kraftledninger for heving av spenningsnivå og øking av linjesnitt dersom tiltaket ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig.

Miljødirektoratet forholder seg til enighet på departementsnivå om bestemmelsene om drift

og vedlikehold av kraftanlegg, og har justert forskriftene i tilrådingen i tråd med formuleringer i nyeste vernevedtak. I noen av områdene med kraftlinjer inntil verneområdet, men utenfor vernegrensen, er det tatt inn bestemmelser om drift og vedlikehold slik at nødvendige tiltak kan gjøres innenfor vernegrensen. Det er i disse tilfellene også tatt inn unntak for motorferdsel i forbindelse med drift, vedlikehold eller akutt utfall.

Ved de senere skogvernvedtakene er det i noen konkrete tilfeller gitt generelt unntak til Statnett SF for at det i forbindelse med drift og vedlikehold på kraftledninger kan kjøres på etablerte traséer. En forutsetning for dette er at det finnes oversikt over slike traséer, og at kjøringen er vurdert å ikke føre til nevneverdig skade på verneverdiene. Traséene skal da markeres på vernekartet. Statnett er i slike tilfeller selv ansvarlig for å levere kart over traséer.

Leting etter mineralske ressurser

Naturmangfoldloven § 41 sier at det som ledd i saksbehandlingen skal innhentes kunnskap om andre mulige verdier i området. Dette vil i hovedsak være å samle kunnskap som allerede er kjent, herunder informasjon om pågående næringer eller aktiviteter.

Dersom ny kunnskap i framtiden viser at det finnes viktige forekomster av mineralske ressurser i verneområdene, må eventuell utdrift av disse forekomstene vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle ut fra den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48. Denne lyder: "Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig."

Den viktigste måten å få fram interessene knyttet til potensiell og planlagt utnyttelse av mineralressurser på, er høringene som gjennomføres for det enkelte verneforslaget. I de fleste sakene finnes det fram til gode løsninger gjennom grensedragning og/eller tilpasning i forskriften. I de sakene der målet om økt skogvern (og grunneiers ønske om frivillig vern) må veies opp mot potensiell eller planlagt utnyttelse av mineralressurser, vil man forsøke å finne omforente løsninger på direktoratsnivå. I tilfeller hvor dette ikke er mulig vil dette være avveininger som må avklares mellom departementene etter at Miljødirektoratet har avgitt sin tilråding til Klima- og miljødepartementet.

Start og landing med luftfartøy

Miljødirektoratet vurderer at landing og start med luftfartøy er uønsket i naturreservater, og at dette bør tydeliggjøres og synliggjøres ved å ta inn et forbud i verneforskriften.

Gjennom forskrifter vedtatt ved kgl.res. 12.12.2014 ble Forsvarsbyggs ønske om at landing og start med forvarets luftfartøy gis automatisk unntak, tatt inn i forskriftene for skogvernrområder. Miljødirektoratet har derfor lagt dette inn i alle forskriftene i denne tilrådingen. De aktuelle verneforslagene omfatter skog- og andre utmarksområder. En antar at landing og start eventuelt vil bli (meget) sjeldne foreteelser og ikke utgjøre noen trussel mot områdene som sådan.

Når det gjelder militær operativ virksomhet i lufta viser Miljødirektoratet til NOU 2001:15 Forsvarets områder for lavtflyging punkt 5.5.6.1 Unntaket for militær operativ virksomhet i verneområder hvor det fremgår hva som anses som operativ virksomhet. Miljødirektoratet legger denne tolkningen av begrepet militær operativ virksomhet til grunn.

Beiting

Miljødirektoratet viser til at det i noen områder kan være behov for regulering av beitetrykk mv., og det er foreslått særskilte unntaksbestemmelser som skal ivareta dette i de områder det er aktuelt. I disse områdene tilrår Miljødirektoratet at det tas inn en unntaksbestemmelse som åpner for skånsom beiting. I mange områder er det ikke ønskelig med andre typer beitedyr enn det som er vanlig på vernetidspunktet, og det er viktig at en unntaksbestemmelse fanger opp behovet for regulering. Hva som defineres som "skånsom beiting" vil nødvendigvis ofte variere mellom områder og de ulike delene / kvalitetene innenfor et område.

For de områdene der beiting er aktuelt, er det gjort en vurdering av om forskriften skal åpne for utsetting av saltsteiner. For de fleste områdene er det vurdert at dette er et tiltak som i liten grad berører verneverdiene i særlig grad, og det er derfor tatt inn en unntaksbestemmelse om mulighet for utsetting av saltsteiner. For noen områder vurderes dette tiltaket å ha betydning i forhold til verneverdiene, og for disse områdene kan det ligge noen begrensninger. I noen områder er utplassering av saltstein søknadspliktig, slik at bl.a. plassering kan styres. Det samme gjelder oppsetting av gjerder; for de områdene der dette vurderes som aktuelt, er det tatt inn som spesifisert unntak i § 7. Enkelte av områdene i verneplanen er uten veger og stier, og har en topografi som tilsier at motorferdsel i forbindelse med utsetting av saltstein eller i forbindelse med gjerding ikke er relevant.

Sykling og større arrangementer

Hovedregelen i friluftsløven er at det i skogområder er tillatt med sykling på veg eller sti når det skjer hensynsfullt og med tilbørlig varsomhet.

I tråd med føringene i friluftsmeldingen og tidligere vedtatte kgl.res. for skogvern tilrår Miljødirektoratet at sykling (samt riding og bruk av hest) tillates på eksisterende stier og veger, dersom det ikke er særskilte naturfaglige hensyn som tilsier et forbud på bestemte stier eller i bestemte områder.

I områder hvor det ikke finnes veger og stier gjelder et generelt forbud mot sykling og bruk av hest. Det går fram av beskrivelsen av det enkelte område dersom det ikke finnes veger eller stier i området.

Når det gjelder el-sykler rammes dette av forbudet mot motorferdsel i verneforskriftene. Det er foreløpig ikke gjort endringer i regelverket som gjelder el-sykler i friluftsløven eller i malen for verneforskrifter.

Forbudet mot arrangementer omfatter større arrangementer. Det er ikke fastsatt noen absolutt grense for hvor store arrangementer som faller inn under forbudet.

Forvaltningsmyndigheten må gjøre en konkret vurdering av om planlagte arrangementer omfattes av forbudet. Det er åpnet for å kunne gi tillatelse til større arrangementer etter søknad. Det er også mulig å gi åpning for bestemte arrangement i verneforskriften. Dette kan for eksempel være aktuelt for faste årlige arrangementer med liten grad av

tilrettelegging, men det skal da skje etter en konkret vurdering opp mot ivaretagelse av verneformålet for det enkelte området.

Når det gjelder orientering så er det ikke noe generelt forbud mot orienteringsvirksomhet, men orienteringsløp som faller inn under forbudet mot større arrangement må omsøkes. Utsetting av turposter, kjentmannsposter, turorientering mv. anses heller ikke som arrangement, men kan rammes av forbudet mot midlertidige innretninger og dermed være søknadspiktig. Det kan tas inn særskilt unntak for dette etter konkret vurdering ut fra verneverdiene.

Rydding av vegetasjon i forbindelse med storviltjakt

Storviltjakt har lange tradisjoner i Norge, og reguleres gjennom naturmangfoldloven og viltloven. Når et område vernes som naturreservat, så er utgangspunktet at vernet ikke vil påvirke verken jaktretten eller jaktutøvelsen. Rydding av vegetasjon som er til ulempe for jaktutøvelsen, er et tema som i enkelte tilfeller kommer som innspill fra grunneier. Dette reguleres av forskriften. Ordlyden i bestemmelsen har imidlertid vært varierende, og Miljødirektoratet har derfor sett behovet for å standardisere bestemmelsen i § 4 til følgende ordlyd "*forsiktig rydding av småbusker og kvist i siktlinjer ved faste jaktposter i forbindelse med storviltjakt*".

Hensikten med bestemmelsen er å konkretisere hvilken vegetasjon som kan fjernes. Med siktlinjer menes linje(r) fra en jaktpost der det er mest praktisk/størst sannsynlighet for å løsne skudd og mot der storviltet mest sannsynlig viser seg. Det er også konkretisert at det kan ryddes ved faste jaktposter. Dette for å unngå åpning for tilfeldig rydding innenfor hele verneområdet.

8.2. Klima- og miljødepartementets generelle merknader

Kraftledninger

Drift og vedlikehold av kraftledninger

KLD viser til at bestemmelsene åpner for drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg. Vedlikehold omfatter blant annet utskifting av komponenter knyttet til kraftledninger (liner, isolatorer, master, traverser m.v.) i samsvar med anleggets tillatte egenskaper i tråd med konsesjon etter energiloven. Oppsetting av master med annen utforming enn eksisterende anlegg, omfattes normalt ikke av bestemmelsene på dette punkt. Ved utskifting av master eller andre komponenter, skal master og komponenter som er mest mulig lik eksisterende benyttes, med mindre overgang til andre typer master og komponenter vil redusere anleggets innvirkning på verneverdiene uten urimelige kostnader eller ulemper for anleggseieren, jf. energiforskriften § 3-4.

Nødvendig skogrydding i kraftledningstraseer ansees som en del av ordinært vedlikehold av kraftledninger, som kan skje uten søknad. Dette omfatter også nødvendig sikringshogst av enkelttrær og mindre flater langs kraftledningstraseen, hvor det forutsettes at hogde trær forblir i skogreservatet av hensyn til arter som er avhengige av død ved. Det følger av formuleringen "*i og inntil verneområdet*" i forskriften § 4 at netteier også kan gjennomføre nødvendig sikringshogst innenfor verneområder i de tilfeller hvor kraftledningen ligger utenfor selve verneområdet og ledningstraséen/kanten av skogryddebeltet følger vernegrensen.

Der hvor grenser for verneområder ligger nær eksisterende kraftledninger forutsettes det at verneområdet ikke er til hinder for drift og vedlikehold av kraftledningene.

Istandsetting ved akutt utfall

Ved akutt utfall, samt ved umiddelbar fare for akutt utfall, på eksisterende energi- og kraftanlegg er det behov for rask istandsetting slik at kunder får strøm og viktige samfunnsfunksjoner kan opprettholdes. I henholdsvis § 4 og § 6 er det derfor tatt inn bestemmelse om at istandsetting, og motorferdsel i den forbindelse, kan gjennomføres uten søknad. I § 6 er det tatt inn bestemmelse om at det i ettertid skal gis melding til forvaltningsmyndigheten om motorferdselen. Unntaket for motorferdsel i § 6 gjelder bare ved akutt utfall og fare for akutt utfall, ikke for ordinær drift og vedlikehold.

Oppgradering og fornyelse av kraftledninger

Verneforskriftene har i § 4 unntak for oppgradering eller fornyelse av kraftledninger for heving av spenningsnivå og øking av linetverrsnitt når dette ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig. Eksempel på tiltak som har liten påvirkning på verneverdiene, og som er tillatt etter dette unntaket, er endring av driftsspenning eller linetykkelse. En forutsetning for dette er at heller ikke anleggsarbeidene skader verneverdiene nevneverdig. Oppgraderinger som innebærer bruk av større eller endrede master kan også omfattes dersom det ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig. Vurderingen av om oppgraderingen eller fornyelsen skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig, vil være en konkret vurdering av tiltakets effekter på det naturmangfoldet som er oppgitt i verneformålet. Jo mer presis og spesifisert formålsbestemmelsen er, desto lettere vil det være å fastslå om vilkåret er oppfylt eller ikke. Eksempel på tiltak som kan skade verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig, er økning av spenningsnivå eller endrede master som medfører behov for å øke ryddebeltets bredde langs kraftledningen. Et annet eksempel er der man i anleggsfasen har behov for motorferdsel på barmark for å komme inn til mastepunktene med anleggsmaskiner, og slik ferdsel ikke kan skje i eksisterende ryddebelte. Slike tiltak vil kreve søknadsbehandling etter § 7.

Søknadspliktig oppgradering eller fornying av kraftledninger (§ 7)

Oppgradering eller fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under § 4, og som er nødvendig for å holde anlegget i tilfredsstillende driftssikker stand, skal behandles etter søknad. Dette gjelder først og fremst tiltak som har potensial til å skade verneverdiene nevneverdig. Vurderingen blir dermed en avveining mellom tiltakets samfunnsmessige betydning og hensynet til verneverdiene. Hensikten med konkret søknad er å etablere en kontakt mellom tiltakshaver og forvaltningsmyndigheten for verneområdet med sikte på å drøfte avbøtende tiltak, slik at mulige negative konsekvenser for verneverdiene i størst mulig grad reduseres og dermed synliggjøres allerede i søknaden. Hensikten er ikke å diskutere nedleggelse eller dramatiske omlegginger av det eksisterende anlegget, men derimot en mest mulig skånsom utforming og mindre justeringer av anlegget. Departementet legger derfor til grunn at det i de fleste tilfeller vil være mulig å komme frem til løsninger som ivaretar behovet for nødvendig oppgradering eller fornyelse. Opprettholdelse av luftledning i det samme området skal normalt aksepteres. Oppgradering og fornying kan i noen tilfeller innebære bygging parallelt med eksisterende kraftledning, hvis eksisterende ledning må være i drift under arbeidet før den deretter rives. Ved vurderingen skal det legges vekt på netteiers plikter etter energiloven til å sørge for å holde anlegget i tilfredsstillende driftssikker stand, herunder sørge for vedlikehold og modernisering som sikrer en tilfredsstillende leveringskvalitet. Ved vurderingen skal det

også legges vekt på plikten til ved planlegging, utførelse og drift av elektriske anlegg å sørge for at allmennheten påføres minst mulig miljø- og landskapsmessige ulemper i den grad det kan skje uten urimelige kostnader eller ulemper for konsesjonæren. På bakgrunn av dette mener Klima- og miljødepartementet at vernet er forenelig med energiforsyningen som berører områdene. Det vises for øvrig til omtalen av områdene i kap. 9.

Spesielt om motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold av kraftledninger

I mange tilfeller benytter netteier etablerte traseer, for eksempel traktorveier eller andre kjørespor, til motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold av kraftledninger. Departementet mener at man bør vurdere generelle unntak i verneforskrifter for kjøring der det finnes slike traseer, og der kjøringen ikke vurderes å ville medføre nevneverdig skade på verneverdiene. Hvis det skal gis generelle unntak i verneforskrifter for slik motorferdsel må kjøretraseer som kan benyttes være inntegnet på vernekartet. Dersom det ikke er aktuelt med generelle unntak i etablerte traseer, bør forvaltningsmyndigheten ved behandling av dispensasjonssøknader så langt råd er vurdere flerårige tillatelser til motorferdsel i forbindelse med ordinær drift og vedlikehold av kraftledninger. Bl.a. bør flerårige tillatelser vurderes hvis det er hensiktsmessig både for forvaltningsmyndigheten for verneområdet og for søker, og under forutsetning om at verneverdiene kan ivaretas tilfredsstillende eksempelvis ved at motorferdselen begrenses til fastlagte traseer eller at det benyttes miljøforsvarlige transportformer. Tillatelser hvor dette er avklart i lang tid vil redusere netteiers administrasjon knyttet til verneområder. I utgangspunktet står tiltakshaver rimelig fritt til å utforme en søknad om tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med ordinær drift og vedlikehold av kraftledninger. For å redusere netteiers administrasjonskostnader ved å måtte søke mange ganger i samme områder, kan slike søknader utformes som transportplaner eller tilsvarende som beskriver netteiers langsiktige behov for motorferdsel knyttet til ordinær drift og vedlikehold av kraftledningen i området. I så fall vil det, dersom verneverdiene blir tilstrekkelig ivaretatt, kunne gis tillatelser med virkning over lang tid. Forvaltningsmyndigheten har alminnelig veiledningsplikt i slike saker og det oppfordres til dialog mellom forvaltningsmyndighet og netteier om hvordan transportbehov og verneverdier kan ivaretas. De vesentligste delene av en transportplan bør fremgå som vilkår i tillatelsen. Det legges til grunn at forvaltningsmyndigheten vil forlenge gitte tillatelser dersom forutsetningene ikke er endret.

Nødvendig motorferdsel i forbindelse med oppgradering og fornying av eksisterende kraftledninger gjelder andre typer tiltak enn ordinær drift og vedlikehold, og vil fortsatt måtte omsøkes etter verneforskriftens § 7 som tidligere.

Eventuell drift av fremtidige funn av mineralforekomster

Det er i denne vernesaken registrert mineralforekomst innenfor den foreslåtte utvidelsen av Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark. Verneforskriftene har forbud mot blant annet mineralutvinning. Regjeringen er opptatt av å legge til rette for fremtidig vekst i mineralnæringen. Områdene som forslås vernet kan inneholde mineralforekomster som kan gi grunnlag for fremtidig verdiskaping og nærings-utvikling. Det kan være fornuftig å gjennomføre kartlegging, målinger eller undersøkelser i et verneområde for å få informasjon om ressurser og geologi for vurdering av mulig utvinning utenfor verneområdene, eller utvinning innenfor verneområdene som ikke vil være i strid med vernet. Naturmangfoldloven gjør det mulig å søke om dispensasjon fra forbudene mot mineralvirksomhet. Vilårene for å gi dispensasjon følger av natur-mangfoldloven § 48

første ledd: *"Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig."*

Selv om vilkårene for å gi dispensasjon er svært strenge, er ikke mineralutvinning helt utelukket. Det er tre alternative vilkår for å gi dispensasjon, og to av dem kan gi grunnlag for dispensasjon til utvinning av mineral. Det første vilkåret er dersom mineralutvinning *"ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig"*. Regjeringen har i senere vedtak om vern av skog signalisert at underjordisk drift med åpning for uttak utenfor verneområdet kan etableres på en måte som oppfyller dette vilkåret. Dagdrift innenfor verneområdet er derimot neppe aktuelt etter dette alternativet. Dersom underjordsdrift med uttak utenfor verneområdet ikke er mulig, for eksempel på grunn av lang avstand mellom vernegrense og påvist funn, vil eventuell utvinning i dagbrudd måtte vurderes etter alternativet *"hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig"*. Unntaket for vesentlige samfunnsinteresser omfatter bare tungtveiende nasjonale hensyn. Departementet kan ikke utelukke at mineralressurser med et betydelig verdiskapingspotensial i enkelte tilfelle vil være en slik nasjonal interesse. Det skal imidlertid mye til. Samtidig er det også et vilkår at den nasjonale interessen må gjøre inngrep i verneområdet *"nødvendig"*. Dette betyr at man må vurdere om det er mulig å ivareta den nasjonale interessen på en annen måte, som ikke medfører inngrep i verneområdet, f.eks. bruk av underjordsdrift. Hensynet til verneverdiene vil være et tungtveiende argument for å finne andre løsninger.

Dersom forvaltningsmyndigheten kommer til at ett av vilkårene for å gi dispensasjon er oppfylt, beror det på forvaltningens skjønn om dispensasjon skal gis. Vurderingen skjer innenfor rammen av alminnelige forvaltningsrettslige regler og retningslinjer og instruksjer fra overordnet myndighet, som for eksempel naturmangfoldloven kapittel II. Omfanget, miljøvirkningen og nødvendigheten av de tiltak som det søkes dispensasjon for, vil ha betydning i vurderingen. Tilsvarende vil de hensyn som taler positivt for omsøkte tiltak, slik som blant annet verdiskapingspotensialet knyttet til tiltaket inngå i vurderingen. Forvaltningsmyndigheten bør også vurdere om det vil stride mot verneverdiene om tilsvarende dispensasjonssøknader blir innvilget i fremtiden. Det gjelder særskilte retningslinje for skjønnsutøvelse dersom vilkåret *"vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig"* anvendes. Disse følger direkte av naturmangfoldloven § 48 annet ledd.

Hogst av ved til hytter i verneområder

I enkelte tilfeller er det under § 7 i forskriftene åpnet for søknad om hogst av ved til eksisterende hytter i verneområdet. I skogreservater er det generelt et mål at skogen skal få utvikle seg mest mulig urørt av menneskelig aktivitet, også vedhogst. Derfor legges det primært til grunn at ved bør hogges utenfor verneområdet og kjøres inn til eksisterende hytter, men at det må gjøres en vurdering i hvert enkelt tilfelle om belastningen på verneområdet blir mindre om det tillates vedhogst rundt hyttene i verneområdet enn at veden blir transportert inn til hyttene gjennom verneområdet. Dersom det gis dispensasjon for hogst av ved til eksisterende hytter må det settes vilkår bl.a. om lokalisering og gjennomføring av hogsten, hogstmengde samt hvilke treslag som kan hogges, slik at verneverdiene i området ikke reduseres. Hogst skal uansett ikke skje i registrerte kjerneområder.

Motorferdsel på barmark

Det er i enkelte tilfeller i verneforskriftens § 7 åpnet for at det etter søknad kan gis dispensasjon til bruk av motorferdsel for ulike formål. Der hvor bestemmelsene ikke spesifiserer om slik transport skal skje med beltekjøretøy på snødekt mark, med lufttransport eller på barmark, skal det ved vurderingen av den enkelte dispensasjons-søknad legges til grunn at transporten fortrinnsvis bør skje med beltekjøretøy på snødekt mark eller med lufttransport. Transport på barmark er kun aktuelt når transport med beltekjøretøy på snødekt mark eller lufttransport er vanskelig gjennomførbart, og forutsetter at slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter.

Nødvendig transport av ved, materialer og utstyr til hytter

Enkelte verneforskrifter kan i § 7 ha bestemmelser som åpner for nødvendig transport av ved, materialer og utstyr til hytter. Det legges til grunn at slik transport fortrinnsvis bør skje på veier, eller alternativt med beltekjøretøy på snødekt mark, bl.a. fordi det her ofte er snakk om betydelig vekt som skal transporteres og betydelig potensiale for sporskader. Transport på barmark utenfor veier er aktuelt kun i enkelte spesielle tilfeller hvor transport med beltekjøretøy på snødekt mark ikke er mulig eller praktisk gjennomførbart, og dersom slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter. Dette må vurderes konkret i det enkelte tilfellet.

Beiting

Vedrørende beiting mener departementet det er uheldig hvis det i noen av unntakene i § 4 er et krav at tiltakene ikke skal skade verneverdiene, mens andre unntak ikke tar dette forbeholdet. Dette kan skape tolkningstvil. Det ligger uansett som en forutsetning i regelverket at aktiviteter eller inngrep i verneområdet ikke skal skade verneverdiene, jf. forskriften § 3 første ledd. Departementet ser imidlertid at bestemmelsene også skal gi praktisk informasjon til grunneiere og andre om at det av hensyn til verneverdiene er behov for særskilte hensyn, og at det er derfor i visse tilfeller er hensiktsmessig at dette fremgår av unntaksbestemmelsene. Det kan for eksempel være verneområder som er særlig sårbare for enkelte typer påvirkninger, for eksempel høyt beitetrykk i raviner og sumpskog og sårbare vegetasjonstyper. Departementet foreslår derfor at det i disse tilfellene bare gis unntak for "*skånsom* beiting".

Utsetting av saltstein og oppsetting av gjerder

Hvis det oppstår behov i framtida som ikke er regulert i den enkelte forskrift, kan slike tiltak vurderes etter forskriftens generelle dispensasjonsbestemmelse i § 8. Departementet legger imidlertid til grunn at selv om nåværende grunneier ikke har sett behov for utsetting av saltstein eller oppsetting av gjerder kan behovet endre seg i framtida, og det kan da være hensiktsmessig at dette er omtalt i forskriftene. Forutsetningen er at tiltakene kan gjennomføres uten å skade verneverdiene. Saltsteiner tiltrekker seg både husdyr og hjortevilt og kan lokalt føre til betydelig tråkkslitasje og gjødselpåvirkning omkring saltsteinene. Også gjerder kan føre til tråkkslitasje. For enkeltområdene i denne vernesaken legges følgende til grunn for å ivareta natur som er sårbar for slitasje og trakk som kan følge av utsetting av saltstein og oppsetting av gjerder:

- For områder vurdert som relativt robuste mht. slitasje og trakk og samtidig av en viss størrelse tas inn et punkt i forskriften om utsetting av saltstein under § 4, og

under § 7 et punkt om oppsetting av gjerder i forbindelse med beiting samt et punkt om nødvendig motorferdsel i forbindelse med utsetting av saltstein og oppsetting av gjerder.

- For enkelte områder som har innslag av sårbar natur mht. slitasje og tråkk er punktet om utsetting av saltstein plassert under § 7 (slik at det krever søknad), da man må kunne sikre bl.a. at plassering av saltstein ikke skjer i sårbare områder.
- For små områder som er sårbare for slitasje og tråkk er nevnte punkter ikke tatt inn i forskriften. Her kan også saltstein og gjerder oftest plasseres utenfor områdene.
- Det er også lagt vekt på om beiting er aktuelt, eksempelvis i svært bratt terreng.

Omtale av det samiske naturgrunnlaget i formålsbestemmelsen

Departementet viser til at formålsbestemmelsen i verneforskriftene er utformet i samsvar med bestemmelsene i naturmangfoldloven hvor det framgår at formålet med vern av områder også kan være å ivareta det samiske naturgrunnlaget.

Rydding av flyttleier i reindriften

Uavhengig av om rydding skjer med hjemmel i § 4 (uten søknad) eller § 7 (etter søknad) skal rydding ikke skade verneverdiene. Hvorvidt departementet har foreslått søknadsplikt eller ikke beror på en konkret vurdering av det aktuelle området. Større områder vil generelt være mindre sårbare og vil i større grad egne seg for direkte unntak i § 4. I mindre eller særlig sårbare områder er det nødvendig med søknadsplikt. Reindriften flyttleier har et særskilt vern. Hensikten med søknad er ikke å nekte rydding av flyttleier, men å etablere en kontakt mellom reindriften og forvaltningsmyndigheten for verneområdet for å sikre at mulige negative konsekvenser for verneverdiene i størst mulig grad reduseres og synliggjøres allerede i søknaden. Søknadsprosessen skal sørge for at nødvendig rydding skjer på måter som ivaretar verneverdiene. Departementet legger derfor til grunn at det vil være mulig å komme frem til løsninger som ivaretar både verneverdiene og behovet for nødvendig rydding, slik at flyttleiene ikke skal stenges, men opprettholder sin funksjon. Vindfall som må ryddes for ikke å hindre flytting krever ikke søknad. Det forutsettes da at veden fra vindfallene forblir i verneområdet, som også er utgangspunktet ved rydding i verneområder generelt, jf. § 3 andre ledd bokstav a.

For aktuelle områder i verneforslaget foreslås formuleringer som f.eks. «*rydding av etablert flyttleie i reindriften. Trevirke som må ryddes skal forbli i verneområdet*» eller tilsvarende. Eventuell kartfesting av ulike tiltak og hensyn bør generelt skje i vernekartet i størst mulig grad, i stedet for å henvises til kart i en framtidig forvaltningsplan, men samtidig må verneverdier i områdene ivaretas. Formuleringen er ikke til hinder for at flyttleier kan kartfestes i forvaltningsplan, hvis det vurderes å være hensiktsmessig. Dette vil imidlertid ikke ha samme rettslige betydning som når trasé er markert i vernekart fastsatt samtidig med forskriften.

Bruk av droner i reindriften

Bruk av droner i reindriften er tillatt dersom verneforskriften ikke inneholder et forbud mot droner. I de fleste naturreservatene med verneformål knyttet til skog er det ikke behov for å innføre forbud mot å bruke droner. I noen få områder vil det likevel være nødvendig med restriksjoner på bruk av droner, f.eks. av hensyn til hekkende fugl.

Kulturminner og kulturmiljøer

Det forutsettes et tett samarbeid mellom kulturmiljømyndighetene og naturforvaltningsmyndighetene i enkeltsaker om kulturminner og kulturmiljøer innenfor de foreslåtte

verneområdene. Istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av både fredete og ikke-fredete kulturminner skal skje på en slik måte at både natur- og kulturmiljøverdier ivaretas på best mulig måte. Slike tiltak avklares derfor med forvaltningsmyndigheten for verneområdene, slik at verneverdiene ikke forringes. Forskriftenes punkter om kulturminner og kulturmiljøer er kun en presisering av kulturminnelovens bestemmelser, som også gjelder innenfor de foreslåtte verneområdene. Klima- og miljødepartementet vil understreke at inngrep i, istandsetting og skjøtsel av kulturminner og kulturmiljøer som er fredet i medhold av kulturminneloven, bare kan skje etter tillatelse fra kulturmiljømyndighetene.

Forholdet til matloven

I de spesielle tilfeller hvor det er behov for å sette inn tiltak etter lov av 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) vil dette kunne dispenseres for etter de generelle dispensasjonsbestemmelsene i verneforskriften. En eventuell dispensasjon skal iverksettes uten opphold i henhold til de tiltak loven krever.

Skogbrann, insektangrep o.l.

I de spesielle tilfeller hvor det er behov for å sette inn tiltak for å forhindre skader på skog i verneområdet og omkringliggende skog som følge av skogbrann, insektangrep o.l. vil det kunne dispenseres for dette etter de generelle dispensasjonsbestemmelsene i verneforskriften. Ved brannsløkking skal det gis melding parallelt til ansvarlig oppsyn for verneområdet.

Sykling på veier og stier

Det er generelt åpnet for sykling på eksisterende veier og stier, unntatt hvis verneverdiene i området er vurdert som sårbare for slik påvirkning. Dette i samsvar med Meld. St. 18 2015-2016 *Friluftsliv*. I områder uten stier eller veier er sykling følgelig ikke tillatt.

Unntak for militær operativ virksomhet

Reglene om ferdsel i verneforskriftene er ikke til hinder for gjennomføring av militær operativ virksomhet. Militær operativ virksomhet omfatter normalt ikke øvingsvirksomhet. I praksis gjelder det likevel et unntak fra dette ved såkalt "utrykningsøvelser med militære styrker". Klima- og miljødepartementet legger til grunn at "Beredskapstiltak, herunder utrykningsøvelser med militære styrker" er en del av militær operativ virksomhet, slik det fremgår av St. meld. 62 (1991-92), s. 47. Med utrykningsøvelser skal forstås øvelser som har til hensikt å trene/øve Forsvarets beredskap. Dette i motsetning til annen øvingsvirksomhet med øvingsmål som ikke er direkte knyttet til beredskapstiltak. Det er å bemerke at både planlegging, forberedelse og gjennomføring av aktiviteten er omfattet av unntaket. På grunn av hastepreget i denne type aktivitet kan det være mer krevende å planlegge og hensynte restriksjonsområder som f.eks. verneområder.

KLD legger for øvrig til grunn at forvaltningsmyndigheten og Forsvaret oppretter dialog om planlagt aktivitet som vil kunne berøre verneområdene.

Forvaltningsmyndigheten skal vurdere om det er behov for å søke tillatelse eller ikke avhengig av hvordan verneforskriften er utformet. KLD viser til brev 3.4.2019 til verneområdestyrer og statsforvaltere om forståelsen av begrepet militær operativ virksomhet.

Annet

Når det gjelder eventuelle nye behov for ulike mindre tiltak som måtte oppstå i fremtiden, og som ikke vil ha nevneverdig negativ påvirkning for verneverdiene, kan eventuelle søknader om slike tiltak vurderes etter generelle dispensasjonsbestemmelsen § 8 jf. naturmangfoldloven § 48, hvor følgende formulering vil være aktuell:

«Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, ...».

Utover KLDs merknader nevnt over har departementet foretatt mindre justeringer i forskriftene, i hovedsak av teknisk art. Videre har KLD gjort enkelte justeringer i formålsbestemmelsene for å synliggjøre verneverdiene opp mot relevante vilkår i nml. § 37 første ledd. KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratets generelle merknader i kap. 8.1.

9. Merknader til det enkelte område

Nedenfor er gjengitt sentrale opplysninger om saksbehandlingen for enkeltområdene, viktige høringsinstansers hovedsynspunkter og hovedinnholdet i vurdering og tilråding fra statsforvalterne, Miljødirektoratet og KLD. For detaljert omtale av de samme tema samt lister over høringsinstanser vises til Miljødirektoratets tilråding samt til aktuelle tilråding fra statsforvalterne. Verneverdiene i enkeltområder er beskrevet i tilrådingen fra Miljødirektoratet. Under «Inngrep» oppgis tekniske inngrep der det finnes slike, og i tillegg større forekomster av f.eks. fremmede arter. Der det ikke er gjengitt høringsuttalelser er det ikke kommet uttalelser av vesentlig betydning for vedtaket i saken.

1. Gyttavatnet naturreservat, Fjaler kommune, Vestland

Areal ca. 4475 dekar, hvorav 4137 er skogareal og 3360 dekar er produktiv skog.

Inngrep: Tre kraftledninger innenfor og inntil området. Den Trondhjemske postveg går gjennom området på to steder. Traktorveger.

Hovedsynspunkter i høringen

Landbruksdirektoratet har generelle innspill om traktorveger og ferdselsveger og merking og rydding av slike, støler/seterområder, beiting og reindrift. Direktoratet ber om at landbruks- og reindriftsfaglege interesser blir ivaretatt i utformingen av verneforskriften, og at høringsdokumentet beskriver hvilke interesser som finnes i området

Statens vegvesen skriver i innspill til oppstartsmeldingen at det ikke er riksveger i området, men at deler av traseen til den Trondhjemske postvegen ligger innenfor området i sørøst.

Det er viktig at nødvendig vedlikehold og reparasjon, inkludert bruk av maskinelt utstyr, tillates i verneforskriften. I innspillet til høringen, skriver de at de bestemmelsene som er lagt inn i forskriften for å vedlikeholde postvegen, er tilstrekkelige. De gjør oppmerksom på at linjearbeid i kraftgatene kan gjøre skade på postvegen og ber om et tillegg til forskriften i § 7 bokstav j som sikrer vegen i slike tilfeller.

Språkrådet tilrår å bruke navnet Gyttavatnet naturreservat.

Grunneier av gnr./bnr. 99/1 og 99/2 (naboeiendommer vest for området) har en tinglyst bruksrett til å frakte tømmer langs en trasé som går gjennom området og er eneste mulighet for å frakte ut tømmer. Grunneierne vil vite hvordan rettighetene deres blir ivaretatt i den videre verneprosessen.

Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD) informerer om arbeidet med å gå gjennom regelverket i ulike sektorer i staten. KDD viser til at det er et mål at myndighet som ligger

til kommuner skal gå direkte fram av lover og forskrifter og ikke av delegeringsvedtak. Som del av dialogen på departementsnivå er det tatt inn en ny formulering i forskriftsmalene § 11 om at "*Miljødirektoratet kan delegerer myndigheita til kommunar som samtykker til det.*" Der kommunen i forbindelse med verneprosessen takker ja til å bli forvaltningsmyndighet, vil dette gå fram direkte av verneforskriften.

NVE informerer om at det krysser en kraftledning sørøst i området som driftes av BKK AS, som områdekonsesjonær. NVE skriver at det er viktig at områdekonsesjonær uttaler seg om aktuelle planer eller om bestemmelser i forskriftene ikke dekker den enkelte konsesjonær sine behov, og ber derfor nettselskapet om å uttale seg også i tilfeller uten konflikt. Til høringen svarer NVE at forskriftsforslaget inneholder alle standardformuleringer for energi- og kraftanlegg, og ber enda en gang BKK AS om å uttale seg for å sikre at vernereglene dekker deres behov.

Norges orienteringsforbund ber om at det gis en generell åpning for orienteringsaktivitet. Sønner til grunneier på gnr./bnr. 26/2 opplyser på vegne av sin mor om hun har del av felles jakt på teig 26/1, og rettigheter til eiendommen 26/1-2 lenger nord. Hun har rett til å kjøre på etablerte traktorveger på 26/1, og mener at offisielle kart ikke stemmer med terrenget. Retten til motorisert ferdsel må være mulig på alle disse etablerte vegene, samt at vegene må kunne vedlikeholdes. Etersom hans mor har rettigheter på teigen 26/1-2, har hun ønske om å sikre muligheten til å bygge skogsveg fra der vegen slutter i dag og helt fram til teigen der de har rettigheter. Det er lagt ved kartslette av potensielle vegtraseer gjennom området og opp til 26/1-2. Videre går det frem av innspillet at gjennom felles jaktrett er det nødvendig å rydde busker og små tre i forbindelse med storviltjakt, noen ganger utover det som er tiltatt i formuleringen i forskriften.

Statsforvalterens kommentarer:

Innspillene fra Landbruksdirektoratet er ivaretatt i den foreslåtte forskriften.

Brukerinteressene er ellers gjort rede for i tilrådingen. Det er ikke støler eller seterområder i området. Et hytteområde er holdt utenfor. Det er noen vegtraseer i området, blant annet på Miljødirektoratet sin eiendom. Hvordan den forvaltes videre kan bli tema i en framtidig forvaltningsplan. De to vegene på teig 26/1 er omfattet av lov om motorferdsel i utmark, med den bruk som følger av lovverket.

Statsforvalteren har lagt til rette for at den Trondhjemske postvegen blir ivaretatt som kulturminne og har tilpasset verneforskriften etter innspillet fra Statens vegvesen (SVV). Vern av Gytvatnet vil ikke hindre vedlikehold eller restaurering av kulturminne i samråd med Statens vegvesen og/eller kulturminnemyndighetene. Det foregår ikke årlig vedlikehold av vegtraseen fordi bruken av området primært er for gående og syklende. Statsforvalteren ser at flora og fauna kan ha nytte av skjøtsel i form av slått. Vanlig vedlikehold vil ikke kreve dispensasjon, men restaureringsarbeid med for eksempel gjenoppbygging av steinmur vil forvaltningsmyndigheten kunne gi tillatelse til dersom vilkårene er til stede. Det vil være mulig med nødvendig motorferdsel i forbindelse med utføring av skjøtsel eller enkelt vedlikehold. Kjøretøy som skal brukes skal være skånsom mot markoverflata.

For å sikre at grunneierne som grenser til området i vest skal få utnytte sin hevd på å frakte ut tømmer, er det lagt inn en bestemmelse i verneforskriftens § 7 bokstav l, om at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi dispensasjon til nødvendig motorferdsel på frossen eller snødekt mark ned Kolbeinsdalen mot Kjosen i forbindelse med utkjøring av tømmer fra bakenforliggende skogteiger. Frakt av tømmer på snødekt mark vil være avgjørende for å unngå skade på terrenget.

BKK AS var kopimottaker av brevet fra NVE, og høringen ble sendt til BKK AS. Statsforvalteren ba om innspill til kraftledningen som nylig ble oppgradert/etablert gjennom området. Etter høringen har den digitalt tilgjengelige informasjonen om ledningen blitt oppdatert. Standardformuleringer om kraft og energi er tatt inn i verneforskriften og Statsforvalteren legger til grunn at BKK AS ville ha sendt innspill dersom det var spesielle hensyn.

Statsforvalteren legger ikke opp til en generell åpning for orientering som foreslått i innspillet fra Norges orienteringsforbund, men dersom det er ønske om å arrangere orienteringsløp i Gyttavatnet naturreservat kan man søke, jf. verneforskriftens § 7 bokstav f.

Ut ifra ulike flyfoto kan det være det går traseer med kjørespor inn i de foreslåtte verneområdet. De aktuelle traseene er derfor å vurdere som utmark og kan bare benyttes til jord- eller skogbruk. Begge disse aktivitetene vil bli uaktuelle dersom området blir vernet som reservat. Det er lagt inn en tilleggsformulering i forskriftens § 6 andre ledd bokstav b, etter komma: *og med traktor eller ATV på eksisterende traktorvegar*. Det vil ikke være mulig å benytte motorisert kjøretøy med for eksempel traktor eller ATV til annet enn å frakte ut felt elg eller hjort. Det kan imidlertid søkes om dispensasjon til motorferdsel til andre tiltak og aktiviteter jf. verneforskriften, for eksempel restaurering av kulturminner eller oppsetting av gjerder. Statsforvalteren åpner samtidig for bruk for sykkel, hest og kjerre, samt riding langs traktorvegene, og har lagt til en tilleggsformulering i forskriften § 5 bokstav b. Når det gjelder vedlikehold, så vurderer Statsforvalteren at forskriften § 4 bokstav d vil være dekkende, men om kjøresporene er i gjengroingsfasen vil det ikke være mulig å ruste de opp til standarden på tidlig nittitallet, da det ser ut til at de ble etablert. Det vil ikke være mulig å bygge skogsbilveg gjennom verneområdet da dette vil være i strid med verneformålet. Det står i forskriften at det vil være lov til å fjerne «småbusk og kvist» i siktgater i forbindelse med storviltjakt. Tidligere har Statsforvalteren presisert overfor grunneiere i felt at dersom man, i jaktøyemed, kan knekke av en kvist eller busk med handmakt i et siktefelt under posteringsjakt på f.eks. hjort, er det innenfor rammene som verneforskriften setter, men dersom en trenger å benytte øks eller sag er det utenfor det som er tillatt i verneforskriften.

Det er tatt ut to gårds- og bruksnummer fra forskriften som på grunn av en inkurie var med i forskriften ved høring. Det er gjort noen mindre presiseringer for å imøtekomme en naboeiendom med rettigheter i verneområdet:

§ 4 g: "*og småbusk*" er lagt til

§ 5 b: "*traktorvegar*" er lagt til

§ 6 b: "*og med traktor eller ATV på eksisterende traktorvegar*" er lagt til.

Statsforvalteren tilrår navnet Gyttavatnet som i høringsforslaget og at området blir vernet som naturreservat med vernekart i samsvar med høringsforslaget og endringer i verneforskriften som beskrevet.

Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet, med unntak av avgrensningen mot kraftledningen som går i Vassdalen og videre til Kjoskleiva. Slik grensen er tilrådd fra Statsforvalteren, ligger den i ryddebeltet for 22kV-ledningen. Miljødirektoratet tilrår at vernegrensen flyttes noen meter østover og legges inntil klausulert ryddebelte.

Statsforvalteren har tatt inn henvisning til skjøtelsesplan i § 4 punkt d, etter innspill fra Statens Vegvesen om at nødvendig vedlikehold av Postvegen må sikres. Miljødirektoratet tilrår å ta ut dette, da bestemmelsen uansett sikrer mulighetene til vedlikehold av Postvegen. § 7 bokstav a hjemler dessuten også istandsetting, restaurering og nødvendig skjøtsel av kulturminner.

Når det gjelder Statens vegvesens innspill om et tillegg til § 7 j, for å sikre Postvegen i forbindelse med eventuelt arbeid med oppgradering og fornying av kraftledning, så vil dette være noe forvaltningsmyndigheten må vurdere i forbindelse med en eventuell dispensasjonssøknad etter samme bestemmelse. Forvaltningsmyndigheten har også adgang til å sette vilkår dersom det er behov for det.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår vern Gyttavatnet som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet tilrår at hjemmelen for å søke om motorferdsel i forbindelse med utkjøring av tømmer i § 7 bokstav l endres slik at forskriftsteksten kan åpne for barmarkskjøring i tilfeller der dette er nødvendig, ettersom traseen krysser reservatet i en relativt kort strekning. KLD understreker imidlertid at skadepotensialet ved barmarkskjøring er betydelig, og frakt skal derfor likevel fortrinnsvis skje på snødekt mark. Det må begrunnes i søknad hvorfor et eventuelt behov for motorferdsel på barmark er nødvendig og hvordan skadepotensialet kan minimeres. Videre plasseres utsetting av saltstein i ny § 4 bokstav f, og det åpnes for å søke om motorferdsel til dette formålet. KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår vern av Gyttavatnet naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

2. Frønningen naturreservat, Lærdal kommune, Vestland

Totalareal 17238 dekar. Skogareal ca 7155 dekar, hvorav 7123 dekar er produktiv skog.

Inngrep: En hytte, to traktorveger. En kraftledning vest for området skal rives og erstattes av ny ledning vest for eksisterende ledning.

Hovedsynspunkter i høringen

Landbruksdirektoratet har i forbindelse med varsel om oppstart kommet generelle innspill om traktorveger og ferdssveger, og merking og rydding av slike, setrer/seterområder, beiting og reindrift. Direktoratet ber om at landbruks- og reindriftsfaglige interesser blir ivaretatt i utformingen av verneforskriften, og at høringsdokumentet beskriver hvilke interesser som finnes i området.

Språkrådet tilrår å bruke navnet Frønningen naturreservat.

Nærøyfjorden verneområdestyre er positive til oppstart av vern og stiller seg positive til å ta på seg forvaltningsansvaret for et eventuelt nytt verneområde på Frønningen.

NVE opplyser om at foreslått verneområde grenser til transmisjonsledningen mellom Aurland og Sogndal, der det skal bygges en ny og parallell linje som skal erstatte den gamle. NVE ber Statnett uttale seg om det er behov for tilpasninger i verneforskriften i forbindelse med arbeidet med ledningen eller senere driftsfase. NVE oppfordrer Sygnir, nettselskapet som har konsesjon i området, om å kommentere verneforslaget, med tanke på eksisterende og fremtidige prosjekt, også i tilfeller uten konflikt. NVE opplyser videre om at det er kartlagt digitalt småkraftpotensiale i Sagelvi, og ber Statsforvalteren om å

informere grunneier om dette. Nedenfor Frønningen ligger Nybru (1,8 MW) og Lyngsete (0,5 GW), to prosjekter som det tidligere er søkt om konsesjon for mulig kraftverksbygging for. Konsesjonssøknaden ble trukket, men søker nevnte den gangen at prosjektene kunne bli aktuelle på senere tidspunkt.

Sygnir skriver at de har verken har nettanlegg eller planar om nye nettanlegg i det planlagte verneområdet på Frønningen.

Statnett skriver i sitt svar til oppstartsmeldingen at de er rettighetshaver på linja som ligger inntil verneområdet. Det er en eksisterende 300-kV transmisjonsledning mellom Aurland og Sogndal som har et klausulert ryddebelte på 38 meter, eller 19 meter til kvar side fra senterlinja. Dette klausuleringsbeltet blir rydda for skog med noen års mellomrom. Statnett har da også rett til å felle tre om nødvendig i sideterreng utenfor ryddebeltet av hensyn til forsyningssikkerheten til linja. Avgrensingen av verneområdet må ta hensyn til eksisterende og framtidige transmisjonsnettanlegg. Det er arbeid på gang for i ny linje parallelt med den eksisterende linja. Ledningstraséen for den nye 420 kV-linja skal gå ca. 200 meter vest for dagens trasé. Med den nye traseen på plass vil dagens trasé bli frigitt for naturlig gjengroing. Statnett ber om at gamle traseen og vegen blir holdt utenfor verneområdet, og at verneområdegrensa ikke legges nærmere enn 80 meter fra senter av dagens ledningstrasé. Dette av hensyn til nødvendig drift og muligheten for framtidig utvikling av transmisjonsnettet.

Statnett påpeker at verneforskrifta må ivareta nødvendig hensyn til drift og utvikling av transmisjonsnettanlegget og gi mulighet for oppgradering og fornying, f.eks. heving av spenningsnivå og økning av linjetverrsnitt. Det er av viktig at forskrifta inneholder unntak for tiltak knyttet til drift og vedlikehold i og inntil verneområdet. Statnett uttrykker ellers uro over merarbeid som følge av det store antallet verneområder og at omfanget av søknader for drift og vedlikehold vil samlet gi Statnett et betydelig merarbeid som kan forsinke og komplisere ledningsdrifta og dermed også forsyningssikkerheten i samfunnet.

Statsforvalterens kommentarer:

De generelle innspillene fra Landbruksdirektoratet er ivaretatt i den foreslåtte forskriften. Det er ei seter i området som det vil være mulig å vedlikeholde. Det vil være mulig å benytte vegtraseer til å frakte ut felt storvilt med spesifiserte motorkjøretøy. Ellers er disse veiene omfattet av motorferdselloven, med den bruk som følger av denne.

Innspillet fra Nærøfjorden verneområdestyre tas til etterretning. Dersom Lærdal kommune ikke ønsker forvalteransvar bes verneområdestyret ta kontakt med Miljødirektoratet angående forvaltningsmyndighet.

Når det gjelder innspillene fra NVE, Statnett og Sygnir er standardformuleringer knyttet til kraftledninger inkludert i verneforskriften, i tillegg til en åpning for at det skal være enklere å fjerne kraftledningen som etter hvert ikke lenger vil være i bruk. Malen for frivillig skogvernforskrifter innehar bestemmelser for kraftledninger ikke bare innenfor, men også *inntil* verneområdet. Senterlinja for den nye kraftledningen (420 kV) vil ligge ca. 175 meter vest for Frønningen naturreservat. Fra dagens kraftlinjetrasé, som etter omlegginga vil bli frigitt for naturlig gjengroing, er det bare ca. 25 meter fra senterlinja til verneområdegrensa. Statsforvalteren kan ikke se at det er nødvendig å flytte verneområdegrensa opp mot 55 meter østover for å etterleve Statnett sitt ønske om 80 meter mellom senterlinja på *dagens trasé* og verneområdegrensa når eksisterende ledning skal fjernes og traseen gro igjen. Den mest reelle og viktige bufferen vil være mellom verneområdegrensa og den nye kraftlinjetraseen. Det klausulerte ryddebeltet på 19 meter til hver side av den nye traseen vil være en god buffer med ca. 156 meter unna grensa. Det er

likevel en stund til den nye traseen er ferdig, og den gamle blir fjernet. Statsforvalteren vurderer at de nye hjemlene som er lagt inn i forskriften for kraftledningen, med en bisetning også om fjerning, vil kunne dekke arbeidet knyttet til nedtaking av dagens trasé, slik at arbeidet ikke blir forsinket eller kompliserende. Alternativet ville ha vært å redusere verneområdet i vest med flere titalls meter, noe som ville ha gått ut over størrelsen på verneområdet og naturverdiene i området. Adkomsten til arbeidet på ny og dagens linje er vestfra og vil i utgangspunktet ikke måtte gå inn i naturreservatet, men med denne tilpassingen av verneforskriften vurderes det at Statnett har nødvendige rammer for å kunne drive forsyningssikkerheten i samfunnet. Saksbehandler hos Statnett fikk oppdatert verneforskrift i mai 2024, og bekreftet at innspillet deres var fulgt opp.

Statsforvalteren tilrår navnet Frønningen som i høringsforslaget. Etter høring er det gjort noen mindre justeringer av avgrensingen etter innspill fra grunneier. Vernegrensa er utjevnet litt i det sentrale området ved Sagelvi. I tillegg er det i sørvestre hjørnet sørvest for Middagsnosi, tatt ut et mindre areal i høyfjellet for å grense ut en veg. Statsforvalteren tilrår følgende tillegg i verneforskriften etter innspill fra Statnett:

§ 4 (generelle unntak frå vernereglane):

k. Drift og vedlikehald, samt istandsetting ved akutt utfall eller fare for akutt utfall på eksisterande energi- og kraftanlegg i og inntil verneområdet.

l. Oppgradering eller fornying av kraftleidningar for heving av spenningsnivå og auking av linetverrsnittet, eller fjerning, når tiltaket ikkje skadar verneverdiane i verneføremålet nemneverdig

§ 6. (generelle unntak frå ferdselsreglane):

d) naudsynt motorferdsel i samband med akutt utfall eller fare for akutt utfall på eksisterande energi- og kraftanlegg. Ved bruk av motorisert transport skal det i etterkant sendast melding til forvaltningsstyresmakta.

§ 7. (spesifiserte dispensasjonsreglar):

m. Oppgradering og fornying av kraftleidningar, eller fjerning, som ikkje fell inn under § 4 n. Naudsynt motorferdsel i samband med drift og vedlikehald, samt oppgradering og fornying, eller fjerning, av eksisterande kraftleidning

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med vernekart i samsvar med høringsforslaget slik som beskrevet.

Miljødirektoratet vurderer at så lenge avstanden til den planlagte nye kraftledningen er 175 meter (156 meter fra fremtidig klausulert ryddebelt), ser man ikke behovet for bestemmelser som åpner for fornying og oppgradering av kraftledningen. Dette er også i tråd med forskriftsmalen og tidligere praksis. Miljødirektoratet tilrår at bestemmelsen om oppgradering og fornying av kraftledninger, opprinnelig § 4 punkt l og § 7 punkt m, tas ut. Det er 25 meter fra senterlinja til eksisterende kraftledning til foreslått vernegrense. Klausulert ryddebelt er på 19 meter. Direktoratet er derfor enig med Statsforvalteren i at det må gis åpning for drift og vedlikehold av den eksisterende ledningen, samt fjerning/rydding av denne når dette blir aktuelt. Det må også åpnes for motorferdsel i forbindelse med akutt utfall og fare for akutt utfall (§ 6), og i forbindelse med drift og vedlikehold (§ 7) jamfør forskriftsmalen. Miljødirektoratet mener dette er tilstrekkelig for at kraftinteressene skal ivaretas. Miljødirektoratet støtter også Statsforvalterens vurdering når det gjelder avgrensing, og mener det er verken nødvendig eller hensiktsmessig å flytte vernegrensa lenger øst, da dette vil redusere både verneområdets areal og verneverdier.

Den eksisterende ledningen er uansett planlagt å fjernes. I denne vurderingen ligger det også at ny ledning skal bygges vest for dagens trase.

Miljødirektoratet tilrår å konkretisere ordlyden i § 7 e, da de mener "ulempe" gir rom for mye skjønn. Ordlyden endres fra "*Kontrollert hogst av tre som er til ulempe for bygninger og anlegg*", til "*nødvendig uttak av tre som skadar, eller har stor risiko for å skade bygninger og anlegg*".

I Statsforvalterens tilråding er det foreslått regulering av turposter, dvs. at oppsetting av turposter skal være søknadspliktig (§ 7). Statsforvalteren opplyser imidlertid i etterkant av at de sendte sin tilråding at det ikke er ønske om å regulere turposter, og at denne kom inn ved en inkurie. Statsforvalteren påpeker at det trolig aldri har vært turposter i området og tviler på at det vil bli aktuelt i fremtiden. Miljødirektoratet tilrår derfor at denne bestemmelsen tas ut.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Miljødirektoratet registrerer at det er åpnet for at det kan søkes om naturbasert reiseliv i § 7b. Direktoratet har etterspurt informasjon fra Statsforvalteren om det foreligger konkrete planer for denne type virksomhet. Statsforvalteren har opplyst at grunneier har planer om fisketurisme ved Frønningsvotni, som et tillegg til jaktturisme.

Miljødirektoratet tilrår at traktorveger avmerkes på vernekartet og tas inn i tegnforklaringen.

Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår vern av Frønningen som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet legger til at der er registrert digitalt kartlagt småkraftpotensial innenfor det foreslåtte verneområdet. Statsforvalteren har bekreftet at grunneier er gjort oppmerksom på dette og ønsker vern. KLD har justert § 5 bokstav b slik at sykling, ridning og bruk av hest er forbudt utenom *traktorveger* markert på vernekartet, ettersom det ikke finnes stier i området. KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår vern av Frønningen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

3. Skorsfjell naturreservat, Bygland kommune, Agder

Totalareal 379 dekar. Skogareal er ca. 275 dekar, hvorav ca. 189 dekar er produktiv skog.

Hovedsynspunkter i høringen

NVE, Statnett SF, Statens vegvesen, Språkrådet og Norges Jeger- og Fiskerforbund har gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Agder fylkeskommune er positive til vern og poengterer at muligheten til tradisjonelt friluftsliv må ivaretas. Det forutsettes at den gis generelle unntak i verneforskriften som sikrer at det kan gjøres tiltak i vernesonen knyttet til vedlikehold av fylkesvegnettet. Det innebærer også sikring av fjell, uttak av masser og fjerning av trær i vernesonen, der det er behov for det for å sikre den vegfarende langs fylkesveien.

Statsforvalteren har vurdert at det ikke kan åpnes for et generelt unntak om skredsikring i områdene, da det ligger store verneverdier innenfor området. Statsforvalteren vil imidlertid åpne for søknad om dispensasjon for nødvendig sikringsarbeid med forebygging av skred og ras ned mot veien, jf. § 7, punkt f. og åpning for søknad om motorisert ferdsel til denne aktiviteten jf. § 7, punkt g.

Statsforvalteren tilrår navnet Skorsfjell som i høringsforslaget. Statsforvalteren tilrår avgrensningen og verneforskriften som i høringsforslaget, med unntak av at bestemmelse i § 7 om øvelseskjøring er tatt ut.

Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet. Etter at Statsforvalteren sendte sin tilråding til Miljødirektoratet, har det kommet innspill fra grunneier om å ta inn generelle unntak fra vernebestemmelsene i § 4 om oppsetting av jakttårn og rydding av siktgater i fm. storviltjakt:

f. oppsetting av midlertidige, mobile jakttårn for storviltjakt

h. forsiktig rydding av siktgater for småbusker og kvist ved jaktpost i forbindelse med storviltjakt

I tillegg er det foreslått å ta inn i § 7 d at det også kan gis tillatelse til vedlikehold av gjerder, etter søknad. Miljødirektoratet vurderer at disse tilleggene er kurante å ta inn i bestemmelsene.

Beslutningen om å ta ut bestemmelse om øvelseskjøring i § 7 er ikke nærmere begrunnet av Statsforvalteren. Statsforvalteren har i ettertid forklart at dette er gjort med bakgrunn i at de vurderer bestemmelsen som lite relevant for området. I og med at bestemmelsen har vært med på høringen, tilrår direktoratet at bestemmelsen tas inn igjen

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået. Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Skorsfjell naturreservat.

Klima- og miljødepartementet foreslår å endre ordlyden i § 7 bokstav g til «nødvendig sikringsarbeid for forebygging av skred og ras ned mot Åraksvegen», slik at ordlyden passer bedre med det som er foreslått i tilrådingen. Det går en kraftledning langs deler av grensen til verneområdet. På det nærmeste er det omtrent 8 meter fra kraftledningen til foreslått vernegrense. For majoriteten av strekningen er det mellom ca. 20 og 37 meter fra kraftlinjen til vernegrensen. Det er for det meste god margin fra kanten av ryddebeltet til vernegrensen. Samtidig går kraftlinjen langs vann på motsatt side av verneområdet, og verneområdet går i bratt terreng. KLD tilrår derfor å legge inn standardbestemmelser for energi- og kraftanlegg i forskriften, inkludert bestemmelsene knyttet til oppgradering og fornyelse. KLD legger til grunn at utbedring av kraftnettet ved et eventuelt ras er ivarettatt i ny § 4 bokstav h. KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår vern av Skorsfjell naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

4. Heddeviksfjell naturreservat, Bygland kommune, Agder – utvidelse

Utvidelse 158 dekar, hvorav 116 dekar er produktiv skog. Nytt totalareal 593 dekar.

Inngrep: Åraksvegen (fylkesveg 3804) går i tunnel under deler av området i sør. En kraftledning ligger inntil området. Utvidelsesområdet grenser til regulert vassdrag.

Hovedsynspunkter i høringen:

Språkrådet og Statnett SF har gitt uttalelser, men har ikke hatt merknader til verneforslaget. Norges Jeger- og Fiskerforbund Aust-Agder støtter verneforslaget, men poengterer at de også er opptatt av at felt storvilt skal kunne hentes ut av naturreservatene ved bruk av motorkjøretøy.

Statens Vegvesen Region sør bemerker at utvidelsen av Heddeviksfjell naturreservat ligger inntil fylkesveg nr. 3804, Åraksvegen, og at det er Agder fylkeskommune som er veieier

her. Det fremgår derfor av innspillet at fylkeskommunen vil følge opp hensynet til fylkesveien i verneplanarbeidet.

Agder fylkeskommune har uttalt at fylkesveg 3804, Åraksvegen, er rasutsatt. Det er ikke registrert ras der veien grenser til utvidelsesområdet, men det vil være behov for tilgang til veien også i dette området. Her er foreslått vernegrense lagt i eiendomsgrensen mot Åraksvegen, 9,0-15,5 meter fra midtlinja av veien. Dette innebærer at det kan oppstå konflikt mellom vern og framtidig drift/vedlikehold av fylkesvegnettet. For å unngå konflikter i framtiden forutsettes det at det gis generelle unntak fra vernebestemmelsen som sikrer at det kan gjøres tiltak i vernesonen som er knyttet til drift/vedlikehold langs fylkesvegnettet. Dette innebærer også sikring av fjell, uttak av masser, fjerning av trær i vernesonen og lignende, når det er behov for å sikre de vegfarende langs Åraksvegen.

NVE informerer om at det er Glitre Nett AS som har områdekonsesjon og eier nettanlegg som ligger nært utvidelsesområdet ved Heddeviksfjellet naturreservat. De påpeker at verken Statnett SF eller Glitre Nett AS er inkludert i adresselisten på høringen, og ber at de blir det. NVE ber også Glitre Nett AS om å uttale seg om verneforslaget kommer i konflikt med eksisterende eller fremtidige prosjekter. NVE ber videre om at Glitre Nett AS vurderer om de trenger standardbestemmelser som sikrer drift og vedlikehold, inkludert sikringshogst med tilhørende motorferdsel. NVE ber nettselskapet vurdere konkrete bestemmelser knyttet til oppgradering og fornyelse av energianlegg i hhv. § 4 og § 7. NVE viser til at verneforslaget grenser til HRV til reguleringsmagasinet Byglandsfjord. Byglandsfjord blir benyttet til kraftproduksjon av Iveland kraftverk. Å Energi AS kraftverket, mens Otteraaens Brugseierforening har ansvar for regulering av magasinet. NVE gjør oppmerksom på at vern ned til HRV vil begrense muligheter for en fremtidig økning av HRV i magasinet. NVE ber Å Energi AS og Otteraaens Brugseierforening om å uttale seg om verneforslaget kommer i konflikt med drift av reguleringsmagasinet, om erstatninger gitt tidligere til grunneiere og vurdere hvorvidt det er aktuelt med heving av HRV i framtiden. De ber også om at de vurderer behovet for bestemmelser som åpner for rydding i strandsonen til Byglandsfjord og adgang til dette området. NVE oppfordrer Å Energi AS og Otteraaens Brugseierforening til å uttale seg også dersom verneforslaget ikke skulle være i konflikt med deres interesser.

NVE kjenner ikke til noen konkrete planer om endring av HRV. Fordi det ligger mye eksisterende infrastruktur (boliger, nettanlegg og fylkesveg) nær Byglandsfjorden ser de det som lite sannsynlig at det vil bli aktuelt med økning av HRV.

I forbindelse med flere tidligere verneforslag som grenser til HRV, har NVE opplevd at grunneierne ble kompensert opptil en meter over HRV for erosjon, nødvendig hogst og rydding i forbindelse med reguleringen og varierende flomvannstander. NVE oppfordrer Statsforvalter til å be skogeieren(e) om å opplyse om det er noen privatrettslige forhold i det foreslåtte verneområdet, som vil kunne få betydning for vernet. Det inkluderer opplysninger som skogeieren(e) allerede har fått eller får utbetalt erstatninger i de foreslåtte verneområdene i henhold til skjønnsavgjørelser eller avtaler.

Glitre Nett AS viser til at de har et eksisterende anlegg som grenser til det foreslåtte utvidelsesområdet, og ønsker ikke at verneområdet må svekke deres rettigheter knyttet til blant annet drift og vedlikehold av eksisterende energianlegg. De ønsker også at det innarbeides en åpning i verneforskriften for oppgradering/fornyning av kraftlinjer inkludert heving av spenningsnivå og øking av linjetverrsnitt samt endring/flytting av mastepunkt/mastehøyde og eventuelt flytting av mastepunkt dersom det er hensiktsmessig. De ber også om at det gis et generelt unntak i forskriften som åpner for nødvendig transport i terrenget med nødvendig motorisert kjøretøy for å komme frem til anleggene,

både i byggeforbudsbeltet (7,5m til hver side for senter linje = 15m totalt) og utenfor. Dette gjelder også transport inn/ut i området ved vedlikehold og ombygging av anlegget. De ber videre om at vernegrensa, i de bratteste områdene legges ca. 22 meter fra kraftlinja slik at ryddebeltet holdes utenfor. Avslutningsvis bes det om at forvaltningsmyndigheten må kunne gi tillatelse til etablering av nye anlegg, flytting av anlegg og tilbygg til eksisterende anlegg.

Statsforvalterens kommentarer:

Til Norges jeger- og fiskerforbund bemerker statsforvalteren at det er unntak i verneforskriften som åpner for nødvendig uttransport av felt elg og hjort med lett terrenggående beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget.

Når det gjelder innspillet fra Agder fylkeskommune, var det i forslaget til verneforskrift som var på høring, tatt inn en spesifisert dispensasjonsbestemmelse i § 7 som åpner for at det etter søknad kan gis tillatelse til nødvendig sikringsarbeid for forebygging av skred og ras ned mot veien samt at det kan åpnes opp for nødvendig motorferdsel i forbindelse med slike arbeider. Statsforvalteren legger til grunn at fylkeskommunen mener behovet for tilgang til fylkesvegen er tilstrekkelig sikret gjennom forslaget til nye vernebestemmelser. Når det gjelder NVEs innspill knyttet til Byglandsfjord/Otra som reguleringsmagasin, er høringsforslaget oversendt både Å Energi AS og Otteraaens Brugseierforening, men det er ikke mottatt innspill. Statsforvalteren legger derfor til grunn NVE sin uttalelse om at det pga. eksisterende infrastruktur og bebyggelse langs Åraksfjorden, er lite sannsynlig at det vil komme en fremtidig økning i HRV i vassdraget. Statsforvalteren mener derfor at foreslått vernegrense ikke vil legge unødige begrensninger på driften av Byglandsfjord/Åraksfjorden som reguleringsmagasin.

Statsforvalteren har vurdert forholdet til eksisterende kraftledning. Fastsatt ryddebelte langs linja oppgis til å være 7,5 meter til hver side for senter på linja. Statsforvalteren har derfor valgt å legge vernegrensa i en avstand fra linja på minimum 20 meter. Det følger av malen for verneforskrift, at man skal legge inn unntaksbestemmelser for drift og vedlikehold samt akutt utfall eller fare for akutt utfall på linja, der eksisterende kraftlinjer ligger utenfor, men grenser til foreslått verneområde. Statsforvalteren foreslår derfor å endre verneforskriften slik at disse bestemmelsene innarbeides som unntak i verneforskriften. Statsforvalteren påpeker at unntaksbestemmelsene kun gjelder nødvendig motorferdsel knyttet til akutt eller fare for akutt utfall på anlegget, og at nødvendig motorferdsel i forbindelse med ordinært drift og vedlikeholdsarbeid må søkes om etter § 7. En slik endring av vernebestemmelsene innebærer at det, ved behov, kan gjennomføres sikringshogst innenfor verneområdet. Av hensyn til verneverdiene, og fordi eksisterende anlegg ligger utenfor verneområdet, er det ikke ønskelig å ta inn unntaksbestemmelser for oppgradering og fornyelse av kraftledninger, heving av spenningsnivå og økning av linjetverrsnitt. Dersom dette skulle bli aktuelt i fremtiden, så påpeker Statsforvalteren at en slik oppgradering må omsøkes og behandles etter den generelle dispensasjonshjemmelen i verneforskriften.

Statsforvalteren tilrår navnet Heddeviksfjell som i høringsforslaget. Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget, og å legge til følgende unntaks- og dispensasjonsbestemmelser i verneforskriften:

§ 4 (generelle unntak fra vernebestemmelsene)

i) drift og vedlikehold, samt istandsetting ved akutt utfall eller fare for akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg i og inntil verneområdet

§ 6 (generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene)

d) Nødvendig motorferdsel i forbindelse med akutt utfall eller fare for akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg. Ved bruk av motorisert transport skal det i etterkant sendes melding til forvaltningsmyndigheten.

§ 7 (spesifiserte dispensasjonsbestemmelser)

f) nødvendig sikringsarbeid for forebygging av skred og ras ned mot veien

g) Nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter etter § 4 d, e, h og i og § 7 a, b, e og f.

i) Nødvendig motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold av eksisterende kraftlinje

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med vernekart i samsvar med høringsforslaget og verneforskrift som beskrevet.

Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet. Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået. Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens tilrådning og tilrår utvidelse av Heddeviksfjellet naturreservat under navnet Heddeviksfjell naturreservat.

Klima- og miljødepartementet tilrår å ta inn standardbestemmelsene for oppgradering og fornyelse av kraftledninger i verneforskriften, av hensyn til at kraftledningen som går langs området grenser til vann på den andre siden. KLD legger til grunn at utbedring av kraftnettet ved et eventuelt ras er ivaretatt i § 4 bokstav i. Videre tilrår KLD å ta inn bestemmelse om forsiktig rydding av vegetasjon ved faste jaktposter i § 4 bokstav k, og åpning for nødvendig uttransport av felt elg og hjort med andre kjøretøy enn lett beltekjøretøy i § 7 bokstav i. KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår utvidelse av Heddeviksfjell naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

5. Hishovsfjell naturreservat, Evje og Hornes kommune, Agder

Totalareal er 1 258 dekar. Skogareal 1 031 dekar, hvorav 646 dekar er produktiv skog.

Inngrep: En traktorvei. En 24 kV kraftledning går gjennom området.

Hovedsynspunkter fra høringen:

Språkrådet og NJFF har gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Agder Fylkeskommune er positive til opprettelse av naturreservat gjennom frivillig vern.

Det finnes et automatisk fredet kulturminne i området, og kan befinne seg flere uoppdagede kulturminner. Hvis det i fremtiden planlegges skjøtsel eller andre fysiske inngrep i bakken, skal fylkeskommunen som nærmeste kulturminnevernsmyndighet varsles i forkant om det.

NVE uttaler at det innenfor det foreslåtte området for Hishovfjell er et nettanlegg eid av Glitre Nett AS, og at de er områdekonsesjonær. NVE er positiv til at alle standardbestemmelsene for energi- og kraftanlegg er lagt inn i forskriften, men vil likevel at områdekonsesjonær uttaler seg om fremtidige planer, og deres behov. Det er også sør for området nett driftet av Statnett, og vil derfor også be dem om å kommentere.

Glitre Nett AS uttalte etter oppstart at det er en 22kV luftledning innenfor området, og at bestemmelsene i forskrift for verneområdet ikke må svekke rettighetene deres. Følgende må derfor ivaretas i bestemmelsene i forskrift for verneområdet: Tinglyste

rettigheter/skjønn videreføres. Drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg, herunder rett til å rydde alt skogvirke som vokser opp i ryddebeltet samt rett til å foreta sikringshogst utenfor ryddebelter der dette anses som farlig for anleggene.

Oppgradering/fornyning av kraftlinjer for heving av spenningsnivå og øking av linjetverrsnitt. Endring av mastepunktet, dvs. mastetype/mastehøyde og evt. for flytting av mastepunktet dersom det er hensiktsmessig. Nødvendig transport i terrenget med nødvendig motorisert kjøretøy for å komme frem til anleggene, både i byggeforbudsbeltet og utenfor. Dette gjelder også transport inn/ut i området ved ombygging av anlegget. I tillegg må Forvaltningsmyndigheten for verneområdet kunne gi tillatelse til etablering av nye anlegg, flytting av anlegg og tilbygg til eksisterende anlegg.

Statsforvalteren tar til orientering at ved skjøtsel eller andre fysiske inngrep så skal kulturminnevernsmyndighet varsles i forkant.

Statsforvalteren har lagt til standardbestemmelser om drift og vedlikehold, istandsetting ved akutt fare utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg og oppgradering eller fornyelse av kraftledningen i verneforskriftens § 4 Generelle unntak fra vernebestemmelsene. Videre er det lagt inn generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene i § 6 om nødvendig motorferdsel i forbindelse med akutt utfall eller fare for akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg. Ved bruk av motorisert transport skal det i etterkant sendes melding til forvaltningsmyndigheten.

Under § 7 Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser er det lagt inn standardbestemmelser om oppgradering eller fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under § 4 og nødvendig motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold, samt oppgradering og fornyelse av eksisterende kraftlinje. Her må Glitre Nett søke dispensasjon til forvaltningsmyndigheten, som da kan gi dispensasjon til tiltaket eller motorferdselen. Statsforvalteren mener at dette oppfyller innspillet til Glitre Nett, siden de ikke hadde kommentarer til høringen og den reviderte verneforskriften.

Statsforvalteren tilrår navnet Hishovsfjell som i høringsforslaget, og at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens forslag til verneform avgrensning av verneområdet. Direktoratet foreslår enkelte endringer i forskriften for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået. Direktoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Hishovsfjell som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet tilrår at det åpnes for fiske i § 4 b og fiskeforvaltningstiltak i § 7 b, samt at det åpnes for motorferdsel i forbindelse med skjøtsel mv. av kulturminner i § 7 bokstav i. KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår vern av Hishovsfjell naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

6. Skiftenes naturreservat, Grimstad kommune, Agder - utvidelse

Utvidelsesareal ca 547 dekar, hvorav 535 dekar er skogareal og 356 dekar er produktiv skog. Nytt totalareal er 1251 dekar.

Inngrep: En traktorslepe.

Hovedsynspunkter fra høringen:

Statens Vegvesen og Statnett SF har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Norges Vassdrags- og energidirektorat har vurdert verneforslaget for utvidelse av Skiftenes naturreservat med hensyn til energi- og vannkraftinteresser for eksisterende og planlagte energi- og nettanlegg, vannkraftverk, hydrologiske målestasjoner mm. Så langt de kjenner til er det ingen energi- og vannkraftinteresser innenfor foreslått utvidelse av Skiftenes naturreservat.

Glitre Nett AS har gitt tilbakemelding om at det er ingen konflikt med eksisterende eller planlagte energianlegg innenfor utvidelsesområdet til Skiftenes naturreservat.

Norges Jeger- og Fiskerforbund Aust-Agder støtter utvidelsen av verneområdet, men poengterer at de er opptatt av at felt storvilt skal kunne hentes ut av naturreservatene ved bruk av motorkjøretøy.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren bemerker til Norges Jeger- og fiskerforbund Aust-Agder sitt innspill, at det er et unntak i verneforskriften for Skiftenes naturreservat som åpner for nødvendig uttransport av felt elg og hjort med lett terrenggående beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget. Det ligger i bestemmelsen at kjøretøy som kan benyttes til dette formålet er jernhest/elgtrekker eller ATV med belter. Slik Statsforvalteren vurderer det, dekker vernebestemmelsene foreningens behov for uttransport av felt storvilt også innenfor naturreservatet. I tillegg er det også åpnet for at det kan benyttes ATV eller traktor på en eksisterende traktorslepe som er tegnet inn på vernekartet.

Språkrådet spilte inn til oppstartsmeldingen at navnet Skiftenes ikke var registrert i Sentralt stedsnavnregister. Statsforvalteren valgte å beholde navnet ettersom dette var godt kjent i lokalbefolkningen og ønsket av skogeierne.

Statsforvalteren tilrår navnet Skiftenes som høringsforslaget, og at området vernes som naturreservat med vernekart og verneforskrift i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring uten at dette endrer restriksjonsnivået. Direktoratet tilrår utvidelse av Skiftenes naturreservat i samsvar med Statsforvalterens tilrådning.

Klima- og miljødepartementet tilrår at det åpnes for motorferdsel etter søknad i forbindelse med oppsetting og vedlikehold av gjerder. For øvrig slutter KLD seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Skiftenes naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

7. Einfasura naturreservat, Hægebostad kommune, Agder

Areal va 363 dekar. Skogareal 361 dekar, hvorav 216 dekar er produktiv skog.

Inngrep: Ingen fysiske inngrep.

Hovedsynspunkter i høringen:

Statens Vegvesen, Språkrådet og Statnett SF har ikke hatt merknader til høringen.

Hægebostad kommune støtter forslaget om vern av Einasfura.

NVE har gått gjennom verneforslaget med tanke på energi- og vassdragsinteresser for eksisterende og planlagte energi- og nettanlegg, vannkraftverk, hydrologiske målestasjoner mm. Så langt de kjenner til er det ingen energi- og vassdragsinteresser innenfor det

foreslåtte verneområdet ved Einfasura. NVE kan ikke se at Statnett SF og Glitre Nett AS, har fått verneplanen på høring, og ber om at de også får mulighet til å komme med innspill til verneforslaget. De viser videre til at det er Glitre Nett AS som har områdekonsesjon i det foreslåtte verneområdet, og ber om at de uttaler seg om hvorvidt et vern som foreslått, vil være i konflikt med eksisterende eller fremtidige prosjekter.

Statsforvalterens kommentarer:

Det stemmer at Glitre Nett AS ikke var kommet med på adresselista da verneplanen ble sendt på høring. Statsforvalteren har, på bakgrunn av innspillet fra NVE, ettersendt høringsdokumentene til Glitre Nett AS i forbindelse med tilrådingen. Glitre Nett AS har kommet med tilbakemelding om at de har stått som kopimottaker på brevet fra NVE, og har vurdert verneforslaget for Einfasura naturreservat på bakgrunn av det. De har ingen merknader til høringen.

Statsforvalteren tilrår navnet Einasfura som høringsforslaget. På grunn av uavklarte eiendomsretter for en av de berørte eiendommene i området, gnr./bnr. 35/34, sendte Statsforvalteren en supplerende tilråding til Miljødirektoratet der denne teigen er tatt ut av verneforslaget i påvente av rettslig avgjørelse. Behandlingstid i Kartverket på denne type saker er om lag et halvt år før hjemmelsoverføring kan skje. Av hensyn til de andre skogeierne i denne saken, mener Statsforvalteren det er hensiktsmessig at området tilrådes for vern uten å inkludere gnr./bnr. 35/34. Statsforvalteren vurderer det slik at ettersom teigen som tas ut av verneforslaget er såpass liten (10-11 daa), vil det ikke medføre et vesentlig tap av verneverdier selv om teigen ligger innenfor kartlagt rødlistet naturtype frisk rik edellauvskog. Gnr./bnr. 35/34 er videre også omfattet av en tidligere kartlagt naturtype etter DN-håndbok 13 med nasjonal verdi samt flere MiS-figurer. Terrenget ned mot Lygne er dessuten relativt bratt, slik at risikoen for at området blir hogd vurderes til å være lav. Det kan vurderes eventuell verneprosess på et senere tidspunkt for denne eiendommen dersom rettmessig grunneier ønsker det.

Etter at Statsforvalteren sendte sin tilråding til Miljødirektoratet, ble Statsforvalteren oppmerksom på at det var to unntaksbestemmelser som manglet i verneforskriften. Bestemmelsene hadde blitt spilt inn til Statsforvalteren i høringsperioden, og Statsforvalteren var enige med skogeier om bestemmelsene kunne innarbeides i forskriften. I verneforskriften § 4 er derfor lagt til følgende nye bestemmelser:

f. oppsetting av midlertidige, mobile jakttårn for storviltjakt

h. forsiktig rydding av siktgater for småbusker og kvist ved jaktpost i forbindelse med storviltjakt

I tillegg er det foreslått å ta inn følgende nye bestemmelse i § 7:

g. oppsetting og vedlikehold av gjerder

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i vernekart og verneforskrift som beskrevet.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Einfasura som naturreservat. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften for å tilpasse denne til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Klima- og miljødepartementet tilrår at det åpnes for motorferdsel etter søknad til utsetting av saltstein i § 7 bokstav i. For øvrig slutter KLD seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Einfasura naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8. Helvedesdalen naturreservat, Lindesnes kommune, Agder

Areal 51 dekar, hvorav 49 dekar er produktiv skog.

Inngrep: En traktorvei som går over i en traktorslepe.

Hovedsynspunkter i høringen:

Statnett SF, Statens vegvesen, Språkrådet og Norges Jeger- og Fiskerforbund har gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

NVE kan ikke se at Statnett SF og Glitre Nett AS er inkludert i adresselisten og ber om at de blir det. Ellers påpeker NVE at Helvedesdalen blir berørt av digitalt kartlagt småkraftpotensialer. NVE ønsker at Statsforvalteren opplyser grunneiere om denne muligheten.

Statsforvalteren har sendt høringen til både Statnett og Glitre Nett AS. Statnett SF har uttalt seg om vern og informerer om at de ikke har transmisjonsnettanlegg eller planer som blir berørt av det meldte området, og har derfor ingen merknader. Videre har Statsforvalteren nevnt småkraft for grunneierne. Statsforvalteren har ikke mottatt noe svar fra Glitre Nett AS, men dette vil bli videreformidlet til Miljødirektoratet dersom det kommer.

Statsforvalteren tilrår navnet Helvedesdalen som i høringsforslaget. Det er gjort en mindre endring etter høringen, i form av at en traktorslepe er lagt inn på vernekartet som en forlengelse av traktorvegen. Utover dette tilrår Statsforvalteren avgrensningen som i høringsforslaget.

Etter at Statsforvalteren sendte sin tilråding til Miljødirektoratet, så har det kommet innspill fra grunneierne om å ta inn generelle unntak fra vernebestemmelsene i § 4 om oppsetting av jakttårn og rydding av siktgater i fm. storviltjakt:

f. oppsetting av midlertidige, mobile jakttårn for storviltjakt

h. forsiktig rydding av siktgater for småbusker og kvist ved jaktpost i forbindelse med storviltjakt

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endring i vernekart og verneforskrift som beskrevet.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Helvedesdalen som naturreservat. Direktoratet tilrår enkelte endringer i forslaget til forskrift for å tilpasse disse til mal uten at det endrer restriksjonsnivået.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Helvedesdalen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

9. Oksla naturreservat, Vennesla kommune, Agder

Totalareal 4072 dekar. Skogareal 3464 dekar, hvorav 2479 dekar er produktiv skog.

Inngrep: En traktorslepe.

Hovedsynspunkter i høringen:

Agder Fylkeskommune er positive til opprettelse av naturreservat gjennom frivillig vern. De kommer innspill om at foreslått vernegrense for Oksla ligger innenfor Høversland -

Lauvås - Myran, et område kartlagt som svært viktig friluftslivsområde. Vest for den foreslåtte vernegrenser er det også kartlagt et friluftslivsområde av Lindesnes kommune. Fylkeskommunen orienterer om at det ligger et uavklart kulturminne i området, og indikasjon på at det også kan befinne seg uoppdagede kulturminner. Hvis det i fremtiden planlegges skjøtsel eller andre fysiske inngrep i bakken, skal fylkeskommunen som nærmeste kulturminnevernmyndighet varsles i forkant om det.

NVE uttaler både i oppstarten og høringen at så langt NVE kjenner til er det ingen energi- og vassdragsinteresser i Oksla. NVE gjør likevel oppmerksom på at Glitre Nett AS er områdekonsesjonær og ber de om å uttale seg, selv i tilfeller uten konflikt.

Glitre Nett AS har ingen merknader til verneforslaget.

Statsforvalteren har notert seg innspillene fra Agder kommune. Verneforskriften åpner for bruk av området som friluftsområde. Statsforvalteren tar til orientering at kulturminnemyndigheten skal varsles i forkant av skjøtsel eller andre fysiske inngrep. Statsforvalteren tilrår navnet Oksla som i høringsforslaget, og at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens tilrådning og tilrår vern av Oksla som naturreservat. Direktoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Klima- og miljødepartementet tilrår at det åpnes for fiskeforvaltningstiltak i § 7 bokstav b. For øvrig slutter KLD seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Oksla naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

10. Urdvatn og Kallinghei, Åmli kommune, Agder - utvidelse

Utvidelsesareal ca 446 dekar, hvorav 433 dekar er produktiv skog. Nytt totalareal 34550 dekar.

Inngrep: To traktorveier.

Hovedsynspunkter i høringen:

Norges Jeger- og Fiskerforbund (NJFF), Språkrådet, Statens vegvesen, Statnett SF og NVE har gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Åmli kommune har ikke konkrete merknader til dette verneforslaget, men påpeker at skogvernet i Åmli nå har blitt så omfattende at det forventes grundige vurderinger av arronderingen av alle framtidige verneområder i kommunen. Det er svært viktig at økonomisk drivbare skogareal i størst mulig grad holdes utenfor verneområdene. Kommunen ønsker ikke ytterligere vern av skog i Åmli.

Statsforvalteren har ikke kommentert innspillene ettersom det ikke har kommet merknader av betydning for utforming av verneforskrift eller vernekart. Slik Statsforvalteren vurderer det, er det derfor ikke nødvendig å gjøre en vurdering av alle innspillene.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart som i høringsforslaget-

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens tilrådning og tilrår utvidelse av Urdvatn og Kallingshei naturreservat.

Klima- og miljødepartementet tilrår å endre § 1 første ledd siste setning til «Naturreservatet skal også ta vare på naturmiljøet i et område med en høytliggende og stor forekomst av barlind i *gammel og lite påvirket* granskog ved Barlindtjønn». Videre åpnes det for forsiktig rydding av siktinjer ved faste jaktposter og uttransport av felt elg og hjort med andre kjøretøy enn lett beltekjøretøy i ny § 7 l. Det åpnes også for vedlikehold av gjerder. KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår utvidelse av Urdatn og Kallingshei naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

11. Vardeheia naturreservat, Åmli kommune, Agder - utvidelse

Utvidelsesareal 2199 dekar. Skogareal 1677 dekar, hvorav 345 dekar er produktiv skog. Nytt totalareal er 22696 dekar.

Inngrep: En traktorvei i utvidelsesområdet.

Hovedsynspunkter i høringen:

Statnett SF og NVE har gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Åmli kommune mener at framtidige verneområder i kommunen i langt større grad enn tidligere må arronderes slik at økonomisk drivbare arealer holdes utenfor.

Administrasjonen har ikke merknader til teigen sør for Slettehei. Administrasjonen er tilfreds med at Statsforvalteren av skogbruksmessige hensyn har tatt ut ca. 400 daa fra teigen Geiteheia/Fuglelia. En mener imidlertid at de produktive arealene med relativt nær tilknytning til Bogenvegen også må tas ut. Verneverdien for området er lav (1 stjerne) og produktive skogarealer som kan drives med overskudd bør følgelig holdes utenfor vernet. Administrasjonen stiller seg undrende til Statsforvalteren når det hevdes at for eiendommen gnr. 25 / bnr. 397 er grensen trukket utenom arealer med produktiv skog. I følge NIBIOs gårdskart har denne eiendommen i området Bjønndalen et produktivt skogareal i størrelsesorden 150 daa. En mener at også dette arealet i Bjønndalen, med nær tilknytning til Bogenvegen, bør holdes utenfor verneområdet. Ny vernegrense foreslås følgelig flyttet sør for Bjønndalen.

Statsforvalterens kommentarer:

Formålet med den foreslåtte utvidelsen er først og fremst å rette opp en feil i grensen fra forrige vernevedtak, 18.12.2017. Statsforvalteren hadde tilrådt vernekartet med feil grense ved Prestehella, sør i utvidelsesområdet. Videre har Statsforvalteren, i samråd med aktuelle skogeiere, ønsket å se på muligheten til å forbedre arronderingen i eksisterende verneområde ved å fylle ut kilen i eksisterende verneområde øst for Heistøyltjønn.

Selv om verneverdiene i utvidelsesområdet isolert sett er vurdert til å være lave, så mener Statsforvalteren at tilleggsområdet vil bidra til å vesentlig bedre arronderingen av eksisterende verneområde, ved at også arealet øst-nordøst for Heistøyltjønn inkluderes i naturreservatet. Statsforvalteren viser til at det trekkes fram i kartleggingsrapporten at det kan være sterke arronderingsmessige grunner til å inkludere denne «kilen» i et større verneområde.

Statsforvalteren har uavhengig av innspillet fra Åmli kommune, og i dialog med Miljødirektoratet, tatt ut areal og endret vernegrensen i etterkant av høringen. Dette med

bakgrunn i lave verneverdier og arronderingsmessige hensyn, men også for å grense ut ei hytte og skutertrasé. Statsforvalteren vurderer at denne endringen imøtekommer Åmli kommune sitt innspill om å flytte vernegrensen.

Statsforvalteren tilrår å endre avgrensningen.. Dette medfører en reduksjon av utvidelsesarealet med 4 357 daa. Av dette er 1 129 daa produktiv skog. Statsforvalteren tilrår at området vernes som naturreservat i samsvar med verneforskrift i høringsforslaget og endring av vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratet registrerer at verneforslaget ikke er sendt Landbruksdirektoratet for uttalelse, men ser ikke at foreslåtte endringer i forskriften har betydning for landbruksinteressene. Standardformuleringene knyttet til landbruk er videreført fra gjeldende forskrift. Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens tilrådning og tilrår vern av Vardeheia som naturreservat. Direktoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår utvidelse av Vardeheia naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

12. Hvittingen naturreservat, Holmestrand kommune, Vestfold

Totalareal 2137 dekar. Skogareal 2131 dekar, hvorav 1991 dekar er produktiv skog.

Inngrep: En bilvei (sommervei) til basestasjon, traktorveier, en kraftlinje, samt et utsiktstårn.

Hovedsynspunkter i høringen:

Bane Nor og Forsvarsbygg har ingen merknader.

Statens vegvesen forutsetter at drift og vedlikehold av E18 kan utføres uhindret langs det foreslåtte området ved Hvittingen. Arbeidet omfatter også drift og vedlikehold av skjæringer, fyllinger og tunnelportal.

NVE påpeker at Lede AS eier et 24 kV distribusjonsnett som ligger ved det foreslåtte verneområdet. NVE ber Lede AS og Skagerak Nett AS om å uttale seg, selv i tilfeller uten konflikt, og at nødvendige bestemmelser for drift og vedlikehold blir inkludert i forskriftene.

Det foreslåtte verneområdet grenser til vannforsyningsmagasinet Orebergvann. NVE ber Statsforvalteren ta kontakt med Holmestrand kommune slik at de får mulighet til å uttale seg om det er behov for tilpasninger for å hensynte vannforsyningsmagasinet.

Lede AS har etablert høyspent luftledning innenfor foreslått verneområde. Ledningen har et skogryddingsbelte på 7,5 m. Kart er vedlagt høringsuttalelsen. I verneplanens bestemmelser må det sikres rett til drift, vedlikehold og fornyelse av eksisterende energi- og nettanlegg. Dette gjelder også nødvendig bruk av motorkjøretøy for å utføre disse oppgavene. Det må også kunne utføres nødvendig skogrydding for sikker drift av luftledningen. Alle slike arbeider må kunne utføres uten at det må søkes dispensasjon fra vernebestemmelsene.

Holmestrand kommune uttaler at vannforsyningen i Orebergvannet i dag ikke er en del av kommunens vannforsyningssystem. Det forutsettes at interesser for jordbruksvanning og private drikkevannsinteresser er avklart som del av prosessen. Det påpekes at det kan være

marginalt overlapp med foreslått areal til nytt deponi i Hanekleiva-Seteråsen i nordre del av verneforslaget.

DMF uttaler til oppstartsmeldingen at de ikke kan se at foreslått vern berører registrerte forekomster av mineralske ressurser, bergrettigheter eller masseuttak i drift. DMF har derfor ingen merknader.

Statsforvalterens kommentarer:

Når det gjelder vannforsyningsmagasinet er det kun i nordvestre del av vannet, i en strekning på ca. 65 meter, at verneforslaget ligger i en avstand på ca. 10 meter fra vannlinjen. Det er etter Statsforvalterens vurdering mindre sannsynlig at et vern av skogen på oversiden av vannet vil komme i konflikt med eventuelle interesser for jordbruksvanning og private drikkevannsinteresser.

I tråd med uttalelse fra Lede AS er det i forskriften tatt inn standard bestemmelser for kraftledninger. Bestemmelsene vil være dekkende for bl.a. vedlikehold, drift, oppgradering og utfall på linja. Dersom det er nødvendig å felle enkelttrær utenfor ryddebeltet og innenfor reservatgrensa må det søkes Statsforvalteren om tillatelse. Når det gjelder ferdsel så er motorisert ferdsel etter bestemmelsene forbudt jf. § 5, men det er noen generelle unntak etter § 6 i forskriften og det kan gis dispensasjon etter bestemmelsene i § 7. I tillegg gjelder lov om motorferdsel i utmark, det vil si at kommunen og grunneier må gi tillatelse til motorferdsel på vanlig måte innenfor området.

Statsforvalteren har etter høringen endret vernegrensa i tråd med Holmestrand kommunes innspill for å unngå konflikt med foreslått deponi.

Statsforvalteren har tatt inn bestemmelse om skånsom beiting. Området er relativt lite i størrelse, og stort beitetrykk innenfor hele eller deler av arealet kan gi skader på vegetasjonen, samt tråkkskader/gjødseffekt. Det er variert skog med rikere vegetasjonstyper, derav rødlista naturtyper, som kan være noe mer utsatt ved beiting enn mer ensartet, fattig blåbær- og bærlyngskog. Hvordan beitingen vil påvirke skogen er avhengig av type beitedyr og antall innenfor området.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift som i høringsforslaget og noen mindre endringer i avgrensing etter høring. Grensen er noe justert i nordvestre del mot E18 for å unngå konflikt med planer om foreslått deponi og for å ta ut kraftledning, basestasjon og traktorveg. I tillegg er det gjort en endring ved å ta inn et areal på gnr./bnr. 305/1 av hensyn til arrondering. Endringene medfører at det totale arealet på verneforslaget økes med 123 daa.

Etter Statsforvalterens tilrådning har Lede AS kommentert at de ønsker unntak fra § 5 for drift og vedlikehold, samt rydding av skog innenfor ryddebeltet og foreslår at § 7 punkt j faller inn under § 6. Videre ønsker de at det også tillates nødvendig sikringshogst utenfor det klausulerte ryddebeltet, uten at det må søkes dispensasjon om dette. Sikringshogst anses nødvendig for å sikre leveringssikkerheten

Miljødirektoratet mener at nødvendig sikringshogst av enkelttrær ligger innenfor ordinært drifts- og vedlikehold, og at dette skal kunne gjennomføres i henhold til gitt konsesjon. Felte trær skal forbli i reservatet. Motorferdsel i tilknytning til drift, vedlikehold, fornyelse og oppgradering vil måtte omsøkes etter verneforskriften § 7.

Miljødirektoratet har vurdert at det ikke er nødvendig med ny høring for inkludering av et mindre inneklemt areal på gnr./bnr. 305/1 i verneforslaget. Arealet inngikk i oppstartsmeldingen.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens tilrådning og tilrår vern av Hvittingen som naturreservat. Direktoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået

Klima- og miljødepartementet viser til at Statens vegvesen forutsetter at drift og vedlikehold av E18 kan utføres uhindret langs det foreslåtte verneområdet, inkludert drift og vedlikehold av skjæringer, fyllinger og tunnelportal. KLD viser til at det er god avstand mellom E18 og foreslått vernegrense. Ut fra kart er det minimum ca. 60 meter fra ytterkant av nærmeste kjørebane til foreslått vernegrense, og tilsvarende avstand fra tunnelportal til foreslått vernegrense. Det er på det minste ca. 20 meter fra reguleringsplangrensen for E18 til vernegrensen. KLD legger følgelig til grunn at drift og vedlikehold av E18 kan utføres uhindret langs det foreslåtte verneområdet. Videre tilrår KLD at det åpnes for motorferdsel etter søknad for viltforvaltningstiltak. Etter et forsinket innspill fra grunneier tas det inn bestemmelser om vedlikehold av og transport til eksisterende koie og gapahuk. For øvrig er KLD enig i Miljødirektoratets forståelse av standardbestemmelsen for drift og vedlikehold av tilgrensende kraftledning, jf. også de generelle merknadene i punkt 8.2, og slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Hvittingen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

13. Tjuvberget naturreservat, Holmestrand og Tønsberg kommuner, Vestfold

Areal 901 dekar. Skogareal 879 dekar, hvorav 856 dekar er produktiv skog.

Inngrep: Området grenser mot drikkevann som ikke er i bruk. Inne i området er traktorveier, slepe noen båtopplag langs vannene. Et pumpehus nordøst i verneområdet. Kraftlinje inntil verneområdet.

Hovedsynspunkter i høringen:

Forsvarsbygg, Bane Nor og Statens Vegvesen har ingen merknader.

NVE skriver at foreslåtte verneområde grenser til Korssjøen som blir benyttet til vannforsyning av Holmestrand kommune. Statsforvalteren bes ta kontakt med Holmestrand kommune slik at de får mulighet til å uttale seg om det er behov for tilpasninger for å hensynta vannforsyningsmagasinet og Korssjøen dam.

Lede AS har områdekonsesjon og eier et distribusjonsnett som ligger nært, men utenfor, det foreslåtte verneområdet. NVE ber om at Lede AS og Skagerak Nett AS uttaler seg, selv i tilfeller uten konflikt, og at nødvendige bestemmelser for drift og vedlikehold blir inkludert i forskriftene. Nettselskapene bes uttale seg spesielt om det er behov for bestemmelsene under:

§ 4 Generelle unntak fra vernebestemmelsene:

- Oppgradering eller fornyelse av eksisterende kraftledning for heving av spenningsnivået og økning av linetverrsnittet når tiltaket ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig.

§ 7 Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser:

- Oppgradering og fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under § 4.
- Nødvendig motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold, samt

oppgradering og fornyelse av eksisterende kraftlinje.

Lede AS har en høyspent luftledning med totalt ryddebelte på totalt 15 m som går langs nordre del av planområde. Kart er vedlagt høringsuttalelsen. Lede skal til enhver tid ha tilgang til eksisterende nett. I verneplanens bestemmelser må det sikres rett til drift, vedlikehold og fornyelse av eksisterende energi- og nettanlegg. Dette gjelder også nødvendig bruk av motorkjøretøy for å utføre disse oppgavene. Det må også kunne utføres nødvendig skogrydding for sikker drift av luftledningen. Alle slike arbeider må kunne utføres uten at det må søkes dispensasjon fra vernebestemmelsene.

Tønsberg kommune er positive til opprettelse av at Tjuvberget naturreservat.

Vernebestemmelsene må utformes slik at eventuelle vannstandsendringer i Revovannet og Korssjø kan gjennomføres når formålet er å bedre vannkvaliteten. Vernebestemmelsene må utformes slik at skogsbilveien Skotvedtveien kan vedlikeholdes uten søknad.

Holmestrand kommune skriver at Korssjøen er i dag ikke en del av kommunens vannforsyningsystem. Det forutsettes at interesser for jordbruksvanning og private drikkevannsinteresser er avklart som del av prosessen.

Statsforvalterens kommentarer:

Spørsmålet om det er jordbruksvannings- og private drikkevannsinteresser knyttet til vannene er forelagt grunneierne. Ingen har varslet at de i dag bruker vannene til drikkevann eller jordbruksvanning.

Tønsberg kommune uttaler at vernebestemmelsene må utformes slik at vannstandsendringer i Revovannet eller Korssjøen kan gjennomføres når formålet er å bedre vannkvaliteten. At vannlinja vil kunne gå noe opp og ned vil i utgangspunktet ikke ramme vernebestemmelsene. Når det gjelder vedlikehold av Skotvedtveien ligger denne i god avstand fra vernegrensa og vedlikehold av veien vil ikke berøres av vernet.

Lede AS uttaler at de til enhver tid skal ha tilgang til eksisterende nett b.la. for å gjennomføre hogst i ryddebeltet og sikringshogst. Vernegrensa går utenfor ryddebeltet, dvs. minst 7,5 meter fra kraftlinjas midtpunkt eller mer. Dersom det er nødvendig å felle enkelttrær innenfor reservatgrensa for å sikre ledningen, må det søkes Statsforvalteren om tillatelse. Det er tatt inn bestemmelse om at drift og vedlikehold, samt nødvendig istandsetting av akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg, i og inntil verneområdet, er tillatt etter § 4.

I henhold til supplerende tilråding er et mindre grustak på gnr./bnr. 89/5 grenset ut av verneforslaget. Grunneier ønsker å bruke grus fra grustaket til nødvendig vedlikehold av traktorveier innenfor verneforslaget. Vedlikeholdet skal være i henhold til dagens standard, jf. verneforskriften § 4 bokstav f.

Det er lagt inn slepe på vernekartet som kan vedlikeholdes. Når det gjelder utkjøring av felt storvilt er det i utgangspunktet kun på traktorveier at det er åpning for å bruke ATV og traktor i forskriften. Dersom det skal benyttes ATV eller traktor på slepe må det søkes om etter § 7 bokstav c.

Statsforvalteren har tatt inn bestemmelse om skånsom beiting. Området er relativt lite i størrelse, og stort beitetrykk innenfor hele eller deler av arealet kan gi skader på vegetasjonen, samt tråkkskader /gjødseffekt. Det er variert skog med rikere og fuktige vegetasjonstyper, derav rødlista naturtyper, som kan være noe mer utsatt ved beiting enn mer ensartet, fattig blåbær- og bærlyngskog. Tjuvberget ligger også delvis bratt og rasutsatt til, og under marin grense. Hvordan beitingen vil påvirke skogen er avhengig av type beitedyr og antall innenfor området.

Statsforvalteren tilrår navnet Tjuvberget som i høringsforslaget.

Etter høring er det gjort noen mindre justeringer mot enkelte veier og kraftlinje som ligger i ytterkant. Grensen er videre justert slik at et mindre grustak mot Revovannet på gnr./bnr. 89/5 legges utenfor reservatgrensen. Endringen har medført at totalarealet er redusert med ca. 5 dekar. Det er videre lagt inn slepe og pumpehus / bygning på vernekartet.

Med nevnte justeringer av vernekartet er følgende endringer gjort i verneforskriften etter høring:

§ 4 bokstav j: *Uttak av grus fra mindre grustak på gnr./bnr. 89/5 for nødvendig vedlikehold av traktorveier markert i vernekartet* er ikke lenger relevant og strøket.

I § 4 bokstav f er *slepe* lagt til: Vedlikehold av eksisterende traktorveier, *sleper*, stier og andre anlegg og innretninger i henhold til standard på vernetidspunktet.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med mindre endring av verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratet har gjort følgende vurdering av regulering av til tilgrensende kraftledningen: Lede AS har en høyspent luftledning langs nordre del av verneforslaget. I all hovedsak går det vei mellom denne og verneforslaget. Dette med unntak av en strekning på ca. 73 meter, der foreslått vernegrense ligger langs ryddebeltet mot syd og nevnte vei grenser til ledningen mot nord. I § 4 er det tatt inn standardbestemmelser om drift og vedlikehold, samt nødvendig istandsetting ved akutt utfall. Miljødirektoratet mener at nødvendig sikringshogst av enkelttrær ligger innenfor drifts- og vedlikeholdsbegrepet, og at dette skal kunne gjennomføres i henhold til gitt konsesjon. Motorferdsel for tilgang til denne korte strekningen av ledningen mener Miljødirektoratet at bør kunne løses ved bruk av eksisterende og tilgrensende vei. Det tilrådes derfor ikke bestemmelser knyttet til dette.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens tilrådning og tilrår vern av Tjuvberget som naturreservat. Direktoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Klima- og miljødepartementet tilrår at det åpnes for fiskeforvaltningstiltak og motorferdsel etter søknad for vilt- og fiskeforvaltningstiltak. KLD er enig i Miljødirektoratets forståelse av standardbestemmelsen for drift og vedlikehold av tilgrensende kraftledning, herunder at nødvendig sikringshogst av enkelttrær ligger innenfor drifts- og vedlikeholdsbegrepene, jf. også de generelle merknadene i punkt 8.2. KLD slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Hvittingen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

14. Krokskogstupene naturreservat, Hole kommune, Buskerud

Areal 3737 dekar. 3462 dekar er skogareal, hvorav 3028 dekar er produktiv skog.

Inngrep: Verneforslaget grenser til reguleringsplanområdet til E16 Skaret – Høgstaket. Rassikring mot dagens veier er installert, med mulige behov for utbedringer og vedlikehold. Det går tunneler under området. En skogsbilvei går 1 km gjennom området, langs denne veien er det to hytter. Kraftledninger går gjennom og inntil området. De bratte skråningene nedenfor E16 og vei 2848 bærer flere steder preg av søppeldumping.

Øverst i Nesseterdalen står en laftet Milorghytte. Den foreslåtte vernegrensen går gjennom husmannsplassen på Sønsterud, med fire registrerte rydningsrøyser innenfor verneforslaget. I tillegg er det veganlegg rundt husmannsplassen med rester av gammelt broanlegg. Forekomstene er fra etter-reformatorisk tid og ikke fredet.

Hovedsynspunkter i høringen:

Forsvarsbygg, Språkrådet og Statnett har ingen merknader. Riksantikvaren viser til uttalelse fra kulturminneforvaltningen i Viken fylkeskommune og behandler ikke saken. Norges Televisjon (NTV) har konsesjon for utbygging og drift av det digitale bakkenettet for TV, dette er også en del av den nasjonale sikkerhets- og beredskapsstrukturen. Per nå er det ikke mulig å si om det blir forstyrrelser som følge av vern, men foreløpig tilbakemelding fra leverandør Telenor Norge tyder på at det ikke er stor sannsynlighet for forstyrrelser av TV-signalene. NTV forbeholder seg retten til å komme med krav om kompensasjon for nødvendige tiltak for å sikre fortsatt gode mottaksforhold om det skulle bli problemer.

Norsk Orientering anmoder om at orientering tillates i verneområdene og viser til Norsk Friluftsliv sitt brev til Miljødirektoratet med forslag til endringer i forskriftsmal.

Viken fylkeskommune er positive til etablering av naturreservater. Det må kun settes begrensninger av aktiviteter som ikke samstemmer med verneformålet. Formidling til brukere av området er viktig. Ønsker mer forpliktende bestemmelser i forbindelse med skjøtsel, for å oppnå den natur- eller kulturtilstand som ligger i verneformålet. Ordene «kan» bør i flere paragrafer erstattes med «bør».

En privatperson er avhengig av å bruke traktorveg som går innom verneforslaget for å komme til på deler av sin eiendom, og ber om at det gis ubegrenset dispensasjon for nødvendig vedlikehold av vei og kjøring med alle aktuelle skogskjøretøy til alle tider av året på denne.

Hole kommune er positiv til verneforslaget. De forventer at verneforskriften tar hensyn til friluftsinnteresser og at det gis god informasjon til allmenheten. De ønsker at det utarbeides en forvaltningsplan.

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) er glad for at det nå foreligger et verneforslag for dette svært verdifulle området. De påpeker at de to bruddene i avgrensingen er svært uheldige, og ber Statsforvalteren om å gjøre nye forsøk på å få vern av også disse områdene. NOA mener det bør innføres ferdselsrestriksjoner av hensyn til rovfugl.

NVE: I sørlige delen av verneforslaget ligger det et digitalt småkraftverkpotensial med en produksjon på 1,01 GWh/år og utbyggingspris på 6,20 NOK/kWh (2019-priser). Det er anslått til å være blant de 20 prosent dyreste vannkraftverkene som har fått konsesjon.

NVE ser det som lite sannsynlig at utbygging vil skje. Statsforvalter opplyser at grunneierne i Krokskogstupene er orientert om småkraftpotensialet.

Ringerikskraft Nett AS har områdekonsesjon i området. Det ligger et distribusjonsnett ved grensen i starten av Nestunnelen i nord og et øst for Sønsterud og sørover til Humledal, samt et distribusjonsnett ved Skartunnelen og Nordland. NVE er positive til at standardbestemmelsene for drift og vedlikehold i § 4 og motorferdsel i forbindelse med akutt utfall eller fare for akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg i § 6 inngår i forskriften. NVE ber om at *Oppgradering og fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under § 4* inkluderes i § 7. Videre ber NVE om at det også skal være åpnet for motorferdsel i forbindelse med drift, vedlikehold, oppgradering og fornyelse. Dersom

Ringerikskraft Nett AS mener at deres behov for sikker og nødvendig drift, vedlikehold og oppgradering ikke er ivaretatt, forventer NVE at de uttaler seg om det.

Bane NOR er opptatt av muligheten til umiddelbar adkomst ved akutte hendelser. Det må sikres at det ikke er overlapp mellom reguleringsplanene og verneområdet. Bane NOR uttaler seg for øvrig tilnærmet likelydende som Statens Vegvesen.

Statens Vegvesen: Det er naturlig at Nye Veier får uttale seg til verneplanen som høringsinstans på lik linje med Statens Vegvesen og Bane NOR.

Vernegrensa er sammenfallende med reguleringsgrensen for Bjørum – Skaret, FRE 16 og Skaret - Høgstet. E16 Skaret - Høgstet og Ringeriksbanen skal etter hvert detaljeres. I denne prosessen vil det potensielt være behov for å se på endringer og justering som følge av at det hentes inn ny kunnskap. Terrenget er bratt, og sikring av terrenget og detaljprosjektering kan gi behov for endring av tiltaksgrense og reguleringsplan. Statens Vegvesen mener et vedtak om vern nå er uheldig for prosjektgjennomføringen og bør utsettes. Subsidiært ber de om at det legges inn en buffersone mellom reguleringsplangrensa og grensa for naturreservatet på 50 meter inntil prosjektet er gjennomført. Dette kan spare betydelig saksbehandling av dispensasjonssøknader. Områder som ligger i buffersonen eller mellom grense for reservatet og det endelige veiformålet, kan da seinere innlemmes i naturreservatet om vernehensynet fremdeles er intakt. I sum kan dette gi et større verneområde enn høringsforslaget.

§ 7 bokstav e gir rett til etter søknad å kunne få dispensasjon fra verneplanen for nødvendig rassikring av veier inntil naturreservatet. Erfaringer viser at langs veier i slike områder vil det oppstå hendelser som gir akutt behov for tilgang, redning, avstenging og sikringstiltak for å kunne ivareta sikkerhet og framkommelighet for veifarende og naboer.

Bestemmelsene bør derfor suppleres med mulighet for umiddelbar adkomst i reservatet under slike omstendigheter.

Det forutsettes videre som det står i høringsdokumentet at vernekartene skal oppdateres og justeres slik at det ikke er overlapp mellom noen av de overnevnte reguleringsplanene og reservatgrensen.

Ved den begrensa tillegghøringen slutter Statens vegvesen seg til Nye Veiers innspill om at naturreservatets avgrensning og vernebestemmelser gjør det mulig for veieier å gjøre nødvendige tiltak langs veinettet i framtida uten en omstendelig søknadsprosess.

Nye Veier fikk utsatt frist for uttalelse ved den første høringen på grunn av optimaliseringsarbeidet for ny E16. Nye Veier har det siste året arbeidet med optimalisering av strekningen, og Statsforvalteren for Oslo og Viken er informert om dette arbeidet. I optimaliseringsarbeidet har det ikke framkommet behov for endringer av reguleringsgrensen for ny vei som sammenfaller med vernegrensa.

Samtidig vil det kunne være behov for å se på mindre endringer og justering som følge av at det hentes inn ny kunnskap i videre detaljeringen. Kunnskapsinnhenting kan for eksempel være grunnundersøkelser. I den forbindelse minnes det om at terrenget er sidebratt og svært stor andel av verneområdet utsatt for rasfare. Fjellsikring/rassikring og detaljprosjektering kan gi behov for endring av tiltaksgrense og reguleringsplan.

I § 7 e gis det rett til etter søknad å kunne få dispensasjon fra verneplanen for nødvendig rassikring av veier inntil naturreservatet. Erfaringer viser at langs veier i slike områder vil det oppstå hendelser som gir akutt behov for tilgang, redning, avstenging og sikringstiltak i områder som grenser til veier for å kunne ivareta sikkerhet og framkommelighet for veifarende og naboer. Bestemmelsene bør derfor suppleres med mulighet for umiddelbar adkomst i reservatet under slike omstendigheter. Det vises i den forbindelse til veglovas § 51.

Det forutsettes videre som det står i høringsdokumentet at vernekartene skal oppdateres og justeres slik at det ikke er overlapp mellom noen av de overnevnte reguleringsplanene og reservatgrensen.

Nye Veier AS vil i det videre arbeidet med planlegging og bygging av veien ha nær dialog med Statsforvalteren.

Ved den begrensede tillegghøringen uttaler Nye Veier at de ikke har merknader til utvidelsen av verneforslaget, men gir innspill til konkrete punkter i kartet der det er problemstillinger knyttet til ivaretagelse av veidrift og trafiksikkerhet. Foreslått vernegrense går helt inntil dagens veibane i enkelte områder, hvilket vanskeliggjør fremtidig drift av E16, herunder grøfterensk, kantslått, felling av trær m.m. De foreslår derfor en buffer på 15 meter fra veiskulder til reservatgrense. For reguleringsplanen for E16 Høgkastet – Skaret bes det om at vernegrensa som et minimum må sammenfalle med plangrensa for veiprojektet.

Direktoratet for Mineralforvaltning (DMF) uttaler ved oppstartsmelding at rett vest for det planlagte verneområdet ligger en registrering og provins for sandstein og konglomerat; Utvik. Forekomstområdet er registrert på bakgrunn av tidligere aktivitet på området, og er begrenset i omfang. Drift her er registrert avsluttet. DMF vurderer at verneforslaget her ikke vil være til hinder for en eventuell videre utnyttelse av dette forekomstområdet.

Statsforvalterens kommentarer:

Til Bane Nor sin uttalelse kommenterer Statsforvalteren at det ikke er overlapp mellom verneforslaget og reguleringsplanen. Se ellers Statsforvalterens kommentar til Statens Vegvesen og Nye Veier under.

I etterkant av de to høringsrundene har det vært god dialog, og flere møter mellom Statsforvalteren og Nye Veier. Statsforvalteren har også gjort flere mindre korrigeringer av vernegrensa der denne gikk helt inntil eksisterende vei eller overlapper med reguleringsplan for nye veianlegg. Vernegrensa følger ellers eiendomsgrensen, og overlapper ikke med Statens vegvesens eiendom. Det er også gjort flere endringer i forskriften for å sikre veieiers mulighet til drift, vedlikehold og opprettholdelse av veisikkerheten. Det er lagt vekt på å utforme forskriften slik at det skal være mulig å gjennomføre nødvendige tiltak i forbindelse med byggingen av ny E16.

Ved Krokskogstupene er det store nasjonale verneverdier helt inntil eksisterende vei. Verdien er blant annet knyttet til kalkrik rasmark. Statsforvalteren har derfor vært opptatt av at tekniske tiltak knyttet til drift, vedlikehold og rassikring av vei skal være søknadspliktige. Det er derfor lagt til spesifiserte dispensasjonsbestemmelser, jf. verneforskriften § 7, bokstav e – g. Etter opplysninger mottatt fra Statsforvalteren og Nye veier ved Miljødirektoratets behandling av saken, kan dette dreie seg om bl.a. rassikring i forbindelse med utbyggingen for å ivareta sikkerheten på veien og overholde regelverket knyttet til rassikkerhet ved anleggelse av en ny firefeltsvei. Dette regelverket er strengere enn for veien slik den ligger i dag. Bestemmelsene skal også bl.a. kunne dekke eventuelle nødvendige hastetiltak før utbygging starter (nåsituasjon) og i fremtidig driftssituasjon etter av veien er ferdig bygd. Samtidig er det gjort generelt unntak fra vernebestemmelsene for å kunne fjerne rasfarlige trær og greiner som utgjør en risiko for trafiksikkerheten, jf. verneforskriften § 4, bokstav m.

Når det gjelder NVEs innspill var noen av standardbestemmelsene for kraftledninger falt ut i høringsforslaget. Punktene NVE ber om er tatt inn i forskriften.

Statsforvalteren har forsøkt å få en sammenheng i reservatet slik NOA peker på, men det har ikke lyktes. Statsforvalteren er enig i at det er uheldig, men mener det er underordnet

med tanke på de store naturverdiene som blir vernet. Statsforvalteren er ikke kjent med konflikter knyttet til ferdsel og friluftsliv, og mener derfor det ikke er behov for ferdselsrestriksjoner.

Når det gjelder innspillet fra Norsk orientering forholder Statsforvalteren seg Miljødirektoratets gjeldende forskriftsmal. Det er en rekke sjeldne og sårbare arter og naturtyper innenfor verneforslaget. Det er derfor ønskelig at større arrangementer skal være søknadspliktige, slik at det kan bli gjort en konkret vurdering av mulig effekt.

Deler av Krokskogstupene er attraktivt område for friluftsliv. Miljødirektoratets nasjonale mal for verneforskrifter for naturreservater er lagt til grunn for forskriften. I gjeldende forskriftsmal for naturreservater fremgår det at det skal tas hensyn til brukerinteresser i tillegg til verneverdier. På grunn av store og sårbare naturverdier er det likevel ikke like vide bestemmelser som i de fleste reservatene i Oslomarka.

I forskriften legges det opp til at stier og traktorveier avmerket på vernekartet skal kunne ryddes og vedlikeholdes. En må ha tillatelse til eventuell rydding av nye stier. Disse begrensningene mener Statsforvalteren er nødvendige på grunn av forekomst av sårbar vegetasjon og fugleliv.

Når det gjelder innspillet fra Viken fylkeskommune, forholder Statsforvalteren seg til Miljødirektoratets forskriftsmal for verneområder, og at det er riktig å benytte ordet «kan» i § 9 om skjøtsel.

Statsforvalteren ser at det er behov for motorisert transport på traktorvei gjennom reservatet for drift av bakenforliggende skog, og legger til grunn at det vil bli gitt tillatelse til nødvendig transport. På grunn av områdets store og sårbare naturverdier mener Statsforvalteren at det bør være søknadspliktig.

Statsforvalteren tilrår navnet *Krokskogstupene* som i høringsforslaget.

Etter ordinær høring i november 2021 ble det gjort så omfattende endringer i avgrensningen i verneforslaget, at området ble sendt på tilleggshøring i november 2023. Etter den siste høringen er det kun gjort mindre justeringer i avgrensningen av verneforslaget. Avgrensningen er basert på de innkomne tilbudsområdene og reguleringsplangrenser vedtatt i forbindelse med utbyggingen av E16. Området grenser til planområdet for reguleringsplanen E16 Skaret-Høgstet og E16 Bjørum - Skaret, som er regulert til samferdselsformål. Verneforslaget krysser den planlagte traseen sør for Bråtafjellet, men kun der veien skal legges i tunnellop. Et lite areal lengst sør ligger innenfor reguleringsplanen for E16 Bjørum - Skaret og er regulert til annen veigrunn – grøntareal.

Deler av verneforslaget, ved Nesseterdalen og Hvalpåsen, ligger innenfor markalovens geografiske virkeområde.

Statsforvalteren tilrår flere endringer i forskriften av hensyn til utbygging, drift og vedlikehold av vei, samt inkludering av standardbestemmelser for kraftledninger. Følgende endringer er gjort i forskriften etter høring:

I § 4 er det lagt til en ny bestemmelse som lyder:

m. Nødvendig fjerning av greiner og trær som henger inn over vei eller veianlegg, eller utgjør en fare for trafikksikkerheten.

Videre er det lagt til nye bestemmelser i § 7:

e. Tiltak mot ras og skred og rydding av vegetasjon som utgjør en sikkerhetsrisiko langs E16 og fv. 285.

f. Nødvendige tiltak innenfor naturreservatet for vedlikehold av E16 og fv. 285

- g. *Etablering av mindre tiltak som er nødvendige ved utbygging av ny E16, og bruk av fv. 285 som omkjøringsvei.*
- i. *oppgradering og fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under § 4 bokstav h*

§ 7 bokstav j er supplert med nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter nevnt i § 7 bokstav e, f, g og i og § 4 bokstav g (drift og vedlikehold, samt istandsetting ved akutt utfall eller fare for akutt utfall på eksisterende kraftledning i og inntil verneområdet). Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endring i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratet mener at verneforslaget ivaretar både behovene knyttet til E16 og de store verneverdiene på en god måte, og støtter Statsforvalterens avgrensning og forslag til verneforskrift.

Verneforslaget berører ikke planområdet for selve Ringeriksbanen.

Det har vært tett dialog mellom Statsforvalteren og Nye veier gjennom verneplanprosessen når det gjelder tilpasninger av vernegrense og forskrift for å sikre at verneforslaget ivaretar behov knyttet til utbygging og drift av E16. Dette er i første rekke godt sikret gjennom at verneforslaget er lagt utenfor reguleringsplan for nye veianlegg. I tillegg er verneforskriften utformet med bestemmelser som tar høyde for at det skal kunne være mulig å gjennomføre nødvendige tiltak i forbindelse med E16. Krokskogstupene har verneverdier av nasjonal til internasjonal betydning, med trua og sjeldne naturtyper på kalkrik grunn og et tilhørende rikt arts mangfold med forekomster som kun er kjent fra et fåtall lokaliteter på landsbasis eller som har svært begrenset utbredelse. Det er derfor vektlagt at eventuelle tekniske tiltak skal være søknadspliktig. Gjennom søknadsplikt sikres dialog og avklaring mellom forvaltningsmyndigheten og veieier/utbygger om behov, løsninger og avbøtende tiltak. Det kan gjøres avveininger mellom tiltakets samfunnsmessige betydning og ivaretagelse av verneverdiene, og sikre at hensyn tas for å redusere mulig konsekvens for verneverdiene.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået. Direktoratet slutter seg til Statsforvalterens tilrådning og tilrår vern av Krokskogstupene som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet tilrår å åpne for motorferdsel etter søknad for utsetting av saltstein. For øvrig vurderer KLD at etter omfattende dialog ivaretar verneforslaget både behovene knyttet til E16 og områdets viktige verneverdier på en god måte. KLD slutter seg til Miljødirektoratets vurdering og tilrår vern av Krokskogstupene som naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

15. Trillemarka-Rollagsfjell, Rollag kommune, Buskerud – utvidelse

Utvidelsesareal 2244 dekar, hvorav 2115 dekar er skog og 1146 dekar er produktiv skog. Nytt totalareal 158 189 dekar.

Inngrep: En skogsbilvei, to traktorveier.

Hovedsynspunkter i høringen:

Forsvarsbygg, Bane NOR, Statens vegvesen og Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har uttalt seg, men har ingen merknader.

Elvia AS har ikke nettanlegg innenfor området.

Språkrådet anbefaler å skrive navnet Trillemarka og Rollagsfjell.

Viken fylkeskommune spør om det ville vært ryddigere å samle unntaksbestemmelsene som har referanse til forvaltningsplanen. Kommenterer generelt til flere områder at vedlikehold og skjøtsel av kulturminner er foreslått søknadspliktig. Her kan en unngå tidkrevende søknadsprosesser ved å ta det inn som et unntak, eller at kulturminnemyndigheten pålegges å varsle, med en viss svarfrist fra vernemyndigheten. Det bør defineres hva som regnes som stort arrangement. I forskriftene sies at det *kan* utarbeides forvaltningsplan. *Kan* bør skiftes ut med *bør*, særlig for områder som er mye besøkt.

To privatpersoner (naboer) har behov for å benytte traktorvei gjennom det foreslåtte verneområdet for å komme til sin eiendom som ikke er tilbudt til vern. De ønsker å kunne vedlikehold og oppgradere/utvide denne. Uten slik mulighet vil fremtidig bruk av eiendommen bli begrenset. Tilpassing av vei og møteplasser for dagens tømmerbiler vil bli vanskeliggjort og tidkrevende, eventuelt umulig å gjennomføre. Det må tas inn generell dispensasjon for næringsvirksomhet som f.eks. landbruk og fiske. Bidraget til veien fra uttransport av tømmer frafaller, og økonomien i Øytjønneveien er allerede anstrengt. I og med at det ikke vil være tillatt med transport i terrenget, må det kompenseres for merkostnader til drift. Nå har forvaltningsplanen en grense på 15 turer pr år for tilsyn med husdyr på beite. Det kan være aktuelt å ha storfe på beite, og i så fall må det gjøres endringer i forvaltningsplanen slik at de kan få tilsyn hver dag slik husdyrforskriften krever. Transport over denne eiendommen burde vært vurdert da verneprosessen ble startet opp. Spørsmål og innspill til planen er dårlig besvart eller hensyntatt ved at det må tas stilling etter vern. Det skaper en usikkerhet. Naboene burde ha mulighet til å godta vern eller ikke på linje med skogeier. Konsekvensene må fremstilles tydelig slik at det gir riktig grunnlag for de som skal ta stilling til tilrådingen og senere beslutning. Foreslår at høringsutkastet revurderes og sendes ut på ny høring med forslag om tilkomst uten ulemper for naboeiendom. Foreslår at dagens veitrase pluss 10 meter til hver side utgår. Eventuelt kan det tilbys alternativ adkomst til bakenforliggende eiendommer.

To andre privatpersoner (naboer) påpeker i tillegg at verneforslaget vil gi begrensninger på traktorveiene Pipetjønndalen og Kløvdalseveien, og resultere i redusert tømmerhogst med transport på Øytjønnevegen. Bidrag fra uttransport av tømmeret frafaller. Det stilles spørsmål ved hvorfor ikke naboeiendommer som blir berørt av vernevedtaket får tilbud om erstatning.

Statsforvalteren merker seg anbefalingen fra Språkrådet til navnsetting av nye verneområder, men mener det ikke er ønskelig å endre navnet på dette verneområdet gjennom utvidelsen.

Når det gjelder vedlikehold av traktorveier, viser Statsforvalteren til at vernet ikke er til hinder for dette, jf. eksisterende forskrift § 4 nr. 10. Kløvdalsveien og traktorveien inn i Pipetjønndalen vil bli tatt inn i forvaltningsplanen og vil da kunne vedlikeholdes. Ved behov for vedlikehold før forvaltningsplanen blir oppdatert, vil det bli gitt tillatelse etter søknad.

I et naturreservat skal det ikke åpnes for nye tekniske inngrep, så oppgradering, utvidelse eller omlegging av vei vil ikke være tillatt. Naboere foreslår å grense ut et areal langs traktorveien og en sone rundt. På bakgrunn av naturverdiene i dette delområdet, mener Statsforvalteren at det vil være uheldig å ta ut et slikt areal. Statsforvalteren mener også at

ressursgrunnlaget på bakenforliggende areal ikke tilsier at det er behov for stor oppgradering av traktorveien. Arealet innenfor Kløvdalveien består ifølge bonitetskart i hovedsak av uproduktiv skog. Rundt traktorveien inn Pipetjønndalen er det noe høyere bonitet, men i hovedsak uproduktivt og skog med lav bonitet.

Det anbefales at det tas inn et nytt punkt som åpner for motorferdsel på de to traktorveiene på kommunens eiendom, gnr./bnr. 44/2, i forbindelse med drift av bakenforliggende skog. Verneforskriften sier at det er tillatt med nødvendig motorferdsel på eksisterende veier definert i forvaltningsplan i forbindelse med tilsyn med husdyr på beite.

Forvaltningsplanen utdyper dette og sier at med «nødvendig motorferdsel» forstås inntil 15 turer for en beitesesong. Statsforvalteren vil bemerke at forvaltningsplanen skal ha veiledende retningslinjer, men den er ikke rettslig bindende. Det vil derfor være mulig å gjøre en ny, konkret vurdering dersom dette skulle bli aktuelt. Så vidt Statsforvalteren kjenner til har storfebeite og behov for daglig tilsyn ikke vært diskutert i forvaltningen av naturreservatet tidligere, det må i så fall vurderes av forvaltningsstyret.

Det ønskes en generell dispensasjon for næringsvirksomhet som f.eks. landbruk og fiske. Landbruksaktivitet som skogbruk og beite er omtalt ovenfor. Statsforvalteren vil påpeke at jakt og fiske ikke regnes som næring etter motorferdselloven, så slik motorferdsel er ikke tillatt utenfor reservatet, og følgelig heller ikke aktuelt å åpne for i reservatet.

Bruk og eierandeler i en vei er i utgangspunktet en privatrettslig sak mellom de ulike andelseierne i veien.

Hvis naboene etter vernevedtak mener de har lidd et økonomisk tap på grunn av vernet, kan de søke om erstatning, jf. § 50 i naturmangfoldloven. En eventuell søknad vil bli behandlet av Miljødirektoratet.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse av Trillemarka-Rollagsfjell naturreservat. Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratets tilrådning og tilrår utvidelse av Trillemarka-Rollagsfjell naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

16. Tresvika og Brattholmen naturreservat, Hvaler kommune, Østfold

Areal 256 dekar, hvorav 233 dekar er skogareal og 143 dekar er produktiv skog.

Hovedsynspunkter i høringen:

Forsvarsbygg, Bane NOR og Statens Vegvesen har ingen merknader.

Norges Vassdrags- og energidirektorat (NVE) kan ikke se noen energiinteresser innenfor Tresvika og Brattholmen. Elvia AS har ikke anlegg innenfor områdene Tresvika og Brattholmen.

Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD) mener at forskriftene bør oppdateres i tråd med det som framgår av høringsnotatet for særlovgjennomgangen, og at det så langt det er mulig før verneforskriftene fastsettes, bør avklares om de aktuelle kommunene skal være forvaltningsmyndighet, slik at dette kan framgå av forskriftene når disse fastsettes.

Kystverket kommenterer at verneforslaget grenser til Makøsundet som benyttes av fritidsbåter og lokale ferger. For å sikre trygg og sikker ferdsel i farvannet er

navigasjonsinnretninger av vesentlig betydning. Det må åpnes for at Kystverket kan få tillatelse til oppføring av nye anlegg, flytting av anlegg og tilbygg til eksisterende anlegg med tilhørende motorisert ferdsel, og at dette går frem av bestemmelsene til verneområdet. Oslofjorden frilfutsråd og Skjærgårdstjenesten roser Statsforvalteren for god medvirkningsprosess, og har spilt at de mye brukte delene av friområdene ikke innlemmes i verneforslaget. Dette forenkler fremtidig skjøtsel, tilrettelegging og vedlikehold. Det er positivt at det er lagt inn muligheter for fortsatt skjøtsel og vedlikehold av stier, og at det mulighet for å merke stinettet. OF oppfordrer til å sette opp skilt med informasjon om vernet.

Viken fylkeskommune mener blant annet at området bør ha forvaltningsplan, og at denne samstemmes med forvaltningsplanen for det statlig sikrede området.

Språkrådet: Skrivemåten er i samsvar med skrivemåten av naturnavnene i Sentralt stedsnavnregister (SSR). Selve Tresvika er ikke innenfor verneforslaget slik at navnet blir noe upresist, men det er ikke andre mer dekkende navn.

Statsforvalterens kommentarer:

Kommuner som ønsker delegert forvaltningsmyndighet, kan gi tilbakemelding om dette gjennom verneprosessen. Hvaler kommune har ikke gitt tilbakemelding om at de ønsker å overta forvaltningsmyndigheten for verneområdene i kommunen.

Statsforvalteren har registrert at det er oppført et fartsskilt for båttrafikken på Brattholmen. Det var derfor lagt inn en unntaksbestemmelse om at dette kan vedlikeholdes.

Statsforvalteren er innstilt på å drøfte nærmere med Kystverket hvilke anlegg og tiltak det er ønskelig å gjennomføre for å sikre trygg ferdsel i farvannet. Enkle tiltak av et visst omfang kan aksepteres uten at formålet med vernet blir skadelidende. Statsforvalteren anbefaler at det tas inn et nytt pkt. i § 7 i forskriften som ivaretar denne muligheten.

Statsforvalteren vurderer at det ikke er særskilte behov i dette området som medfører at forskriftslyden endres til at det *bør* eller *skal* utarbeides forvaltningsplan. Alle verneområder skal minimum merkes med skilt som angir at området er vernet. Informasjon utover dette kan utarbeides ut fra verneverdier, bruksintensitet og behovet for å informere brukerne av området. Dette kan beskrives i en besøksstrategi, og kan bli en del av forvaltningsarbeidet etter vernevedtak.

Statsforvalteren tilrår navn og avgrensning av naturreservatet som i verneforslaget. Det er lagt inn en bestemmelse under § 7 om at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi dispensasjon til oppføring av nye anlegg for Kystverket, med nødvendig motorferdsel for å gjennomføre dette. For øvrig tilrår Statsforvalteren verneforskriften som i høringsforslaget.

Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering og avgrensning av området. I tråd med noe nyere vernevedtak, bl.a. for Jomfruland nasjonalpark, har Miljødirektoratet endret bestemmelsen i § 7, bokstav h fra *Oppføring av nye anlegg for Kystverket til oppføring av nødvendige navigasjonsinstallasjoner og andre farledstiltak i regi av Kystverket*. Dette vurderes å dekke behovet for gjennomføring av tiltak for å sikre trygg ferdsel. Vedlikehold av eksisterende fartsskilt for båttrafikken bør kunne gjennomføres uten bruk av motorferdsel på land på øyene. Miljødirektoratet har derfor strøket åpningen i § 7 bokstav i om at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til dette.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået. Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Tresvika og Brattholmen som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet tilrår at det åpnes for motorferdsel etter søknad for utsetting av saltstein og vedlikehold av eksisterende stier og anlegg. KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratets tilråding og tilrår vern av Tresvika og Brattholmen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

17. Gyrihelleren naturreservat, Indre Østfold kommune, Østfold – utvidelse

Utvidelsesareal 142 dekar, hvorav 114 dekar er skog og 112 dekar er produktiv skog. Nytt totalareal 2535 dekar.

Hovedsynspunkter i høringen:

Forsvarsbygg, Bane NOR, Statens vegvesen og Statnett har ingen merknader.

Norges Vassdrags- og energidirektorat (NVE) ber områdekonsesjonær Elvia AS om å kommentere vernet ved Gyrihelleren med tanke på eventuelle fremtidige planer.

Elvia har ingen elektriske anlegg innenfor Gyrihelleren utvidelse.

Østfold fylkeskommune registrerer at flere av Viken fylkeskommunes innspill ved varsel om oppstart er tatt til følge. Ønsker at kartene i allerede vernede arealer kan oppdateres med stinett. Fylkeskommunen har også gitt tilbakemelding om at Gyrihelleren bør ha forvaltningsplan, som samstemmes med forvaltningsplan for det statlig sikrede området.

Norsk organisasjon for terrengsykling (NOTS) har gitt innspill om at sykkelforbund utenfor stier som er markert på vernekartet er problematisk om det finnes stier som er i bruk, men som ikke er markert på kart. For å forhindre dette bør det brukes en kartoppløsning som er slik at alle stier kommer med, eventuelt supplere med detaljkart.

Interessegruppa Mer Villmark Nå er glade for utvidelsesforslaget, men mener brannområder er så biologisk verdifulle at ethvert areal må forsøkes sikret. Foreslår derfor å utvide arealet med mer av det som brant i 2023.

Statsforvalteren vurderer at det ikke er særskilte behov i dette området som medfører at forskriftslyden endres til at det bør eller skal utarbeides forvaltningsplan. Utover dette må forvaltningsmyndigheten vurdere om naturreservatet trenger en forvaltningsplan, i etterkant av vernevedtak.

Standard formulering i verneforskriftene er at sykling, ridning og bruk av hest er forbudt utenom eksisterende stier (evt. traktorveier og veier). Det vil si at sykling er tillatt på stier som eksisterer på vernetidspunktet, både kartfestede og ikke-kartfestede. Det avmerkes som regel ikke alle stier som befinner seg innenfor området på vernekartet, kun hvis det er spesielle bestemmelser eller restriksjoner knyttet til stien.

Avgrensingen er foretatt etter dialog mellom Statsforvalteren og grunneierrepresentanter, og gjenspeiler det arealet grunneier er interessert i å tilby for frivillig vern.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren tilråding og tilrår utvidelse av Gyrihelleren naturreservat, med enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår utvidelse av Gyrihelleren naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

18. Eikhaugen naturreservat, Indre Østfold kommune, Østfold

Areal 178 dekar, hvorav 177 dekar er skogareal og 176 dekar er produktiv skog.

Inngrep: Traktorveier.

Hovedsynspunkter i høringen:

Forsvarsbygg, Bane NOR, Statnett, Statens vegvesen og DMF har ingen merknader.

NVE: Eikhaugen ligger ved reguleringsmagasinet Øyeren som reguleres i forbindelse med kraftproduksjon av vannkraftverket Solbergfoss. Kraftverket eies av Hafslund Eco Vannkraft AS, mens Glommens og Laagens Brukseierforening har konsesjon til reguleringen av Øyerenmagasinet. Hafslund Eco har uttalt seg og informerer om at de ikke har behov for bestemmelser/dispensasjoner i verneforskriften ifb. reguleringsmagasinet. De anser det heller ikke som realistisk å heve høyeste regulerte vannstand (HRV) i fremtiden. NVE vurderer dermed at det er ingen konflikter.

Statsforvalteren tar innspillet fra NVE til orientering. Langs vannkanten følger foreslått vernegrense høyeste regulerte vannstand.

Eiendom 754/4 har tradisjonelt blitt benyttet til kubeite. Beitebruken har skapt mye tråkkslitasje/-skade og fjernet mye av markvegetasjonen. I partier er vegetasjonen nesten helt fraværende. Grunneier kan ha dyra andre steder på eiendommen enn innenfor verneforslaget. Etter aksept fra grunneier tilråder Statsforvalteren beiteforbud, men med en sone der beiting er tillatt slik at dyrene som beiter utenfor verneforslaget har tilgang til vann. Statsforvalteren vurderer at det er bedre å konsentrere beitedyrene til denne korridoren enn å tillate beite generelt, slik at den rike markvegetasjonen kan få utvikle seg fritt i området ellers. Anbefaling om beiteforbud i leirraviner med slitasjesvak bakke og vegetasjon er i tråd med tilsvarende vurderinger i regionen.

Området grenser til dyrket mark. Vernebestemmelsene er ikke til hinder for fjerning av vegetasjon langs jordekanter av hensyn til maskinbruk på dyrket mark. Det kan søkes om tillatelse til å hogge trær som utgjør et alvorlig skyggeproblem for dyrket mark. Trær som hogges skal forbli i naturreservatet.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat, med noen endringer i avgrensning og forskrift etter høring. Langs jordekanter skal grensen gå 2-3 meter fra jordekant ved vernetidspunktet. Rovviltgjerde, leirplass ved vannkanten og båt plass ved Grønntangen er lagt utenfor verneforslaget. Langs vannkant følges høyeste regulerte vannstand. Det er kun gjort små justeringer av grensen etter høring for å holde et rovviltgjerde utenfor verneforslaget.

På kartet er det siden høringen tegnet inn beitesone for dyr som skal ha tilgang på vann, et punkt for bru og en sti er omdefinert til traktorvei.

Statsforvalteren tilrår flere endringer i verneforskriften etter høring. Disse fremgår av tilrådingen.

Miljødirektoratet tilrår en presisering i verneforskriften § 4 bokstav g om at utsetting av saltstein er avgrenset til sone A, siden beiting kun er tillatt i denne sonen. Miljødirektoratet tilrår videre å stryke åpningen i § 7 bokstav l om at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til motorferdsel for utplassering av saltstein. Leirravine er utsatt for skade ved motorferdsel i terrenget. Arealet er svært begrenset, og utplassering av saltstein bør kunne løses uten motorisert ferdsel. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter

høring. Miljødirektoratet slutter seg til statsforvalterens tilrådning og tilrår vern av Eikhaugen som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Eikhaugen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

19. Sæter naturreservat, Indre Østfold kommune, Østfold – utvidelse

Utvidelsesareal er 111 dekar med produktiv skog. Nytt totalareal 190 dekar.

Inngrep: En vei og en gammel traktorvei.

Hovedsynspunkter i høringen:

Forsvarsbygg, Bane Nor, Statens vegvesen og Statnett har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Østfold fylkeskommune registrerer at flere av Viken fylkeskommunes innspill ved varsel om oppstart er tatt til følge. Ønsker at kartene i allerede vernede arealer kan oppdateres med stinett.

Norsk organisasjon for terrengsykling (NOTS) gir generell tilbakemelding til flere områder at i de tilfellene der forskriften foreslås endret, ønsker de at det spesifiseres hva man endrer fra og til. Sykkelforbud utenfor stier som er markert på vernekartet er problematisk om det finnes stier som er i bruk, men som ikke er markert på kart. For å forhindre dette bør det brukes en kartoppløsning som er slik at alle stier kommer med, eventuelt supplere med detaljkart.

NVE hadde innspill ved varsel om oppstart i desember 2023. De ber områdekonsesjonær Elvia AS om å kommentere med tanke på eventuelle fremtidige planer. Ved høringen peker NVE på at den foreslåtte utvidelsen av Sæter grenser til høyeste regulerte vannstand (HRV) i Øyeren som er regulert til vannkraftproduksjon. Siden det eksisterende vernet allerede grenser til vannstanden, vurderer NVE at utvidelsen ikke vil ha noe ytterligere hinder for en økning av HRV i fremtiden. NVE ber Glomma og Laagens Brukseierforening om å uttale seg selv i tilfeller uten konflikt.

Elvia har frittliggende nettstasjoner, høyspentlinjer- og kabler, og lavspentlinjer innenfor verneforslaget. Elvia legger ved kart over anleggene. I verneplanenes bestemmelser må det sikres rett til drift, vedlikehold og fornyelse av eksisterende nettanlegg. Dette gjelder også nødvendig bruk av motorkjøretøy for å utføre de nødvendige tiltak. Det må også kunne utføres nødvendig skogrydding for sikker drift av luftledningen.

Hafslund Eco uttaler at Sæter grenser inn mot høyeste regulerte vannstand i Øyeren, som reguleres av Glommens og Laagens Brukseierforening (GLB) til vannkraftformål. GLB, representert ved Hafslund Eco Vannkraft, har ingen merknader.

To privatpersoner ber om at nøyaktig eiendomsgrense mot gbnr. 742/19 avklares før endelig grensesetting for reservatet. De ønsker å ha mulighet for å feste båt i Nordvika med to tau og to fester.

En privatperson spør om vedtaket vil gi rett til erstatning hvis det vil føre til forringing av verdien på hytta. Ønsker at vernegrensen justeres 30 meter rundt eiendommen (gnr./bnr. 742/19) da de på sikt ønsker å utvide hyttetomten ved å kjøpe deler av gnr./bnr. 741/1. Det er igangsatt en prosess med å etablere renseanlegg med behov for boring og graving. De spør om tinglysing av bruksrett, og eventuelt kjøp av dette området.

Statsforvalterens kommentarer:

Om innspillet fra NOTS skriver Statsforvalteren at standard formulering i verneforskriftene er at sykling, ridning og bruk av hest er forbudt utenom eksisterende stier (traktorveier og veier). Det vil si at sykling er tillatt på stier som eksisterer på vernetidspunktet, både kartfestede og ikke-kartfestede. Det avmerkes som regel ikke alle stier som befinner seg innenfor området på vernekartet, kun hvis det er spesielle bestemmelser eller restriksjoner knyttet til stien.

Statsforvalteren tar innspillet fra NVE og Hafslund Eco til orientering. Langs vannkanten følger foreslått vernegrense matrikkelført høyeste regulerte vannstand.

Standard bestemmelser knyttet til kraftledninger som ligger inne i eksisterende verneforskrift, vil videreføres og også gjelde for utvidelsesforslaget.

Når det gjelder naboenes innspill skriver Statsforvalteren at det ved Nordvika er foreslått grense justert slik at behovet for å bruke området til båt plass for naboeiendommen 742/14 kan løses utenfor verneforslaget. Ved grensegangssak for å måle inn og merke verneområdet vil tilgrensende naboer få anledning til å delta.

Grunneier ønsker å tilrettelegge for fremtidig båt feste i Trosvika. Det er lagt inn punkt for båt feste i kart, med mulighet for å etablere dette og bruke den til én småbåt for eiendom 742/1 i Trosvika.

Erstatningen ved frivillig vern av skog er basert på verdien av å drive skogbruk i området. Statsforvalteren antar at et vern av skogen som naturreservat ikke vil endre verdien av tilgrensende fritidseiendommer i forhold til eksisterende bruk og plan for området.

Dersom det blir behov for boring/graving innenfor naturreservatet, må man søke om dispensasjon fra verneforskriften. Grensen ved fritidseiendommen gnr./bnr 742/19 er justert noe etter høring, slik at vernegrense foreslås ca. 5 meter fra matrikkelført eiendomsgrense.

Ved vern av eksisterende Sæter naturreservat, ble det lagt inn beiteforbud i et avgrenset område med raviner, i samråd med grunneier. Dette ble begrunnet med at markvegetasjonen i ravedalene er sårbare for tråkk og beiting. I utvidelsesforslaget er det også områder med rik markvegetasjon, men det er ikke anledning til å innføre beiteforbud her. Statsforvalteren foreslår derfor at beite er tillatt med et beitetrykk som ikke skader verneverdiene. Dette medfører en endring av den eksisterende forskriften som gjelder områdene der beiting er tillatt, men eksisterende beiteforbud i områdene med rik markvegetasjon i det eksisterende verneområdet videreføres.

Statsforvalteren tilrår et par små endringer i avgrensningen etter høring for båt plass ved Nordvika, større avstand til matrikkelført eiendomsgrense mot gnr./bnr. 742/14 og bedre grense langs vei. Statsforvalteren tilrår enkelte endringer i verneforskriften siden høring. I § 4 er bestemmelsen om båt plassen til Nordvika tatt ut, da dette behovet kan løses utenfor verneforslaget.

Det er i tillegg lagt inn et nytt punkt under § 7 som lyder:

j) Felling av enkeltrær som kan medføre skade på bygninger. Trær som hogges skal forbli i naturreservatet.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endring i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratet tilrår at § 4, bokstav h endres fra *beiting i sone A på vernekartet med et beitebelegg som ikke skader verneverdiene* til *skånsom beiting i sone A på vernekartet* i tråd med formuleringen i nyeste forskriftsmal. Justeringen vurderes ikke å endre innholdet i bestemmelsen i vesentlig grad. Et ravinelandskap med fuktig slitassjessvak vegetasjon og

bakke er utsatt for å bli forringet ved beiting. Av samme årsak er leirravine utsatt for skade ved motorferdsel i terrenget. Arealet er svært begrenset, og utplassering av saltstein bør derfor kunne løses uten motorisert ferdsel. Miljødirektoratet tilrår derfor å stryke åpningen i § 7 bokstav e om at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til motorferdsel for utplassering av saltstein. Miljødirektoratet har gitt en generell omtale av beitebestemmelsene i kapittel 6.

Når det gjelder spørsmål om erstatning for eiendommer som ikke omfattes av vernet, viser Miljødirektoratet til § 50 i naturmangfoldloven.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået. Direktoratet slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse av Sæter naturreservat.

Klima- og miljødepartementet foreslår å endre § 4 bokstav d slik at den lyder på følgende måte: «Vedlikehold av eksisterende veier, traktorveier og biloppstillingsplass avmerket på vernekartet, med standard som på vernetidspunktet». Dette etter et forsinket innspill til Statsforvalteren. KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår utvidelse av Sæter naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

20. Renneflot naturreservat, Moss kommune, Østfold

Areal 193 dekar, hvorav 192 dekar er produktiv skog.

Inngrep: Noen betonginnretninger langs kyststripen, som ikke er i bruk. Det går en kraftledning inntil området.

Hovedsynspunkter i høringen:

Forsvarsbygg, Bane Nor, Statens vegvesen, Statnett og DMF har ikke hatt merknader.

Østfold fylkeskommune registrerer at flere av Viken fylkeskommunes innspill ved varsel om oppstart er tatt til følge. Ingen andre merknader til høringen.

Norsk organisasjon for terrengsykling (NOTS) skriver blant annet at sykkelforbud utenfor stier som er markert på vernekartet er problematisk om det finnes stier som er i bruk, men som ikke er markert på kart. For å forhindre dette bør det brukes en kartoppløsning som er slik at alle stier kommer med, eventuelt supplere med detaljkart.

NVE kommenterer at vernegrensen i nord ligger med 10 meters avstand fra nettanlegg driftet av Elvia, og med lavspent nett sørvest for det foreslåtte området. Verneforskriften har unntak for drift og vedlikehold, samt istandsetting ved akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg, og det er det åpnet for motorferdsel i forbindelse med akutt utfall. Dispensasjon for motorferdsel i forbindelse med planlagt vedlikehold er ikke inkludert i verneforskriften. NVE ber Elvia om å informere om disse tilpasningene er tilstrekkelige for drift, vedlikehold og oppgradering av nettanlegg, samt tilhørende motorferdsel.

Elvia uttaler at de har frittliggende nettstasjoner, høyspentlinjer og -kabler, og lavspentlinjer innenfor verneforslaget. Elvia legger ved kart. I verneplanenes bestemmelser må det sikres rett til drift, vedlikehold og fornyelse av eksisterende nettanlegg. Dette gjelder også nødvendig bruk av motorkjøretøy for å utføre de nødvendige tiltak. Det må også kunne utføres nødvendig skogrydding for sikker drift av luftledning.

Statsforvalterens kommentarer:

Standard formulering i verneforskriftene er at sykling, ridning og bruk av hest er forbudt utenom eksisterende stier, (traktorveier og veier). Det vil si at sykling er tillatt på stier som

eksisterer på vernetidspunktet, både kartfestede og ikke-kartfestede. Det avmerkes som regel ikke alle stier som befinner seg innenfor området på vernekartet, kun hvis det er spesielle bestemmelser eller restriksjoner knyttet til stien.

Statsforvalteren har sett på kartet over nettanlegg i nærheten av Renneflot sendt fra Elvia. Disse ligger utenfor verneforslagets grenser. Grensen ble justert etter varsel om oppstart ved høyspentledning og ryddegate i nord, slik at dette ligger utenfor verneforslaget. I forslag til forskrift legges det inn standardbestemmelser knyttet til drift og vedlikehold av høyspentledning *inntil* verneområdet.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med enkelte endringer i verneforskrift og vernekart. Etter høringen er det inkludert et tilbudt tilleggsareal på 6 dekar på nordvestsiden av Renneflot. På vernekartet er det plassert inn et punkt for en trapp som kan vedlikeholdes i den standarden den har ved vernetidspunktet.

Etter høring er det tatt inn bestemmelse om vedlikehold av trapp under § 4.

Miljødirektoratet har fjernet bestemmelser i §§ 4 og 7 om oppgradering og fornying av kraftledning, jf. at dette ikke inngår i standardbestemmelser der kraftledning kun grenser *inntil* verneforslaget. Mot nord er det tilkomst fra vei i nærheten av ledningen og terrenget heller mot syd. Miljødirektoratet mener derfor at planlagt nødvendig motorferdsel bør kunne dekkes med tilkomst utenfor verneforslaget fra nord, og anbefaler å fjerne bestemmelsen i § 7 om motorisert ferdsel i tilknytning til drift og vedlikehold av kraftledningen.

Det er gjort enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens tilrådning og tilrår vern av Renneflot som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet tilrår at det åpnes for motorferdsel etter søknad for utsetting av saltstein, og at det åpnes for fiskeforvaltningstiltak. KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår vern av Renneflot naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

21. Sogna naturreservat, Ullensaker kommune, Akershus

Totalareal 733 dekar, hvorav 725 dekar er skogareal med produktiv skog.

Inngrep: Flere kraftledninger går gjennom og inntil området. Det går flere traktorveier i området. Sogndalsvegen er grenset ut fra verneforslaget og deler området i to. Den østlige delen er innenfor sikringssone for Oslo lufthavn Gardermoen. Avinor har flere kulverter med utslipp av overvann til sidebekker til Sogna, alle disse ligger utenfor verneforslaget.

Hovedsynspunkter i høringen:

Språkrådet, Direktoratet for mineralforvaltning, Bane Nor, Forsvarsbygg, Statnett og Naturvernforbundet i Oslo og Akershus har gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Viken fylkeskommune uttaler at Sogna ligger i et ravineområde og derfor har svært få "friluftsbukere", og at vern av skog spesielt gagnar de "friluftsbukere" som setter pris på å oppleve natur i «urørt» tilstand. Fylkeskommunen henviser til tilstanden på vernetidspunktet og målsetting om å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og

eventuelt videreutvikle dem». Opplysninger om tilstanden ved vernetidspunktet bør være med som en innledning til forskriften. Fylkeskommunen mener det bør utarbeides forvaltningsplaner når det er nødvendig å kanalisere ferdsel for å bevare verneverdiene og at det bør informeres med mer utdypende informasjon enn en henvisning til verneforskriften ved inngangsporter til verneområdene.

NVE påpeker at områdekonsesjonæren Elvia har distribusjonsnett i flere deler av tilbudsområdet, at flere regionalnett krysser verneområdet i nordøst, og at transformatorstasjonen Garder ligger nært foreslått verneområde. De minner også om at den hydrologiske målestasjonen Gardermoen ligger nært vernegrensen nordøst for området. NVE er positive til at foreslått forskrift har unntak for drift og vedlikehold, samt motorferdsel i forbindelse med akutt utfall/fare for akutt utfall på eksisterende anlegg. NVE ber i tillegg om at det skal være åpnet for motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold, samt oppgradering og fornyelse av eksisterende kraftlinje i bestemmelsene om dispensasjon (§ 7), slik de står i standardbestemmelsen for nett. NVE forutsetter at Elvia AS uttaler seg dersom verneforskriften ikke er tilstrekkelig for deres behov.

Statens vegvesen påpeker at verneforslaget strekker seg inn mot E16, og ber om at verneområdet ikke går innenfor byggegrensen som er 50 meter regnet fra midtlinjen i E16. Dette for å sikre fremtidige utviklingsmuligheter for riksvegen.

Statsforvalterens kommentarer:

Viken fylkeskommune: Statsforvalteren tar utgangspunkt i gjeldende forskriftsmal for verneområder, som viser vanlig restriksjonsnivå og standardformuleringer og som skal legges til grunn for verneforslag. Det gjøres imidlertid tilpassninger med tanke på verneformål og brukerinteresser i hvert enkelt område. Verneforskriftene blir dermed noe like, men med lokale tilpassninger. Uttrykket «Standard/tilstand som på vernetidspunktet» er relativt til det som blir omtalt. Det er som regel brukt på eksisterende inngrep i naturområdet – slik som skiløypetraséer, stier, veier, bygninger eller andre innretninger. Målsettingen om å beholde verneverdiene i en mest mulig urørt tilstand og eventuelt videreutvikle dem, er knyttet til naturverdiene. Ved å beholde verneverdiene i en mest mulig urørt tilstand, menes det at skogen skal få utvikle seg naturlig (uten inngrep og hogst). I noen områder er det krav om å utarbeide forvaltningsplaner, f.eks. nasjonalparker. Utover dette må forvaltningsmyndigheten vurdere om naturreservatet trenger en forvaltningsplan. Alle verneområder skal minimum merkes med skilt som angir at området er vernet. Informasjon utover dette kan utarbeides ut fra verneverdier i området, bruksintensitet og behovet for å informere brukerne av området. Dette kan beskrives i en besøksstrategi, og kan bli en del av forvaltningsarbeidet etter et eventuelt vern av området. NVE: Bestemmelser om motorferdsel i forbindelse med drift, vedlikehold, oppgradering og fornyelse av eksisterende kraftlinje inkluderes i §7, slik NVE anbefaler. Verneforslaget ble sendt til ELVIA for uttalelse

Statens vegvesen: Denne problematikken er ikke lenger aktuell, fordi den delen av området som det siktes til, er tatt ut av forslaget.

Annet: Beitebestemmelsen for Sogna er strammet inn i forhold til standard forskriftsmal til å kun gjelde skånsom beiting. Statsforvalteren begrunner dette med at Sogna består av store områder med leirraviner og fuktskog. Disse naturtypene anses om sårbare for tråkk av tunge beitedyr. Mye av verdiene i Sogna er knyttet til den rike skogvegetasjonen, høy beiteslitasje vil kunne være svært negativt for denne vegetasjonen. Beitedyra som kan være aktuelle i dag, f.eks. moderne kjøttferaser har et helt annet marktrykk enn de beitedyra som tradisjonelt har brukt området. Selv om Sogna, i likhet med nesten alle elveraviner i

regionen, har en forhistorie som beitemark, viser vegetasjonskartleggingen av området at det ikke lenger er særlige spor etter dette, artene som kjennetegner semi-naturlig mark er utkonkurrert av skogsarter. Suksessjonen går fort i disse miljøene, og naturen har rett og slett gått videre til å bli skog. Det er også store verdier knyttet til rikbarkstrær i Sogna. Hest, geit og andre beitedyr som kan gnage bark vil være uheldig for verneverdiene i området.

Statsforvalteren tilrår navnet Sogna som i høringsforslaget.

Det er gjort flere endringer i avgrensningen siden høring. Eiendommen 166/21 er trukket fra tilbudet, noe som har ført til at en teig av eiendommen 166/1 ikke vil henge sammen med det øvrige område. Eiendommen er tatt ut av hensyn til arrondering. Det er også gjort vesentlige justeringer rundt et område med dyrket mark på eiendom 166/2, rett nord for Sogndalsvegen, etter grunneiers ønske. Endringene fører til at arealet er redusert med 236 daa, men påvirker ikke områdene med størst verneverdi.

Som følge av at en innklemte teig av eiendom 166/21 er tatt ut av tilbudet, er det lagt til spesifiserte dispensasjonsbestemmelser om adgang til motorferdsel for bakenforliggende hogst i §7, bokstav l. Det er også lagt til standard dispensasjonsbestemmelser knyttet til kraftlinjer i § 7, bokstav m.

I § 7 (Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser) er det lagt til følgende nye bestemmelser:
l. nødvendig motorferdsel på traktorvei over gnr/bnr. 166/1 for transport av maskiner og uttransport av tømmer gjennom naturreservatet fra bakenforliggende skog
m. nødvendig motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold, samt oppgradering og fornyelse av eksisterende kraftledning

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endring i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Etter at Statsforvalteren hadde sendt tilrådingen til Miljødirektoratet, har de foreslått å ta inn følgende bestemmelser:

§ 6 ny bokstav b:

b. nødvendig uttransport av felt elg og hjort med lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget, og med ATV på eksisterende traktorveier avmerket på vernekartet.

§ 7 ny bokstav j:

j. merking og rydding av nye stier

Miljødirektoratet vurderer at disse endringene er kurante å ta med og i tråd med forskriftsmal og tidligere praksis. Vedlikehold av stier og veger legges til i § 4 *Generelle unntak fra vernebestemmelsene.*

Når det gjelder bestemmelsen om utsetting av saltsteiner, så har Statsforvalteren foreslått å ta denne inn som unntaksbestemmelse i § 4. Miljødirektoratet tilrår å flytte denne § 7.

Dette av hensyn til de rike og fuktige naturtypene i området som er særlig sårbare overfor markslitasje og høyt marktrykk, også jf. Statsforvalterens vurdering mht. skånsom beiting. Ved utsetting av saltsteiner vil beitedyr kunne samle seg på bestemte plasser over lengre tid og dermed utgjøre en risiko for at verneverdiene påvirkes negativt.

Forvaltningsmyndigheten bør derfor ha kontroll på lokalisering av eventuelle saltsteiner. Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens tilrådning og tilrår vern av Sogna som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet tilrår at det åpnes for motorferdsel etter søknad for vedlikehold av eksisterende traktorveier mm. som nevnt i § 4 bokstav d. KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår vern av Sogna naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

Felles omtale av områder 22 til 30 i Innlandet fylke

Til sammen elleve områder i Innlandet fylket var på felles høring. Ni av disse tilrås vernet i denne tilrådingen.

Generelle merknader:

Forsvarsbygg, Bane NOR og Statnett har uttalt seg, men har ingen merknader til noen av områdene.

NHO Innlandet er urolig for at det skapes usikkerhet rundt hvilken skog som ønskes vernet. De viser til at mange tilbud om vern av areal med gammel skog blir avslått. Både bruk av skog og prosessen med vern av skog må ha stabile rammer for arbeidet, og at Norge må bidra med råstoff til industrien og bidra med sertifisert tømmer inn i det globale og forventet økende forbruket av dette. Per i dag ligger mange tilbudte områder i kø, og det må settes av nok midler til å få vernet disse og at ordningen opprettholdes og utvikles videre.

Birdlife avd. Oppland støtter verneforslagene. De påpeker spesielt at vernebestemmelsene for det enkelte naturreservat må sikre nødvendig hensyn bl.a. til hekkende fugl, og dette innebærer bl.a. forbud mot luftsportsaktiviteter ved lokaliteter med klippehekkende arter.

NVE kan ikke se noen energiinteresser innenfor områdene Baggerudberga, Snøåsen, Sulustaddalen (utv.), Heggshuselva (utv.), Sjoa (utv.), Gitvola og Nordre Kletten (utv) og Korpreiret (utv). NVE ber områdekonsesjonærene Glitre Nett AS, Elvia AS, Etna Nett AS og Fjellnett AS om å kommentere verneforslagene med tanke på deres fremtidige planer, selv i tilfeller uten konflikt.

Landbruksdirektoratet har uttalt seg til oppstartsmeldingene. De ber om at det av høringsdokumentene må komme frem hvordan områdene brukes i landbrukssammenheng, og at hensynet til landbruksinteressene må ivaretas i verneforskriftene.

Statsforvalterens kommentarer til de generelle merknadene:

Til Forsvarsbygg: Bestemmelser om Forsvarets unntak for militær operativ virksomhet og unntak for avgang og landing med luftfartøy er tatt med iht. standard mal for verneforskrift.

Til NHO Innlandet: Bevilgningene til frivillig vern av skog har variert en hel del i de siste statsbudsjettene. Dette har skapt både usikkerhet og utfordringer for fremtidig arbeid selv om målet om 10 % skogvern står ved lag. De siste årene har Statsforvalteren måttet bremse arbeidet både på grunn av lave bevilgninger, men også fordi mange områder står i behandlingsskø for å vernes. Etter hvert har også mangelinndekningen av ulike typer skog i ulike regioner og vegetasjonssoner blitt fylt opp. Dette sammen med økonomi kan være grunnen til at det har blitt avslått tilbud om gammel skog i f.eks. høyereliggende områder der det nå er vernet mye skog. I 2024 er bevilgningen til frivillig vern av skog imidlertid rekordstor, og forvaltningen jobber med å få gjennom mest mulig vern av de områder som nå har stått i kø en god stund og som oppfyller nåværende krav til vernekvalitet.

Til Birdlife avd. Oppland: Det er som regel ikke egne bestemmelser for ivaretagelse av hekkelokaliteter av rovfugl, selv i verneområder der dette er kjent. Dette dekkes av formuleringen i vernebestemmelsene om at «dyrelivet, herunder reirplasser og hiområder er vernet mot skade og ødeleggelse og unødig forstyrrelse» (...). Der det er vurdert at det er behov for å beskytte sårbare arter spesielt er dette med i verneformålet, og/eller tatt inn strengere bestemmelser enn standard forskriftsmal knyttet til for eksempel forbud mot telteleir, bruk av droner og modellfly og lignende eller luftsportaktiviteter der dette er vurdert som reelle trusler.

Særskilte merknader til de enkelte områdene er gjengitt under de områdene disse gjelder for nedenfor.

22. Gitvola og Nordre Kletten naturreservat, Løten kommune – utvidelse

Utvidelsesareal 4446 dekar, hvorav 3686 dekar er skogareal og 2376 er produktiv skog. Nytt totalareal 10 613 dekar.

Inngrep: Et utkikkstårn og et skoghusvære.

Hovedsynspunkter i høringen:

Elvia har uttalt seg til høringen, men har ikke merknader.

Glitre Nett, Fjellnett AS og Griug har gitt uttalelser til høringen, men disse gjelder ikke utvidelsen av Gitvola og Nordre Kletten naturreservat.

Kletten Vel beskriver sin rettighet og grunneierrtillatelse til å kjøre en skiløypetrasé gjennom både eksisterende og nå foreslått utvidelse av Gitvola og Nordre Kletten naturreservat, og ber om at det tas hensyn til denne også i utvidelsen.

Løiten Almanning uttaler at det går en gammel traktorveg fra Snippkopia til Brennsætra. Denne forutsettes avmerket på kartet. Fortsettelsen av denne fra Snippkopia til Gitvola ønskes som sykkelsti. De har lagt ved kart over Gitvola som viser innspillene.

Grunneier i eksisterende verneområde stiller spørsmål ved hvorfor høringa ikke har blitt tilsendt grunneierne i det eksisterende naturreservatet. Han stiller også spørsmål ved om Åmot kommune har mottatt høringen. Naturreservat kan få betydning for grunneierne da han forventer en sterk økning i den tilfeldige bruken av området. Det er allerede blitt økt press på en skogsbilveg og den lokale turistforeningen på Løten-siden reklamerer for turer i området, både organiserte og private. Dette burde være i kontrast til vernebestemmelsen i § 3 bokstav d der bruk av naturreservatet til større arrangementer er forbudt.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren legger inn skiløype på vernekartet også for den foreslåtte utvidelsen som ønsket av Kletten Vel. Hvis det finnes ytterligere skiløyper kan disse omsøkes senere, jf. verneforskriften § 7 bokstav f. For å kunne gi en slik tillatelse til nye skiløyper i naturreservater kreves det at det ikke er mulig å legge traseene utenom vernegrensene, og at det ikke trengs noen særlig opparbeiding av terrenget eller vegetasjonsrydding.

Til Løiten allmanning sitt innspill, så kan ikke Statsforvalteren se at den nevnte traseen er bygd som en traktorveg. Denne traseen er trolig en gammel kjøretrasé i terrenget, uten særlig opparbeiding. Statsforvalteren har hatt kontakt med grunneier om dette. Grunneier var enig i vurderingen av vegen og ba Statsforvalteren om å se bort fra innspillet om denne traseen. Statsforvalteren ønsker ikke å tegne inn denne traseen på kart som en traktorveg som kan brukes for utfrakt av felt storvilt med f.eks. traktor. Statsforvalteren viser heller til mulighetene til å kunne bruke lett beltegående kjøretøy for utfrakt av felt storvilt uten

søknadsplikt, eller at en kan søke om å bruke ATV uten belter eller eventuelt også traktor for slik transport langs denne traseen hvis denne vurderes å tåle slik bruk.

Grunneiers innspill om sykling på sti imøtekomes og trasé tegnes inn på kart med tilhørende bestemmelse i verneforskriften. Ut fra utformingen av eksisterende verneforskrift vil også ridning tillates på denne traséen.

Statsforvalteren vurderte at det i dette tilfellet ikke var nødvendig å sende høringen til grunneierne i det eksisterende naturreservatet da det ikke er gjort noen vesentlige endringer i verneforskriften som påvirker forvaltningen av det eksisterende verneområdet. Både oppstart og høring har imidlertid blitt annonsert i lokale media. Åmot kommune har fått kopi av høringsdokumentene, men har ikke avgitt uttalelse. Verneforskriften åpner for at vanlig, enkelt friluftsliv skal kunne videreføres. Hvis tilretteleggingen med et utkikkstårn fører til økt slitasje og påfølgende vedlikeholdskostnader på en skogsbilveg, er dette et privatrettslig forhold som Statsforvalteren ikke kan påvirke. Statsforvalteren kan ikke se at en utvidelse av naturreservatet i seg selv vil bidra til en vesentlig økning av ferdselen som allerede er i dette området. Det er tatt inn en standardbestemmelse som åpner for å kunne tillate nye stier, skiløyper og annet enkel tilrettelegging for friluftslivet. Slike tilretteleggingstiltak krever også tillatelse fra grunneier, og forvaltningsmyndigheten må også vurdere eventuelle negative konsekvenser i en slik søknadsbehandlingen.

Statsforvalteren tilrår navnet *Gitvola og Nordre Kletten* som i høringsforslaget.

Etter innspill fra Løiten Allmeningsstyre og Kletten Vel, er det tegnet inn en ytterligere skiløypetrasé, og en sti der sykling og ridning blir tillatt. Det tilrås også en mindre justering av vernegrensa i eksisterende naturreservat for å tilpasse denne til grunneiers tilbud i verneprosessen. Med denne endringen tas det ut et areal på ca. 3 daa. Denne endringen har ikke kommet inn gjennom høringen, men etter henvendelse fra grunneier en tid tilbake.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift i samsvar med høringsforslaget og endringer i vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Miljødirektoratet tilrår å fjerne "rydding", i § 4 ny bokstav f, da de anser at behovet dekkes av "vedlikehold" i samme bestemmelse. Ordlyden i § 4 bokstav f blir:

f. merking og vedlikehold av eksisterende stier, samt traktorveier og skiløyper avmerket på vernekartet.

Miljødirektoratet tilrår også å flytte vernegrensa ved setervollen på Gitvola, slik at innmarka og gjerdet rundt setervollen blir liggende utenfor verneområdet og det ikke er nødvendig å ha egen bestemmelse knyttet vedlikehold av gjerdetrasé slik som foreslått. Slik vernegrensa er foreslått, ligger det også en bygning innenfor foreslått verneområde som må grenses ut. Ellers kan det kan også være litt vagt hva som ligger i gjerdetrasé når det gjelder bredde, samt hva som er ment med "rydding" utenom det som allerede er innebefattet i "vedlikehold" (jf. også ovenfor). Miljødirektoratet tilrår derfor følgende ordlyd i § 4 ny bokstav k:

k. vedlikehold av gjerder

Miljødirektoratet tilrår også å ta ut henvisning til § 4 bokstav l, i § 7 i. Vedlikehold og rydding av grenserøyser og grensetrær vurderes som et mindre tiltak som ikke krever motorisert ferdsel.

Miljødirektoratet tilrår også at det går klart fram av vernekartet og tegnforklaring hvilke bygninger som ligger innenfor verneområdet.

Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Stasforvalterens tilrådning og tilrår utvidelse av Gitvola og Nordre Kletten naturreservat.

Klima- og miljødepartementet tilrår at det åpnes for motorferdsel etter søknad for gjenoppføring av anlegg og innretninger som er gått tapt ved brann eller naturskade. KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår utvidelse av Gitvola og Nordre Kletten naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

23. Korpreiret naturreservat, Løten kommune, Innlandet – utvidelse

Utvidelsesareal 143 dekar, hvorav 129 dekar er produktiv skog. Nytt totalareal 384 dekar.

Hovedsynspunkter i høringen:

Elvia har ingen merknader.

Glitre Nett, Fjellnett AS og Griug gitt uttalelser til høringen, men disse gjelder ikke utvidelsen av Korpreiret naturreservat.

Løiten allmenning er grunneier i den foreslåtte utvidelsen. For utvidelsen av Korpreiret naturreservat beskriver de at Løiten beitelag er i ferd med å sette opp et sperregjerde gjennom Korpreiret, mellom Løten og Elverum. Arbeidet skal slutføres sommeren 2024, og forutsettes ikke krever noen dispensasjonsbehandling. Eventuelt kan beitelaget sende inn et kart som viser traseen.

En grunneier stiller spørsmål om hvorfor høringa ikke har blitt tilsendt grunneierne. Han stiller også spørsmål ved om Elverum kommune har mottatt høringen.

Statsforvalterens kommentarer:

Oppsetting av et nytt gjerde før et eventuelt vernevedtak krever ingen spesiell behandling fra Statsforvalteren sin side. Statsforvalteren går ut ifra at gjerdetraseen ikke medfører noen omfattende hogst av skog gjennom den foreslåtte utvidelsen av Korpreiret.

Statsforvalteren tilrår også ta inn en bestemmelse i § 4 som vil tillate rydding og vedlikehold av eksisterende gjerder og gjerdetraséer i og inntil verneområdet.

Bestemmelser for sykling og ridning for eksisterende reservat videreføres inn i utvidelsen. Dette innebærer at slik ferdsel kun tillates på stier avmerka på vernekartet. I den eksisterende verneforskriften er det kun tillatt med sykling på disse stiene, men Statsforvalteren foreslo til høring å tillate også ridning her som en forenkling av verneforskriften ut fra en vurdering av at ridning ikke antas å komme i konflikt med verneverdiene.

Statsforvalteren vurderte at det i dette tilfellet ikke var nødvendig å sende høringen til grunneierne i eksisterende Korpreiret naturreservat da det ikke er gjort noen vesentlige endringer i verneforskriften som påvirker forvaltningen av det eksisterende verneområdet. Både oppstart og høring har imidlertid blitt annonsert i lokale media, og ingen av grunneierne i eksisterende naturreservat har uttalt seg til utvidelsen. Elverum kommune har fått kopi av høringsdokumentene, men har ikke avgitt uttalelse.

Statsforvalteren tilråder navnet *Korpreiret* som i høringsforslaget.

Statsforvalteren tilrår å ta inn ny bestemmelse i § 4 bokstav h:

h. rydding og vedlikehold av eksisterende gjerder og gjerdetraséer i og inntil verneområdet.

I tillegg til er det tatt inn åpning til å søke om nødvendig motorferdsel i fm. tiltak knyttet til samme bestemmelse.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med vernekart i samsvar med høringsforslaget og endring i verneforskrift som beskrevet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mål uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Miljødirektoratet tilrår å gjøre følgende endring i forskriften:

Til nytt punkt § 4 h: *Rydding og vedlikehold av eksisterende gjerder og gjerdetraséer i og inntil verneområdet.* Slik vedlikeholdsbestemmelsen er tenkt, vil dette også innbefatte fjerning av ev. vegetasjon som er til skade for gjerdet eller påvirker dets funksjon.

Direktoratet mener derfor "rydding" og "gjerdetrasé" kan tas ut. For øvrig vil det ikke være tilrådelig å åpne for en form for fast ryddegate for et husdyrgjerde i et reservat, noe gjerdetrasé kan bli tolket som. Miljødirektoratet tilrår følgende ordlyd i § 4 h: *Vedlikehold av eksisterende gjerder.*

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet, og tilrår utvidelse av Korpreiret naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår utvidelse av Korpreiret naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

24. Vinstradalen naturreservat, Nord-Fron kommune, Innlandet - utvidelse

Utvidelsesareal 697 dekar, hvorav 625 dekar er skog og 559 dekar er produktiv skog. Nytt totalareal 4 852 dekar.

Inngrep: Vinstravassdraget er regulert. Det går en kraftledning gjennom området. Noen traktorveger, samt en bru som skal benyttes som gangbru.

Hovedsynspunkter i høringen:

Hafslund Eco Vannkraft AS (HEV) uttaler at den foreslåtte utvidelsen av Vinstradalen ligger på elvestrekningen som fører vann til Nedre Vinstra kraftverk. HEV er opptatt av at det i verneforskrifter tas tilstrekkelig hensyn til drift og vedlikehold av sine kraftanlegg. I forslaget til verneforskrift for Vinstradalen naturreservat er det tatt inn bestemmelser tilsvarende som for Dokkajuvet naturreservat, slik som HEV ba om i sitt brev av 2. februar. Videre er relevante bestemmelser for deres virksomhet videreført fra gjeldende verneforskrift for Vinstradalen naturreservat. HEV vurderer at den foreslåtte verneforskriften i tilstrekkelig grad hensyntar deres virksomhet.

Nord-Fron kommune er positive til utvidelse av eksisterende Vinstradalen naturreservat, og foreslår nytt punkt h under verneforskriften § 4 om skjøtsel av randsoner på inntil 10 meter mot dyrket mark og kulturbeiter. Nord-Fron kommune mener at vernegrense med avstand på 10 meter fra midtlinja til kommunal vei Kviknebaksida, som foreslått av Statsforvalteren, er tilstrekkelig for normal drift av veien.

NVE er positive til at standardbestemmelser for energi- og kraftanlegg er inkludert i verneforskriften. De er videre positive til at bestemmelser knyttet til rydding i forbindelse med flomsikring er inkludert i verneforskriften, men ber spesielt Hafslund Eco Vannkraft AS om å uttale seg til om bestemmelsene er dekkende for deres drift av reguleringa. Til oppstartsmeldingen påpekte NVE at det innenfor det foreslåtte verneområdet ligger et digitalt kartlagt vannkraftpotensial i Kvennåa. Potensialet utgjør 1,42 GW/år til en pris på

7,5 NOK/GWh (2023-prisnivå). Prosjektet ble beskrevet å være blant de 20 % dyreste vannkraft- og vindkraftprosjekter som fikk konsesjon, men er ikke utbygd. NVE bad Statsforvalteren om å orientere grunneieren om potensialet i dette området. Statsforvalteren beskrev sitt syn på dette i høringsdokumentet, og bad om at NVE uttalte seg til det. Statsforvalteren bad spesielt om at NVE bekreftet sitt innspill fra oppstarten om at det er gitt konsesjon her da Statsforvalteren ikke fant informasjon om den, og var ikke kjent med den fra før. NVE bekreftet gjennom sin høringsuttalelse at prosjektet er et potensielt prosjekt som ikke er blitt tildelt konsesjon, og at uttalelsen til oppstarten kun var ment til å informere grunneier om energipotensialet i det foreslåtte området.

Statsforvalterens kommentarer:

Når det gjelder ønske om å tillate skjøtsel av randsoner på inntil 10 meter mot dyrkamark uten søknad har ikke dette vært noe spesielt ønske fra grunneiernes side, trolig fordi reservatgrensa i all hovedsak ligger nedenfor dyrkamarka, mot elvejuvet. Behovet for slik rydding antas derfor som vesentlig mindre enn rundt verneområder med flattere terreng. Det er generelt sett ikke vanlig å ha slike bestemmelser § 4, men i stedet åpnet opp for at det kan søkes om dette ved behov slik at forvaltningsmyndigheten har kontroll på areal og omfang av hogst, og kan stille krav til ryddinga av hensyn til spesielle verneverdier. Det kan gis flerårige tillatelser.

Til NVE sitt innspill, så forklarte Statsforvalteren i høringsdokumentet at forutsatt at det ikke er gitt konsesjon til dette prosjektet så er det ikke ønskelig å ta inn egne bestemmelser for å ivareta behov for fysiske installasjoner som veger og bygninger helt ned til Vinstraelva for å muliggjøre et slik kraftverk. Dette fordi Vinstradalen har nasjonal og internasjonal naturfaglig verdi som bekkekløft, og er et av de to bekkekløftsystemene i Gudbrandsdalen med aller høyest naturverdier. Statsforvalteren mener at en eventuell utbygging av Kvennåa må legges utenfor vernegrensa. Statsforvalteren forutsetter også at en eventuell utbygging skjer som et uregulert elvekraftverk. Den foreslåtte løsningen er ikke nærmere kommentert av NVE i sin høringsuttalelse, men Statsforvalteren vil anta at svaret vil være det samme her som for Sandbu og inntilliggende Melemsåi, nemlig at det digitale småkraftpotensialet er skjematisk tegnet i NVEs Atlas, og at det ikke finnes mer detaljert informasjon om en aktuell utbyggingsløsning. Ut fra NVE sin høringsuttalelse til Kvennåa, mener Statsforvalteren at en eventuell kraftutbygging må avklares gjennom konsesjonsbehandling etter energiloven. Grunneiere som har tilbudt området for vern har fått tilsendt høringsdokumentene og er dermed orientert om energipotensialet. Høringen er også annonsert i lokale media.

Vevig AS som er konsesjonær i området har ikke gitt uttalelse.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forskriften. Etter innspill fra NVE og Hafslund Eco Vannkraft AS (HEV) i forbindelse med oppstartsvarselet, har Statsforvalteren tatt inn unntaksbestemmelse i § 4 i for *nødvendig rydding av vegetasjon i Vinstras regulerte elveleie ved akutt behov for sikkerhetstiltak mot flom*. I tillegg har Statsforvalteren tatt inn unntaksbestemmelse for motorferdsel til samme tiltak i § 6 g. Både HEV og NVE har begrunnet dette med at reguleringen gir en generelt lavere vannføring enn det ellers ville vært med en fri elv og dermed kan elveleiet gro igjen. Elveleiet må holdes åpent for å ta unna maksimalt med vann ved flom uten å demme opp vann som da kan gi skader langs

elva. Det vises til Dokkajuvet der det er tatt inn samme bestemmelser. Statsforvalteren opplyser om at de ikke har hørt om tilsvarende behov for eksisterende Vinstraelva naturreservat, men antar at det finnes et behov, da situasjonen antas å være noenlunde lik i Dokkajuvet og Vinstraelva. Miljødirektoratet vurderer imidlertid at gjengroing av vegetasjon som kan medføre utfordringer og ev. skader som følge av økt vannstand, bør kunne fjernes mer som et vedlikeholdstiltak fremfor ved en akutt situasjon. Direktoratet legger til grunn at vegetasjonen ikke vokser så raskt at man ikke kan ha kontroll på dette. Det vil være en stor fordel om man foretar vedlikehold for å hindre skader fremfor å forsøke å sette i verk tiltak når vannstanden allerede har/er i ferd med å øke, slik som ifm. en flom. Miljødirektoratet tilrår derfor at i stedet for å ha et generelt unntak i § 4 med tilhørende åpning for motorferdsel i § 6, så tas følgende bestemmelse inn i § 7:

p. Nødvendig vedlikehold av vegetasjon i Vinstras regulerte elveleie som sikkerhetstiltak mot flom.

Bokstav p, tas med i oppramsingen i § 7s, over tiltak det kan søkes om motorferdsel til. Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalterens tilrådning og tilrår utvidelse av Vinstradalen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til spørsmålet om unntaksbestemmelse i § 4 for ryddig av vegetasjon ved akutt behov for sikkerhetstiltak mot flom. Statsforvalteren er ikke kjent med et slikt behov for Vinstradalen, men at antar at det kan være et slikt behov. KLD ser at det er flere likheter mellom Vinstraelva og Dokkajuvet, både når det gjelder de regulerte elveleienes/verneområdenes størrelse og at det er regulerte vassdrag med tidvis sterkt redusert vannføring. KLD mener at det kan skilles mellom ordinært vedlikehold av vegetasjon i elveleiet, og akutte behov i flomsituasjoner. KLD tilrår derfor at det tas inn et generelt unntak for rydding av vegetasjon ved akutt behov i forbindelse med flomsikring. Samtidig forutsetter KLD at slik vegetasjonsrydding i all hovedsak foretas planmessig som et forebyggende tiltak utenom akuttsituasjoner, etter tillatelser fra vernemyndigheten hvor hensyn til verneverdiene er ivaretatt. Dette slik at man unngår akuttsituasjoner så langt som mulig. Det kan gis flerårige tillatelser. KLD tilrår også en liten justering i § 1 første ledd andre setning, se kursivert tekst: «Videre har området særlig betydning for naturmangfold ved at det er et viktig leveområde for sjeldne, sårbare og truede arter, deriblant et stort mangfold av karplanter, makrolav og vedboende sopp hvor mange arter er knyttet til *gammel og lite påvirket skog* med mye død ved.» Utover dette slutter KLD seg til Miljødirektoratet og tilrår utvidelse av Vinstradalen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

25. Baggerudberga naturreservat, Nordre Land kommune, Innlandet

Totalareal 690 dekar, hvorav 675 dekar er skog og 566 dekar er produktiv skog.

Inngrep: Traktorveger.

Hovedsynspunkter i høringen:

NVE har uttalt seg til høringen, men ser ingen energiinteresser innenfor Baggerudberga. De ber likevel områdekonsesjonær om å kommentere verneforslaget med tanke på fremtidige planer, selv i tilfeller uten konflikt.

Nordre Land kommune har gitt uttalelse til forslag om vern av Baggerudberg, og ber om en utredning av om vern av skogareal utløser krav om behandling etter jordlovens §12. Deling

i jordloven er ikke knyttet kun til fysisk deling av eiendom, men omfatter også opprettelse av for eksempel bruksretter av et visst omfang.

Satsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren beskrev i høringen til NVE et spørsmål fra en grunneier i Baggerudberga om potensialet for vannkraftutbygging i Brunerbekken som renner gjennom området. Statsforvalterens vurdering var at dette ikke er samfunnsøkonomisk lønnsomt prosjekt ut fra beregninger gjort gjennom NVEs kartløsning Nevina. Potensialet for kraftutvinning ser ut å være lavt samtidig som det er kartlagt verdifulle, fuktighetskrevende naturtyper og arter i og inntil bekken, herunder den sterkt truede mosen råtetvebladmose. Statsforvalteren bad NVE om uttale seg til dette, og tolker NVE sin høringsuttalelse som at de er enige med Statsforvalteren.

Etna nett som er konsesjonær i området har ikke gitt uttalelse.

Når det gjelder Nordre Land sin uttalelse, så erfarer Statsforvalteren ingen etablert praksis med at den enkelte grunneier må ha samtykke etter jordloven § 12 ved vernevedtak etter naturmangfoldloven § 34.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået, og slutter seg for øvrig til Statsforvalterens tilrådning og tilrår vern av Baggerudberga som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Baggerudberga naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

26. Snøåsen naturreservat, Nordre Land kommune, Innlandet

Totalareal 952 dekar, hvorav 809 dekar er skogareal og 808 dekar er produktiv skog.

Inngrep: Traktorvei.

Hovedsynspunkter i høringen:

NVE har uttalt seg til høringen, men ser ingen energiinteresser innenfor Snøåsen. De ber likevel områdekonsesjonær om å kommentere verneforslaget med tanke på fremtidige planer, selv i tilfeller uten konflikt.

Nordre Land kommune har gitt uttalelse til forslag om vern av Baggerudberg, og ber om en utredning av om vern av skogareal utløser krav om behandling etter jordlovens § 12.

Deling i jordloven er ikke knyttet kun til fysisk deling av eiendom, men omfatter også opprettelse av for eksempel bruksretter av et visst omfang. Kommunen skriver videre at de har skogeiendom som har felles skogsveg med teigen som er foreslått vernet på Snøåsen. Et vern vil ha en vesentlig innvirkning på muligheten og grunnlag for fremtidig oppgradering og vedlikehold av den felles skogsvegen. Kommunen forventer at det avklares hvordan vern påvirker fordeling av kostnader på fremtidig vedlikehold, og at resterende eiere av veggen må kompenseres med et erstatningsoppgjør hvis vernet areal skal tas ut av grunnlaget for veien.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren bad i høringen spesielt Elvia om å uttale seg om planer for nettanlegg i området. Dette fordi det ser ut å være NiN-kartlagt en mulig kraftlinje gjennom området i 2023 (prosjektområde Håmotten). Kartleggingen er trolig knytta til planlegging av nye kraftledninger mellom Åbjøra og Gjøvik. Utredningsprogrammet ble fastsatt i 2022, og linjene som vises der er ikke i konflikt med foreslåtte Snøåsen (men berører i stedet nærliggende Åsli naturreservat). Utredningsprogrammet fastslår at verneområder, både eksisterende og foreslåtte, skal inngå som tema i utredningene. Statsforvalteren tolker fraværet av omtale av dette temaet i høringsuttalelsene fra både NVE og Elvia som at det ikke trenger å være noen konflikt mellom disse mulige fremtidige linjene og foreslått vern av Snøåsen.

Etna nett som er konsesjonær i området har ikke gitt uttalelse.

Når det gjelder Nordre Land kommunes uttalelse om jordlova § 12, har Statsforvalter gjort samme vurdering som for Baggerudberga naturreservat.

Når det gjelder veger, så har de fleste fellesveier en eksisterende andelsfordeling. Den gjelder fremdeles selv om grunneier(e) får vernet skogen sin. I alle tilfelle er dette et privatrettslig spørsmål og staten er ikke part, og alle eventuelle erstatningskrav utenom selve skogvernet vil avvises.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået, og slutter seg for øvrig til Statsforvalterens tilrådning og tilrår vern av Snøåsen som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Snøåsen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

27. Sandbu naturreservat, Sel kommune, Innlandet – utvidelse

Totalareal 2123 dekar, hvorav 1875 dekar er produktiv skog. Nytt totalareal 2143 dekar.

Inngrep: Traktorveier avmerket på vernekart. Et gammelt kvernhus. Det går to kraftlinjer inntil verneområdet.

Hovedsynspunkter i høringen:

Naturvernforbundet Ottadalen og Sel støtter verneforslaget.

Norges Vassdrags- og energidirektorat (NVE) ber her Fjellnett om å uttale seg om behov for oppgradering av linjer inntil vernegrensa. Til oppstartsmeldingen påpekte de at det inntil det foreslåtte verneområdet ligger et digitalt kartlagt vannkraftpotensial i Melemsåi. Potensialet utgjør 1,77 GW/år til en pris på 5,1 NOK/GWh (2023-prisnivå). Dette kan være et lønnsomt prosjekt. NVE ba Statsforvalteren om å orientere grunneieren om potensialet. Statsforvalteren beskrev sitt syn på dette i høringsdokumentet, og ba NVE om å uttale seg til det. NVE sier at i forbindelse med det digitalt kartlagte småkraftpotensialet tegnes potensialet ofte skjematisk i NVEs Atlas. NVE har ikke mer detaljert informasjon om en aktuell utbyggingsløsning. NVE ber igjen Statsforvalter om å gjøre grunneier oppmerksom på energipotensialet.

Fjellnett AS (konsesjonær) skriver at det kan bli nødvendig med en fremtidig spenningsoppgradering av eksisterende 66 kV linje inntil foreslått vernegrensa. På grunn

av at det er flere linjer (22 kV og 66 kV) som går parallelt på deler av strekningen, og derav blokkert, er det ikke mulig å flytte linja som grenser til verneområdet. De ber derfor om at det i verneforskriften tas inn bestemmelser som gjør det mulig å utvide ryddebeltet ved en spenningsoppgradering der flytting av linja ikke er mulig.

Sel kommune mener at det er akseptabelt med vern av denne type arealer når en ser skogsdrift i forhold til verneverdier. Naboeiendommer må ikke få restriksjoner for skogsdrifter. Eksisterende traktorveger innenfor verneområdet må kunne breddeutvides for bruk ved skogsdrift av tilliggende arealer, og foreslår dette tatt inn i § 4, under vedlikeholdsbegrepet. Det er viktig at jakt, fiske, beiting og sanking kan videreføres. Det gis også et generelt innspill om at en årlig utbetaling i all fremtid til den aktuelle eiendommen, slik som det gjøres ved eksempelvis fallrettigheter, hadde vært å foretrekke foran en engangsutbetaling. Kommunen ønsker ikke å overta forvaltningsansvaret for de mindre verneområdene.

To grunneiere inntil utvidelsen stiller spørsmål ved om skogen som foreslås vernet er uberørt slik som beskrevet i høringsdokumentet om de naturfaglige verdiene i området, og det vises til tidligere skogbruksaktivitet i deler av området, senest på 90-tallet. Det foreslåtte vernet vil for naboene kunne påvirke framtidig aktivitet som vegbygging, planting, avvirkning, turisme og juving som pågår i dag. Uttak av mineralforekomster som kobber, skifer, kleber og murstein påvirkes. De mener også at Statsforvalteren prøver å tone ned verdien av fallrettighetene i Melemsåi.

Statsforvalterens kommentarer:

Til NVE: Selve vannstrengen ikke er med i verneområdet. Ut fra NVE Atlas tolker Statsforvalteren det slik at ved en utbygging vil både inntak og uttak kunne ligge utenfor vernegrensa. Vernet vil dermed ikke legge hindringer for nødvendige, fysiske energianlegg. Påvirkningen på verneområdet vil være begrenset til at inntilliggende vannstreng da blir borte ved en utbygging. Avveining mellom hensyn til energibehov og naturmangfold kan dermed tas i forbindelse med konsesjonsbehandlingen etter energiloven ved en søknad om utbygging. Grunneier som har tilbudt området for vern, har fått tilsendt høringsdokumentene og er dermed orientert om energipotensialet. Høringen er også annonsert i lokale media.

Til Fjellnett AS og NVE: Standardmalen legger opp til at bestemmelser om oppgradering og fornyelse av kraftledninger kun tas med når ledningene krysser gjennom verneområder, med mindre spesielle forhold for inntilliggende anlegg tilsier at slike tiltak ikke kan legges utenfor vernegrensa. Fjellnett AS har nå forklart behovet nærmere, og Statsforvalteren vil derfor ta inn en bestemmelse hvor det kan søkes om utvidelse av ryddebeltet inn i verneområdet. En eventuell dispensasjonssøknad vil bli konkret vurdert ut fra nødvendigheten av å berøre verneområdet, samfunnsnytte og innvirkninger på verneverdiene.

Til Sel kommune: Breddeutvidelse av eksisterende traktorveger inngår ikke i begrepet «vedlikehold av eksisterende traktorveger». Statsforvalteren kan ikke se at traktorveger i området kan ha noen betydning for skogsdriften på inntilliggende areal. Statsforvalteren kan heller ikke se at det ligger andre traseer i området som er opparbeidet som traktorveger, men som ikke har blitt tegnet inn på kartet. Bestemmelser om oppgradering av traktorveger for skogsdrift av inntilliggende areal vurderes strengt, og tas kun inn når det er helt nødvendig. Engangsutbetaling av erstatning for vedtak etter naturmangfoldloven er noe som er besluttet på sentralt nivå.

Til to privatpersoner: Angående kraftpotensialet i Melemsåi og bruk av traktorvegene i området for skogsdrift på inntilliggende areal vises til kommentarer ovenfor til NVE og Sel kommune. Hvis naboene mener at opprettelsen av vernet gir dem et økonomisk tap som følge av vanskeliggjøring av igangværende bruk de har rettigheter til, kan krav om erstatning fremmes skriftlig til Statsforvalteren etter et vernevedtak, jf. naturmangfoldloven §§ 50 og 51. Fristen for å fremme et slik krav vil bli annonsert i lokale media, og er fire måneder fra vernevedtaket.

Statsforvalteren tilrår navnet Sandbu som i høringsforslaget. Statsforvalteren tilrår at følgende endring gjøres i verneforskriften etter høring:

- Nytt punkt § 7, bokstav i: *oppgradering og fornyelse av eksisterende kraftledninger inntil verneområdet*
- Endring i § 7, bokstav j (ny tekst i kursiv): *nødvendig motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold, samt oppgradering og fornyelse av eksisterende kraftledninger inntil verneområdet*

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift som beskrevet og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået. Direktoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalterens tilrådning og tilrår utvidelse av Sandbu som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet mener utsetting av saltstein kan stå i § 4, og legger inn ny § 4 bokstav c. I tillegg åpnes det for motorferdsel etter søknad i forbindelse med vedlikehold av traktorveger og eksisterende anlegg og innretninger. For øvrig slutter KLD seg til Miljødirektoratet og tilrår utvidelse av Sandbu naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

28. Sjøa naturreservat, Sel kommune – utvidelse

Utvidelsesareal 49 dekar, hvorav 44 dekar er skogareal og 42 dekar er produktiv skog. Nytt totalareal er 2 169 dekar.

Hovedsynspunkter i høringen:

Naturvernforbundet Ottadalen og Sel støtter verneforslaget.

Fjellnett AS har ingen merknader.

Sel kommune mener at det er akseptabelt med vern av denne type arealer når en ser skogsdrift i forhold til verneverdier. Området ligger i svært krevende skogsterreng. Det gis et generelt innspill om at en årlig utbetaling i all fremtid til den aktuelle eiendommen, slik som det gjøres ved eksempelvis fallrettigheter, hadde vært å foretrekke foran en engangsutbetaling. Kommunen sier at de ikke ønsker å overta forvaltningsansvaret for de mindre verneområdene.

Det er viktig at jakt, fiske, beiting og sanking kan videreføres. Kommunedirektøren tolker at noe av arealet brukes som innmarksbeite. Det forutsettes at vernet ikke medfører restriksjoner på bruken av tilgrensende jordbruksarealer. Rydding av en randsone på inntil 10 meter mot dyrka mark bør ikke være søknadspliktig. Kommunendmener også at

"oppsetting og vedlikehold av gjerder og sanketrøer i forbindelse med beiting" ikke bør være søknadspliktige når arealet er definert som dyrket mark.

Statsforvalterens kommentarer:

Til Sel kommune: Areal definert som dyrkamark og som her brukes til innmarksbeite inngår i verneforslaget da dette er tilbudt fra grunneier. Noe av arealet ligger innenfor naturtypen kartlagt gjennom bekkekløftregistreringen, men framfor alt er dette en arronderingsmessig naturlig avgrensing i kanten av elvejuvet. Vernebestemmelsene er utformet for å ivareta dagens bruk av arealet, altså beite. Når det gjelder ønske om å tillate skjøtsel av randsoner på inntil 10 meter mot dyrkamark uten søknad har dette ikke vært noe spesielt ønske fra grunneiernes side, trolig fordi reservatgrensa i all hovedsak ligger nedenfor dyrkamarka, mot elvejuvet. Det er generelt sett ikke vanlig å ha slike bestemmelser i § 4, men i stedet åpne opp for at det kan søkes om dette ved behov slik at forvaltningsmyndigheten har oversikt over areal og omfang av hogst, og kan stille krav til ryddinga av hensyn til spesielle verneverdier. Det kan ved behov gis flerårige tillatelser. Hvis grunneierne hadde uttrykket et konkret ønske for en slik sone, hadde Statsforvalteren primært heller tatt ut arealet fra verneforslaget. Bestemmelsen om oppsetting av gjerder og sanketrøer ligger under § 7 som søknadspliktig tiltak da dette kan være aktuelt også i andre areal utenom dette innmarksbeitet, og at det da kan være behov for å stille vilkår for å beskytte spesielle verneverdier. Engangsutbetaling av erstatning for vedtak etter naturmangfoldloven er noe som er besluttet på sentralt nivå.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået. Direktoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalterens tilrådning og tilrår utvidelse av Sjoa naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår utvidelse av Sjoa naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

29. Raunberget naturreservat, Vestre Slidre kommune, Innlandet

Totalareal 255 dekar, hvorav 230 dekar er produktiv skog.

Inngrep: Traktorveg avmerket på vernekart. Et båthus. Området grenser mot Slidrefjorden som er regulert til vannkraftformål.

Hovedsynspunkter i høringen:

NVE viser til at Griug AS har uttalt seg om eventuelt behov for bestemmelser om oppgradering av en lavspenlinje inntil verneområdet. De viser videre til uttalelsen til varsel om oppstart fra Foreningen til Bægnavassdragets Regulering. Raunberget grenser med høyeste regulert vannstand (HRV) i Slidrefjord. Ifølge Foreningen til Bægnavassdragets Regulering (FBR) kommer ikke verneforslaget i konflikt med driften av reguleringsmagasinet, men de bemerker at ved flom kan vannstand bli over HRV. Det er ikke behov for rydding av strandsonen. FBR melder at det er lite aktuelt med heving av HRV i framtiden.

Griug (konsesjonær) beskriver i sin uttalelse at langs noen få titalls meter går en lavspenningslinje på sørsiden av Steinsvegen, mot grensa til foreslåtte Raunberget naturreservat. Ryddebeltet er ca. 0,5 meter til hver side. Sikringshogst ut over dette ryddebeltet vil normalt ikke foretas med mindre det er umiddelbar fare for trefall på lavspenningslinje. Oppgradering vil foregå i den båndlagte traseen utenfor verneområdet, enten i form av ny line eller kabel i grunnen. Gitt at det ikke oppstår en vesentlig økning i kundenes effektforbruk, eller at ekstraordinære hendelser som sterk vind, snølast og lignende fører til skader på linjen, forventes det ikke behov for oppgraderinger av denne før tidligst i 2045.

Statsforvalterens kommentarer:

Til Griug: Statsforvalteren tar innspillet til etterretning, og justerer derfor ikke på den foreslåtte vernegrensa eller verneforskriften fra høring. Ut fra kart og beskrivelse av lavspenningsraseen ser det ut å være som nærmest ca. fem meter mellom vegen og foreslått vernegrense.

Til NVE: Statsforvalteren har svart ut temaet om regulering av Slidrefjorden i høringsdokumentet, og ser ingen konflikt mellom dette og verneforslaget. I høringen skriver Statsforvalteren bl.a. at de ikke kan se at grensa ned til HRV skulle skape konflikter ved eksisterende regulering av innsjøen. Når det gjelder framtidig heving av HRV, viser statsforvalter til uttalelsen fra NVE som ser det som lite sannsynlig med en slik heving.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet tilrår å flytte grensen noe vestover fra lavspenningsledning ved Steinsvegen og eiendomsgrense på gnr./bnr. 53/6, slik at ledningen blir liggende lenger unna vernegrensen og en traktorvei vest for gnr./bnr. 53/6 ikke blir liggende innenfor vernet. Med en slik justering i grensen, ser ikke Miljødirektoratet at tiltak eller motorferdsel i tilknytning til lavspenningsledningen med konsesjonsbelte på ca. 1 meter vil måtte berøre vernet. Miljødirektoratet har derfor samtidig tatt ut bestemmelsene som omhandler ledningen.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået. Direktoratet slutter seg for øvrig til Statsforvaltnings tilrådning og tilrår vern av Raunberget som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet tilrår at det åpnes for fiskeforvaltningstiltak i § 7 bokstav b. Miljødirektoratet har i etterkant av tilrådningen informert KLD om at gjenoppbygging av båthuset avmerket på vernekartet er en del av avtalen om frivillig vern, og at det må tas inn en bestemmelse om dette. KLD vurderer det som kurant å ta inn en slik bestemmelse i § 7 ny bokstav j: «gjenoppbygging av eksisterende båthus avmerket på vernekart». KLD presiserer at det forutsettes at gjenoppbygging skjer på samme sted og med samme størrelse som eksisterende båthus. Det åpnes også for å kunne søke om nødvendig motorferdsel til dette formålet etter § 7. For øvrig slutter KLD seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Raunberget naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

30. Heggshuselva naturreservat, Østre Toten kommune, Innlandet – utvidelse

Utvidelsesarealet er 57 dekar med produktiv skog. Nytt totalareal 284 dekar.

Inngrep: Traktorveier i utvidelsesområdet.

Hovedsynspunkter i høringen:

Elvia AS skriver at de har luftledninger innenfor området. Det er ikke planlagt noen tiltak utenom vanlig vedlikehold i tiden fremover. I verneplanens bestemmelser må det sikres rett til drift, vedlikehold og fornyelse av eksisterende nettanlegg. Dette gjelder også nødvendig bruk av motorkjøretøy for å utføre de nødvendige tiltak. Det må også kunne utføres nødvendig skogrydding for sikker drift av luftledningen. Alle slike arbeider må kunne utføres uten at det må søkes dispensasjon fra vernebestemmelsene.

Statsforvalterens kommentarer:

Til Elvia: Standardbestemmelser om nettanlegg både i og inntil verneområdet er med fra tidligere i den eksisterende verneforskriften, og vil bli videreført. Nødvendig rydding av vegetasjon i konsesjonsbeltet inngår i begrepet drift og vedlikehold, og er ikke søknadspliktig. Motorferdsel knyttet til drift av disse linjene er derimot søknadspliktig i henhold til standardbestemmelsene. Unntak er ved akutt utfall eller fare for akutt utfall da det kan kjøres uten å søke.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet mener etablering av foringsplasser med medfølgende konsentrert tråkk av beitedyr og tilførsel av fôr innenfor det avgrensede arealet langs elva i eksisterende vern og foreslått utvidelse, kan forringe verneverdiene. Miljødirektoratet har derfor fjernet *foringsplasser* i følgende bestemmelser fra forskriften:

- § 4, bokstav g. Vedlikehold av gjerder, sanketrøer, foringsplasser og vanningsplasser
- § 7, bokstav e. oppsetting av gjerder, sanketrøer, foringsplasser og vanningsplasser i forbindelse med beiting

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået. Direktoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalterens tilrådning og tilrår utvidelse av Heggshuselva naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til direktoratet og tilrår utvidelse av Heggshuselva naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

31. Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark, Snåsa kommune, Trøndelag – utvidelse

Utvidelsesareal 33 584 dekar. Skogareal ca 20 000 dekar, hvorav ca 9200 dekar er produktiv skog. Nytt totalareal for nasjonalparken er 1968 kvadratkilometer inkludert Gaundalsmyra naturreservat.

Inngrep: Det går en vei fra Gaundalen fjellgård mot øst og gjennom foreslått utvidelsesområde. Langs veien er det ett eksisterende grustak samt et område hvor grustak kan bli aktuelt. Gaundalen fjellgård har brukt ei reservelei østover over fjellet til Edevik i Sverige når Torrøen ikke kan benyttes grunnet dårlig vær eller stor nedtapping av reguleringsmagasinet. Denne reserveleia går gjennom Svenskådalens naturreservat på svensk side, etter dispensasjon fra bestemmelsene for naturreservatet. På norsk side er transport etter denne traseen i dag utenfor verneområdet, og motorferdselen reguleres kun etter motorferdselsloven. Denne leia benyttes lite. Etter utvidelsen vil leie ligge innenfor nasjonalparken.

Eiere av Gaundalen fjellgård har stilt som vilkår for tilbudet om vern at de gis mulighet for en reservetrasé for adkomst fra vest med motorkjøretøy gjennom nasjonalparken, når forholdene tilsier at det ikke er mulig å komme seg til gården fra øst.

Hovedsynspunkter i høringen:

Forsvarsbygg, Statens vegvesen, Statnett, Tensio TN, Skogselskapet i Trøndelag og Snåsa kommune har uttalt seg, men har ikke hatt merknader.

DMF påpeker i uttalelse til oppstart at sin rolle, og hva som er de sentrale mål i mineralforvaltningen. Utvidelse i Gaundalen berører grusforekomstene Stormoen og Gaundalen. Beliggenheten tilsier at disse er mindre aktuelle i dagens situasjon. Utvidelsen omfatter også olivinforkomstene Stormoen og Gaundal. Det ligger ikke informasjon om disse i NGUS database ut fra det DMF kan se, men er registrert som en del av en undersøkelse. DMF anbefaler Statsforvalteren å kontakte NGU for å avklare eventuelle verdier knyttet til forekomstene. Det bør deretter vurderes om det kan tilrås vern av området ut ifra om forekomstene bør sikres tilgjengelighet i framtida. I uttalelse til høringen påpeker DMF at Statsforvalteren ikke har innhentet informasjon eller gjort vurderinger av betydning for tilgjengeligheten til mineralressursen. DMF påpeker at olivin er et av Norges viktigste industrimetall, og at vern bør avvantes inntil det er innhentet kunnskap om den registrerte olivinforkomsten.

Trøndelag fylkeskommune har uttalt seg om kulturminner, og mener blant annet at det burde vært presisert i eksisterende forskrift at det ikke er tillatt med inngrep i automatisk fredede kulturminner.

Språkrådet mener skrivemåten Blåfjellet bør brukes i stedet for Blåfjella, idet dette er registrert som navn i sentralt stedsnavnregister (SSR), og i samsvar med lokal uttale. De tilrår også og i stedet for bindestrek. Det norske navnet på nasjonalparken bør derfor være Blåfjellet og Skjækerfjella nasjonalpark. Kartverket støtter Språkrådets uttalelse.

Forum for naturvern og friluftsliv skriver på vegne av Den Norske Turistforening Nord-Trøndelag, Naturvernforbundet i Trøndelag, Norsk Botanisk Forening, Trøndelagavdelinga og Birdlife Norge Trøndelag, at de er svært positive til verneforslaget.

Norsk Orientering anmoder om at orientering tillates i området.

Nasjonalparkstyret for Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark støtter forslaget til utvidelse av nasjonalparken. Det er ønskelig å utvide verneområdet og sikre arealet, selv om det skulle medføre noe barmarkstransport. Transporten vil være regulert og skje langs en trase som ikke vil påvirke friluftsopplevelsen nevneverdig. At transporten vil kreve en dispensasjonsbehandling vil også gi mulighet for å stille vilkår som reduserer ulempene verneverdiene og minne om at all motorferdsel skal skje aktsomt.

NVE uttaler til oppstartmeldinga at de ikke kan se at utvidelse kommer i konflikt med vannkraftproduksjonen i Grønlielva. Det er lagt buffersone mot Grønlivatnet, og kraftverk og tilhørende nettløse ligger også utenom forslaget. NVE ber om at det tas kontakt med grunneier for å høre om verneforslaget ikke hindrer drift, vedlikehold og oppgradering av anlegget.

Sametinget ber i forbindelse med oppstart om møte/konsultasjon med Statsforvalteren, for å bli opplyst om verneplanene og prosess. De vil også vurdere behovet for senere konsultasjoner. De ber om at reindrifta blir tilbudt konsultasjoner. En tilslutning til vern fra berørte samiske interesser vil bli vektlagt av Sametinget.

Konsultasjoner med samiske interesser:

Det er avholdt konsultasjonsmøter mellom Statsforvalteren og Skæhkere sijte og Låarte sijte. Møter er avholdt på følgende datoer: 22.06.2022, 08.02.2023, 23.03.2023, 20.06.2023 og 16.02.2024. Det er i tillegg avholdt et bredt dialogmøte med Gaundalen fjellgård, nasjonalparkforvalterne og tilgrensende nabo (gnr./bnr. 61/2) den 11.01.2024. Protokoll fra konsultasjonsprosessen med presisering av status for signering, samt referat fra dialogmøtet er vedlagt tilrådingen. Hovedtema i konsultasjonene er foreslått bestemmelse om reservetrasé for motorferdsel for Gaundalen fjellgård.

I protokollen er det av Statsforvalteren beskrevet forslag til forutsetninger for vernevedtak, som også kan forstås å være ment som forslag til retningslinjer i en forvaltningsplan for nasjonalparken. Dette som et svar og mulig løsning på reindriftas krav og spørsmål. Dette er bl.a. presiseringer av hva som ligger til grunn for definisjonen av fast bosetting, bruksperiode for traseen, krav til dialog mellom forvaltningsmyndigheten og reindrifta og forutsetninger om driftsplan og avtaler knyttet til kjøroleia. Ut ifra protokollen har partene samme syn på «prinsipp» om helhetlige avtaler (inklusive på privat areal), men ulikt syn på rekkefølgen av vern – privat avtale – tillatelse. Reindrifta mener at Gaundalen fjellgård må ha inngått avtale med grunneier av privat grunn (utenfor verneområdet) før et eventuelt vernevedtak. Dødsboet på sin side, avventer resultatet av verneprosessen før sin avvikling og avklaring. Om det blir vern eller ikke, og hvordan eventuelt vern blir, kan ha betydning for avviklingen av boet. Fjellgården v/dødsboet har rettet en generell henvendelse til grunneier med initiering til et samarbeid dersom behovet for adkomst over eiendommen skulle bli aktualisert i framtiden. Privat grunneier har skriftlig og i møte framholdt han ikke vil hindre nødvendig transport, men at ting må gjøres riktig og nøyaktig, jf. referat. Ellers er det også noe ulik tilnærming knyttet til eierskap/bosetting mellom de som har deltatt i konsultasjonene.

Det går frem av protokollen at Skæhkere sijte prinsipielt er positive til et utvidet vern slik som foreslått, men at visse forutsetninger må være oppfylt før de kan svare på om de kan godta en egen bestemmelse i forskriften om en reservetrasé og de foreslåtte retningslinjene (og eventuelt hva som mangler).

Statsforvalteren har hatt to konsultasjoner med Sametinget, henholdsvis den 19. mars 2020 og den 5. mars 2024. Formålet med det første møtet var først og fremst for å orientere om verneprosessen.

I ettertid av konsultasjonene med Sametinget har Sametinget meldt tilbake til Statsforvalteren at saken skulle behandles politisk. Statsforvalteren har ikke mottatt tilbakemelding fra Sametinget etter dette. Sametinget er derfor bedt om å sende sin tilbakemelding sendt direkte til Miljødirektoratet, eventuelt til Klima- og miljødepartementet, med kopi til Statsforvalteren.

Statsforvalterens kommentarer:

Når det gjelder innspillet fra DMF, har Statsforvalteren sjekket at de to registreringene på NGUs nettsider og «industrimineraldatabasen» indikerer at disse forekomstene, Bergåsen (id 1736,3120000) og Høgsetet (id17213120000) ikke er blant de som er verd å følge opp. Dette er også sjekket pr. telefon med NGU direkte. Forekomstene ligger i tillegg mellom verneområder i Norge og verneområder på svensk side av grensen, noe som gjør evt. uttak krevende.

Med hensyn til kommentarene fra Trøndelag fylkeskommune om kulturminner, formidler Statsforvalteren disse generelt videre, da forskriften som sådan ikke har vært på høring. Statsforvalteren henviser videre innspill angående forvaltningsplanen til forvaltningsmyndigheten.

Statsforvalteren har ikke foreslått å endre navn på verneområdet nå. Dette fordi det her er snakk om en tilleggsforskrift som omhandler en begrenset del av nasjonalparken i én kommune, mens navnet berører areal i fem kommuner.

Når det gjelder innspillet fra Norsk orientering vil samme regler for orientering vil gjelde i utvidelsesområdet som i nasjonalparken for øvrig. Beliggenheten til nytt verneareal er ca. 15 km fra veg, og på «andre siden» av fjell, dette gjør trolig potensialet for organisert orienteringsaktivitet begrenset.

Med bakgrunn i at vannmagasinet (Grønlivatnet), kraftverket i Grønlielva og leveransnettet ligger utenfor tilbudsområdet, så kan ikke Statsforvalteren se at det foreslåtte vernet vil ha noen betydning for drift, vedlikehold eller oppgradering. Statsforvalteren har vært i kontakt med Allskog og informert om NVE sitt innspill, og fått bekreftet at tilbudet fra grunneier er utformet for å unngå konflikt med kraftinteressene.

De vesentligste merknadene gjelder eventuell reserveløsning for barmarkstransport fra fjellgårdene og vestover. Strekingen mellom Gaundalen og Snåsa er svært viktig og sentral for Skæhkere sijte hele barmarksesongen. Reindrifta er svært sårbar for forstyrrelser under flytting om våren, kalving om våren/tidligsommer og i brunstperiode på høst. Ønsket fra Gaundalen fjellgård om en reserveløsning er tredjeprioritet etter transport via Sverige (veg, sjø, veg) og lufttransport. Gaundalen har i møte anført at det er svært sjelden at det er behov for transport via en slik reservetrase. Statsforvalteren mener generelt at det et poeng at norsk bosetting har en mulighet til helårstransport gjennom Norge, uten å være avhengig av utenlandsk territorium og samferdsel. Dette har fått økt aktualitet etter pandemi og klimaendringer med mer ustabil klima. Men det er helt grunnleggende at det er også er i balanse med samiske interesser. Etter dialog med reindrifta, foreslår Statsforvalteren en særskilt bestemmelse om reservelei.

Etter omfattende drøftinger med reindrifta, kan Statsforvalteren nå tilrå en slik løsning, under forutsetning om at de medfølgende forslag til rammer/retningslinjer for slik transport, blir lagt til grunn for vernevedtaket. Dette skal sikre en forvaltning som er i samsvar med reindriftras interesser, jf. protokoll fra reindrift og Statsforvalter, og er å betrakte som forarbeid for forskriftsendringen. Reindrifta har opplyst at trafikken etter vinterleia til Gaundalen, som har direkte unntak i dagens verneforskrift, har økt utover opprinnelig intensjon, noe som også meldes (muntlig) fra SNO. Det er viktig å sikre reindriften sikker og stabil praksis her slik at reinen ikke forstyrres unødig.

Med bakgrunn i dette, er en tilrådning fra Statsforvalter derfor basert på at ferdsel kan skje etter nødvendig søknad og tillatelser, ut fra følgende forutsetninger:

- At det er en klar definisjon av hvem løsning gjelder for
- At det da gjelder for fast bosatte personlig og ikke besøkende og gjester
- Klare kriterier for i hvilke situasjoner tillatelse kan gis
- At løsning er tredjeprioritet etter transport via Sverige og luftveien
- At det er en definisjon på fast bosetting, etter kriterier knyttet til motorferdselsloven sine rundskriv
- At det er avklarende kontakt med reindrift ved iverksettelse/søknader om transport, og at nasjonalparkforvaltningen er ansvarlig for dette
- At bruksperiode kun er på barmark og ikke gjelder vinter/vårtransport (kalvingstid og senere samling av rein og kalvemerking)
- At trase ikke skal utvikles til og fremmes som et ledd i merkede stier i området, jf. avklart i en egen protokoll mellom Skæhkere sijte, Nord-Trøndelag Turistforening og nasjonalparkforvaltningen.

Dette er da forutsetninger som må ligge til grunn for forvaltningsplanen for området, og er nedfelt i protokoll med reindriften. Også ut fra hensynet til verneområdet, er det en forutsetning at transporten er svært begrenset. Det er videre med anførsler i forhold til drift/ansvar/kompensasjon for transportlei, samt i forhold til avtaleverk med privat grunneier på utsiden av nasjonalparken. Statsforvalters holdning i forhold til helhetlig avtaleverk, er at privat avtale må være inngått og undertegnet før eventuell tillatelse til kjøring blir gitt i nasjonalparken.

Statsforvalteren tilrår navnet *Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere* og avgrensing som i høringsforslaget.

I forhold til høringen justeres forskriftens punkt om reservetrasé til å gjelde *fast bosatte* (og ikke bosettingen generelt). I tillegg spesifiseres det at kjøroleia kun skal benyttes som reserveløsning når bruk av hovedlei er *vanskeliggjort*. Det er uaktuelt at bestemmelsen skal gjelde generelt besøkende (slik bestemmelsen er for vintertransporten). Bestemmelsen spesifiserer også at det kun skal være nødvendig *persontransport*, da leia er uegnet for tilhenger og større godstransport.

Statsforvalteren tilrår følgende ordlyd i § 3 punkt 6.3, ny bokstav k:

Bruk av lett terrenggående barmarkskjøretøy langs fast trasé mellom bygda og fjellgårder på Gjevsjøen og Gaundalen, for nødvendig persontransport med lett terrenggående kjøretøy for fast bosatte når ferdsel langs eksisterende vei fra Sverige er vanskeliggjort.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med vernekart i samsvar med høringsforslaget og endringer i verneforskrift som beskrevet, under forutsetning om at de aktuelle punkt ovenfor (presisert i protokoll mellom reindriften og Statsforvalter), legges til grunn. Uten at dette legges til grunn for vernevedtaket, så kan ikke Statsforvalter tilrå denne løsningen for reservetrasé for Gaundalen. En reserveløsning vestover ligger i forutsetningen for Gaundalens tilbud om vern. Det ligger også et forbehold her om Sametingets tilbakemelding etter at de har tatt opp saken politisk.

Miljødirektoratet har i oversendelsen støttet Statsforvalteren når det gjelder innspillet om navneendring. Det samme gjelder innspillene fra fylkeskommunen om kulturminner.

Når det gjelder tillatelse fra grunneier for barmarkskjøring, er dette et generelt krav som gjelder både innenfor og utenfor verneområdet, jf. motorferdselloven. Kravet om grunneiers tillatelse gjelder i tillegg til vernereglene, men Miljødirektoratet viser til at det ikke er noen generell regel om at eventuelle privatrettslige avtaler må være inngått før eventuell tillatelse blir gitt av vernemyndigheten. Det er tiltakshavers plikt og ansvar å skaffe nødvendig tillatelse fra grunneier før eventuell motorisert ferdsel utøves.

Miljødirektoratet mener derfor området kan vernes selv om det ikke er inngått avtale med grunneier i dette tilfellet.

Miljødirektoratet er generelt enig i at det kan være både formålstjenlig og ryddig å utarbeide en driftsplan/inngå driftsavtale mellom vernemyndigheten, grunneier(e) og bruker(e) av en slik trase for å sikre vedlikehold og økonomi osv. Dette må imidlertid skje gjennom egen prosess da vernet ikke regulerer slike forhold. Ellers er forvaltningsplan også et godt verktøy for å utdype/konkretisere verneforskriftenes bestemmelser, samt gi retningslinjer knyttet til dialog mellom de som utøver motorferdsel og reindrifta og andre interesser i området som blir berørt.

Etter Miljødirektoratets vurdering, så vil presiseringen som er gjort i bestemmelsen om reservetrase i § 6 punkt 6.3 bokstav k etter høring, gjøre at bestemmelsen gir lite rom for skjønn og ellers er tilstrekkelig kontrollerbar for forvaltningsmyndigheten slik at verneverdiene kan ivaretas på en god måte. De krav som reindriften har stilt for å kunne gå med på et vern og som ikke synes å være løst gjennom konsultasjonsprosessen, er forhold av privatrettslig karakter og må løses utenom et eventuelt vernevedtak. Dersom det skulle vise seg at det er behov for ytterligere konsultasjoner, og gitt at det ikke har fremkommet nye opplysninger som endrer sakens ståsted, så bør det foretas konsultasjon på et høyere nivå enn det som allerede er gjort.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens tilråding, og tilrår utvidelse av Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark. Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Klima- og miljødepartementet har i etterkant av tilrådingen blitt kontaktet av Miljødirektoratet som har endret sitt syn på spørsmålet om navneendring etter innspill fra Kartverket. Blåfjellet er eneste godkjente navn for området i Sentralt stedsnavnsregister. Ifølge lov om stadnamn (stadnamnlova) § 11 første ledd, skal vedtatt skrivemåte for stedsnavn brukes av det offentlige. En bredere høring vil derfor sannsynligvis ikke ha noen betydning. Kartverket har også spilt inn at bindestrek bør byttes ut med «og». Direktoratet foreslår samtidig at det samiske navnet på nasjonalparken endres slik at også funksjonsordet for nasjonalpark skrives på samisk. Direktoratet tilrår dermed at navnet for nasjonalparken endres til «Blåfjellet og Skjækerfjella nasjonalpark/ Låarte jih Skæhkere vaarjelimmiedajve». En slik navneendring vil potensielt medføre ekstraarbeid for vernemyndigheten og ha en økonomisk side ved seg, ettersom det er snakk om en stor nasjonalpark med mye informasjonsmaterieil. Nasjonalparkstyret vil måtte endre navn. Klima- og miljødepartementet tilrår imidlertid ikke navneendring for nasjonalparken da det ikke har vært mulig å få bekreftet det sørsamiske navnet i forbindelse med utvidelsen. Etter tilrådingen ble oversendt KLD har Miljødirektoratet videre redegjort for at Gjevsjøen fjellgård inkluderes i forslått ny § 3 punkt 6.3 bokstav k om reservetrase av hensyn til likebehandling, fordi den geografiske situasjonen og transportsituasjonen er ganske lik for Gjevsjøen og Gaundalen. Det er ikke ytret konkret ønske om dette fra Gjevsjøen fjellgård. Eventuelle konkrete løsninger for hvor en reservetrase skal gå, må tilpasses de to gårdene

individuell. Låarte sitje har ikke uttalt seg formelt om en reservetrase, men har antydning i møter med Statsforvalteren eventuelle muligheter og utfordringer hvis en trasé skulle bli aktuell.

Statsforvalteren har lagt til grunn at transport luftveien skal vurderes før søknad om bruk av reservetraséen innvilges, men lufttransport er ikke nevnt som vilkår i forskriftens ordlyd. Dette er bl.a. fordi lufttransport er en kostbar reisemåte, et standpunkt som er støttet av Miljødirektoratet. KLD slutter seg til direktoratets vurdering.

Sametinget er forelagt utkastet til foredrag til kongelig resolusjon, og har uttalt seg til KLD i denne forbindelse. Sametinget gir sin tilslutning til utvidelse av Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark ved Gaundalen, under forutsetning av at trasé for barmarkstransport til Gaundalen som reserveløsning godkjennes av alle direkte involverte parter og at det opprettes gyldige avtaler som regulerer denne ferdseien. Dersom denne forutsetningen skulle endres før vernevedtaket bes det om konsultasjon med KLD. KLD mener Sametingets forutsetninger er ivaretatt i verneforslaget og viser til Statsforvalterens forutsetninger for tilrådingen som blir førende for forvaltningsmyndighetens søknadsbehandling.

Gaundalen fjellgård har en reserveleie for motorferdsel østover over fjellet til Edevik i Sverige, som benyttes når annen transport til Sverige ikke er mulig. Denne ligger i dag utenfor nasjonalparken og reguleres av motorferdsellovens regler, men vil etter utvidelsen ligge innenfor nasjonalparken. Opprinnelig bestemmelse om motorferdsel knyttet til den andre og mer omdiskuterte reservetraséen i vest, hadde en mer romslig ordlyd enn den som ble tilrådd, og var slik tenkt å skulle kunne regulere motorferdsel på begge disse reservetraséene. Ordlyden ble imidlertid etter konsultasjon med reindriften, mer spesifisert som følge av diskusjoner om reservetraséen vestover, noe som har resultert i at den ikke lenger hjemler den østlige reserveleia mot Sverige. Det er derfor behov for en egen hjemmel som åpner for motorferdsel langs denne leia, tilsvarende dagens bruk. Traseen har vært kjent og avklart gjennom verneprosessen, og er omtalt både i høringsdokument og tilråding fra Statsforvalteren og i tilrådingen til Miljødirektoratet. Traseen er lagt frem og konsultert med reindriften, og har ikke vært et omdiskutert tema i møtene med reindriften. KLD tilrår å legge til ny § 3 pkt. 6.3 bokstav l: *«nødvendig motorferdsel til Gaundalen fjellgård fra Sverige for fast bosatte langs reservetrasé avmerket på vernekart, når annen transport fra Sverige ikke er mulig».*

Når det gjelder høringsinnspillet fra DMF viser KLD til merknad fra Statsforvalteren. Statsforvalteren har på bakgrunn av høringsinnspillet sjekket at ut fra registreringene på NGUs nettsider og «industrimineraldatabasen» er de to registreringene Bergåsen og Høgsetet ikke er blant de som er verd å følge opp. Dette har Statsforvalteren også fått bekreftet ved kontakt pr. telefon med NGU. KLD viser også til NGU-rapport 99. 114 *«Ofiolittundersøkelser i Snåsa og Lierne: en rekognosering for å påvise mulig økonomisk interessante forekomster av malm, industrimineraler og naturstein».* Rapporten ble utarbeidet i forbindelse med den opprinnelige nasjonalparkprosessen, en verneprosess som da omfattet også Gaundalen. En rekke områder ble vurdert i rapporten, som konkluderer med at to lokaliteter er verdt å følge opp, Raudfjellet i Snåsa og Raudberget i Lierne. Disse to områdene berører ikke det området som nå foreslås vernet i Gaundalen. Statsforvalteren viser også til at Bergåsen og Høgsetet ligger mellom verneområder i Norge og verneområder på svensk side av grensen, noe som ville gjøre evt. uttak krevende. KLD legger til grunn at forslaget om utvidelse av Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark ikke vil være i konflikt med viktige mineralforekomster.

Klima- og miljødepartementet slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår vern av Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark i henhold til vedlagte forskrift og kart.

32. Øvre Forra naturreservat, Levanger, Verdal, Stjørdal og Meråker kommuner, Trøndelag – forskrifts- og grenseendring

Øvre Forra naturreservat ble vernet ved Kronprinsreg.res. av 21. desember 1990. Formålet med fredningen er å bevare et stort og særpreget myrlandskap med en naturskjønn elvestrekning og å verne om det spesielt rike og interessante fuglelivet, vegetasjonen og annet dyreliv som naturlig er knyttet til området. I 2002 fikk Øvre Forra RAMSAR-status.

Bakgrunn for forskriftsendring:

Fylkesmannen har over en tid sett behovet for å få revidert forskriften for Øvre Forra naturreservat for å få bedre samsvar med regelverk i tilliggende verneområder. Dette gjelder blant annet regulering av motorisert ferdsel, bruk av sykkel m.m. Økt bruk av området og endret bruk og nye former for friluftslivsaktivitet gjør at det er behov for oppdaterte bestemmelser.

Fylkesmannen ba i brev av 2. november 2021 om oppdrag på revisjon av bestemmelsen, og fikk oppdrag fra Miljødirektoratet om å iverksette arbeidet med bevaring av verdifull natur. I brev av 17. mars 2021 ble det også gitt beskjed om at revisjon av Øvre Forra kunne gjennomføres som en del av dette oppdraget. Konsultasjon med Gasken-Laante Sijte ble gjennomført 28. september 2021.

Forslaget til nye verneforskrift og vernekart ble sendt på høring 1. november 2022. Under høringen av forslaget til ny verneforskrift, vernekart og sykkel- og løypekart for Øvre Forra naturreservat, november 2022 til februar 2023 (med forlengelse til april, sak 2020/10895), kom det inn 27 innspill.

I Miljødirektoratets tilrådning er det gjengitt innspill fra Sametinget, lokale og regionale myndigheter samt uttalelser fra reinbeitedistriktet. Statsforvalterens tilrådning inneholder flere høringsuttalelser samt vedlegg for detaljer. KLD gjengir her hovedtrekkene i Miljødirektoratets tilrådning, og viser til denne, samt Statsforvalterens tilrådning, for nærmere detaljer.

Kommentarer til verneformål:

Levanger kommune uttaler at jordbrukets bruksretter må sidestilles med bevaring av det samiske naturgrunnlaget i formålsparagrafen. Begge driftsformene bygger opp under verneformålet.

Statsforvalteren i Trøndelag anerkjenner landbrukets betydning for verneverdiene i Øvre Forra naturreservat. Landbruket er løftet fram i det nye forslaget til verneformål, i ordlyden «kulturbasert slåttemark og slåttemyr». Ordlyden: «Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget» har vært standard ordlyd i mer enn ti år for alle verneområder som ligger i reinbeitedistrikter, og er en ordlyd som også vil måtte brukes for Øvre Forra. Aktiv bruk av området til beiting vil kunne fortsette.

Kommentarer til reindrift:

I første høringsinnspill ba Sametinget om å få tilsendt høringsuttalelser fra samiske interesser og dokumentasjon på annen kontakt i etterkant av høringen. Sametinget ville komme med en endelig uttalelse og vurdere behov for konsultasjoner etter dette. Statsforvalteren imøtekom innspillet. I andre høringsinnspill ba ikke Sametinget om konsultasjoner om verneforskriften, men mener at ordet «skånsom» under § 4 bokstav d må tas ut av forskriften slik at bare «beiting» blir stående igjen. Dette for at formuleringen ikke skal kunne få uforutsette fremtidige konsekvenser for samisk bruk i området. Dersom formuleringen i paragrafen blir stående slik den er, så må det konsulteres med Klima- og miljødepartementet om saken.

Feren reinbeitedistrikt: Det ønskes mer informasjon om rein i naturreservatet, slik at friluftsfolk tar hensyn til reinen i området.

Statsforvalteren i Trøndelag forstår at «skånsom» beiting kan tolkes og at begrepet ikke er entydig. For likevel å kunne ha mulighet til å unngå at nye former for beiting påfører verneverdiene betydelige skader, foreslås det at «tradisjonell beiting» skal være direkte tillatt. Når nytt informasjonsmaterieell skal utarbeides, er det aktuelt å ta kontakt for å få med riktig og god informasjon om nødvendige hensyn som må tas til rein i området.

Kommentarer til sykling:

Levanger kommune har uttalt at elsykler og sykler bør reguleres likt. Det bør også åpnes for flere traseer enn den ene som er foreslått. Det bør åpnes for sykling i området når det er frost i bakken.

Stjørdal kommune er positiv til regulering av sykling, og anbefaler at elsykkel ikke tillates.

Feren reinbeitedistrikt ønsker ikke sykkeløyper i sitt beiteområde av hensyn til reinen.

Statsforvalteren i Trøndelag har svart at som forvaltningsmyndighet for dette naturreservatet, er myndighetens oppgave å veie hensynet til verneverdiene tyngre enn friluftsinnteresser, slik at ikke sistnevnte går ut over sårbare arter og økosystemer. Dette er en balansegang, og registrerer at det er forskjellige meninger om hvordan sykling påvirker verneverdiene. I et naturreservat bør ikke naturen endres gjennom tilrettelegging for mest mulig aktiv bruk, selv om dette skulle være positivt for folkehelsa. Tilrettelegging bør først og fremst legges utenfor verneområdet. Å tillate den ene traséen for sykling, er et kompromiss. Ordlyden i bestemmelsen er forsøkt å gjøres tydeligere.

El-sykkel regnes som et motorisert fremkomstmiddel i naturreservater, og er ikke tillatt der motorferdsel er forbudt. Statsforvalteren mener at el-sykling ikke bør foregå i et naturreservat uten veier og med så fuktig og slitasjesvak mark som i Øvre Forra. Selv i området Hårskallen som har en rik og kalkkrevende flora, er uheldige spor etter sykling dokumentert over flere år.

Det er ikke ønskelig å innsnevre forbudet mot sykling til kun å gjelde på barmark. Det er vanskelig å vurdere når snøføret tåler sykling, både for syklist og oppsyn. Våren er en særlig sårbar tid for dyre- og fugleliv. Det er ikke ønskelig å åpne for bruk av moderne, raske former for friluftsliv slik som elsykling da dette kan medføre uheldige forstyrrelser.

Bruk av hest:

Stjørdal kommune savner at aktiviteter med hest reguleres i § 5. Hesteridning og annen bruk av hest vil kunne gi uheldig slitasje på bæresvak myr. Bruk av hest bør begrenses til sti og veg vist på vernekart.

Statsforvalteren har ikke erfaring med at bruk av hest er et aktuelt problem i Øvre Forra. Det foreslås likevel å ta inn et forbud mot bruk av hest utenom eksisterende stier og kløvveger. Hvilke stier som egner seg for bruk av hest kan avklares i forvaltningsplan.

Jakt og fiske

Stjørdal kommune: Angående «Tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk», § 7 e, er det relativt stor forskjell på tiltak som elgbeitetaksering og fiskekultivering. Noen tiltak må dessuten behandles etter annet lovverk. For å redusere mengden saksbehandling knyttet til slike saker, anmodes Statsforvalteren om å presisere bestemmelsen.

Statsforvalteren i Trøndelag presiserer at tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk vil bli omtalt i en forvaltningsplan. Småviltjakt og fiskeretten er privatrettslige avtaler og berøres ikke av verneforskriften.

Miljøtilpasset reiseliv

Levanger kommune: Det kan forventes økt kommersielt friluftsliv i verneområdet. Dette er et stort og delvis betalingsvillig marked. Opprettelse av permanente baser for slik turisme må ikke tillates, kun midlertidige løsninger som setter få spor i naturen.

Statsforvalteren i Trøndelag: Hva som vil kunne aksepteres av miljøtilpasset reiseliv, vil utdypes i forvaltningsplanen. Prosessen med utarbeidelse av ny forvaltningsplan, vil gi gode muligheter for medvirkning, både for rettighetshavere og andre offentlige etater. Uansett vil godkjenning av en plan for reiselivsvirksomhet sikre at vernehensyn blir tatt og også at alle øvrige lover og forskrifter blir overholdt.

Stier – slitasje – forstyrrelser

Stjørdal kommune: Angående rydding av eksisterende stier § 4 bokstav h, spør kommunen om forvaltningsmyndigheten har oversikt over eksisterende stier, og om ordet «eksisterende stier» viser til stier på vernetidspunkt i 1990 eller tidspunktet for revidert forskrift. Statsforvalteren anmodes om å kartfeste de aktuelle stiene slik at det ikke levnes tvil om hvilke stier som kan vedlikeholdes.

Statsforvalteren i Trøndelag: En god del av de gamle kløvvegene er kartfestet, men det er også kommet til noen nyere stier i mer moderne tid, og noen strekninger er klopplagt. Det er en god ide å få en full oversikt over stinettet, en oversikt som bør tas inn i en fremtidig besøksstrategi. En besøksstrategi for Øvre Forra vil utarbeides og vise både kløvveger, stier og klopplagte traséer. Denne vil gå på høring sammen med en oppdatert utgave av forvaltningsplanen.

Trimposter:

Stjørdal kommune etterlyser regulering av digitale trimposter, da dette kan utgjøre en trussel mot verneverdiene.

Statsforvalteren i Trøndelag registrerer forslaget om å presisere at utplassering av fysiske trimposter må omsøkes. At digitale trimposter bør unngå bæresvake områder og i størst mulig grad legges utenfor naturreservatet, er noe som vil bli tatt opp som tema i den fremtidige forvaltningsplanen og besøksstrategien.

Drone

Stjørdal kommune: Det kan være vanskelig for en besøkende å forstå at droneflyging kan falle inn under § 3 annet ledd bokstav b «Dyrelivet, herunder reirplasser og hiområder, er

vernet mot skade, ødeleggelse og unødig forstyrrelse.» For å redusere sannsynligheten for unødig forstyrrelse av eksempelvis truede fugler knyttet til verneområdets myrområder, og tydeliggjøre hva som gjelder for drone, foreslår kommunen at § 5 bokstav a og/eller § 7 utvides med en tekst om at bruk av droner må ha særskilt tillatelse fra forvaltningsmyndigheten.

Statsforvalteren i Trøndelag: Statsforvalter vurderer ikke at bruk av drone vil medføre stor risiko for forstyrrelser av fuglelivet i naturreservatet, og foreslår derfor heller ikke et konkret forbud. At bruk av drone likevel kan gi unødige forstyrrelser vel feil bruk, kan utdypes i forvaltningsplanen. Aktsomhetsplikten § 6 i naturmangfoldloven gjelder også i verneområder.

Merking av stier

Når det gjelder merking av stier påpeker Statsforvalteren til høringsinstansenes innspill at ny verneforskrift ikke vil ha tilbakevirkende kraft når det gjelder eksisterende merking. Det vil utarbeides en besøksstrategi og en oppdatert utgave av forvaltningsplanen, hvor eksisterende merking og mulige grep for å oppnå enhetlig merking vil omtales.

Større arrangementer

Levanger kommune mener tradisjonelle arrangement som for eksempel Roknesvollen 4H-seter, 10 på topp og andre organisert turer av frivillige organisasjoner og/eller private aktører er eksempler på arrangementer som fremmer friluftsliv og folkehelse og som ikke bør omfattes av forbudet.

Andre høringsinstanser er positive til regulering av større arrangement, men det savnes en definisjon på hva som regnes som «større arrangement».

Statsforvalteren i Trøndelag sier at begrepet «større arrangementer» vil bli utdypet i revidert forvaltningsplan. Vanligvis regnes et fåtall telt, en skoleklasse på tur eller tradisjonell turvirksomhet til fots i regi av barnehager, ideelle organisasjoner eller liknende, ikke til «større arrangementer» og omfattes ikke av forbudet. For eksempel vil aktiviteten i forbindelse med Roknesvollen som 4-H-seter regnes som et større arrangement, men her vil det kunne gis flerårige dispensasjoner. Å arrangere o-løp vil være søknadspliktig, men det vil kunne gis dispensasjon etter § 7 d dersom postene ikke legges til punkter som kommer i konflikt med forekomster av kjente sårbare arter.

Motorferdsel, skiløyper og skiløypetraseer

Feren reinbeitedistrikt er kritiske til de mange tilrettelagte skiløyper i naturreservatet og området utenfor, da dette forstyrrer rein på vinter- og vårbeite. De ønsker forbud mot etablering av nye skiløyper.

Levanger kommune m.fl. har spilt inn at den opprinnelige ordlyden «lett beltekjøretøy» ikke er forenelig med dagens løypemaskiner. Det bør være åpning for å endre skiløypetraseer i framtida med hensyn til endrede forhold på vinteren som følge av klimaendringer.

Statsforvalteren sier at det er etablert et nett av skiløyper innen naturreservatet, og fortsatt oppkjøring av disse vil det være åpning for, og er enige i at ordlyden i forskriften med fordel kan tilpasses dagens løypemaskiner og forenkles til § 6 e.: «oppkjøring av eksisterende skiløyper med beltekjøretøy som er skånsom mot markoverflaten». Egen dispensasjonsbestemmelse i § 7 til «etablering av nye skiløyper» tas ut. Et eventuelt behov

for omlegging av skiløyper må søkes om etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen i § 8.

Motorferdsel for funksjonshemmede

Levanger kommune: Det bør åpnes for transport av funksjonshemmede etter faste traseer til bestemte steder eller turmål for å ivareta denne gruppen mennesker. Forslag til ny unntaksbestemmelse til § 6: § 6. Generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene. F).

«Transport av funksjonshemmede med snøscooter etter godkjent trase, vist på vedtatt sti- og løypekart.» Dersom det ikke kan åpnes for en slik unntaksbestemmelse, kan dette komme inn som et eget bokstavpunkt under de spesifiserte dispensasjonsbestemmelsene i § 7.

Statsforvalteren i Trøndelag ønsker ikke å gi en generell åpning for persontransport av funksjonshemmede, men har en praksis for å gi dispensasjon til denne brukergruppen i naturreservater. For andre behov enn for kjøring til hytte, kan en søknad behandles etter den generelle dispensasjonshjemmelen, § 8.

Motorferdsel i landbruk og næring

Levanger og Meråker kommuner har spilt inn at det vil være naturlig at jordbruket får det samme unntaket fra ferdselsbestemmelsene i § 6 bokstav c som reindrifta. Å ta inn bruk av snøskuter på snødektmark inn i § 7 bokstav u er å pålegge en allerede presset næring ytterligere krav til søknader og tillatelser. Beitenæring må inkluderes i § 7 bokstaver h og i.

Statsforvalteren i Trøndelag ser behovet for nødvendig kjøring, inkl. bruk av helikopter, for beitebrukere og annen næring, og ønsker å komme fram til praktiske løsninger, for eksempel ved å gi flerårige dispensasjoner. Praksis for søknad og dispensasjoner på dette området vil bli grundig gjennomgått i revidert forvaltningsplan for Øvre Forra naturreservat. I forbindelse med uttransport av syke og skadde bufe, er det foreslått direkte unntak for motorferdsel, ifølge § 6 a. Det skal imidlertid gis melding til ansvarlig oppsyn for verneområdet i forkant av kjøring. Samisk reindrift og kulturutøvelse har en juridisk særstilling i norsk og internasjonal sammenheng, og for reindrift i verneforskrifter er det standardbestemmelser som vi ikke kan gå utenom i forskriften for Øvre Forra. «Oppføring av gjerder og samleanlegg for beite» (saubeiting) ligger allerede i den spesifiserte bestemmelsen § 7 punkt f, en bestemmelse tilsvarende den for reindrift, § 7 punkt i. I § 7 punkt t er det gitt åpning for utkjøring av saltstein etter søknad, og om dette er et årlig behov, kan det gis flerårig dispensasjon.

Motorbåt på Feren

Statsforvalteren i Trøndelag anbefaler, basert på innkomne kommentarer at det i den generelle unntaksbestemmelsen § 6, tilføyes et punkt f. «Bruk av motorbåt på Feren. Høyeste tillatte hastighet for motorbåt er 5 knop.» Dermed er bruk av motorbåt på Feren innenfor vernegrensen tillatt, både i forbindelse med næring, friluftsliv, for hytteeiere og besøkende, så lenge farten innenfor vernegrensen holdes til maksimum 5 knop.

Beiting og oppføring av bygninger, anlegg, gjerder, og andre varige eller midlertidige innretninger

Stjørdal kommune: Utviklingen i landbruket er at melkebruk avvikles og erstattes av kjøttfeproduksjon. En naturlig konsekvens er da at beiting blir mer aktuelt. Dette, i kombinasjon med at kjøttfe normalt er betraktelig tyngre med et større marktrykk enn

melkekyr, gir økt fare for sporskader. Flere dyr på beite øker også sannsynligheten for mer motorisert uttransport av syke og skadde bufe med tilhørende fare for sporskader. Slik nødvendig motorferdsel er direkte tillatt gjennom forslaget til revidert verneforskrift. Vi er ikke negative til beiting, men anmoder Statsforvalteren om å vurdere om bestemmelsen bør endres, slik at beiting kan reguleres for å redusere mulige trusler mot verneverdiene.

Levanger kommune m.fl.: Det vil være et årlig behov for å benytte samleanlegg/lettgjerdar ved nedsanking av beitedyr, anlegg som fjernes etter bruk og som kun brukes i aktuell periode av sesongen. Dette burde vært tatt inn i § 4, under punkt d om Beiting. Evt. at det gis flerårige tillatelser på samme måte som til reindrifta. Det vil med dagens drift være nødvendig med bygging av broer og legging av klopper og annen infrastruktur, og oppsetting av radiomaster/forsterkere for god mobildekning. Det kan i fremtiden også bli behov for å sette opp bygninger på seter og nye gjeterhytter.

Oppsetting av jakttårn bør tillates som en varig innretning, eller at det gis flerårige dispensasjoner. Det vil være veldig tungvint og unødvendig å frakte inn og sette opp og ta ned jakttårn hvert jaktår. Et mobilt jakttårn vil neppe være i strid med verneformålet selv om står ute i hele kontraktstiden til jaktlaget. Det er selve transporten av jakttårnet, som kan medføre skader på terrenget.

Statsforvalteren i Trøndelag er enige i at dagens beitetrykk av sau og rein ikke er utfordrende. Dagens beiting fremmer verneformålet, og beiting med sau og rein gir skånsom beiting som er ønskelig utfra et vernehensyn. Vi foreslo derfor ordlyden «Skånsom beiting» i § 4 punkt d. Etter innspill fra Sametinget (2. høringsinnspill, kap. 5.3.3.), endrer Statsforvalteren forslaget til at «tradisjonell beiting» skal være direkte tillatt. Ved andre typer beitedyr kan deler av naturreservatet være sårbare med hensyn på intensivt tråkk av tunge dyr. Vi foreslår at annen type beiting enn den tradisjonelle, blir søknadspliktig.

Det er forståelig at det trengs midlertidige gjerder ved samling og nedsanking av beitedyr om høsten. Siden gjerder og samleanlegg er nevnt i § 7 punkt f, vil det kunne gis flerårige dispensasjoner på lik linje med slik det er for reindrift.

Hvordan vernebestemmelsene hindrer rasjonelt tilsyn, sanking, installasjoner osv. i forbindelse med landbrukets bruk av naturreservatet, kan utredes i prosessen med revisjon av forvaltningsplanen. Her kan det beskrives hvordan nødvendige søknader kan gjøres enkle og dispensasjonene flerårige. Siden saubeiting er ønskelig, vil det legges opp til forvaltningsmessige enkle og praktiske løsninger.

Mobile jakttårn er bærbar, men de kan være av forskjellig størrelse og vekt. Dersom det er behov for å la mobile jakttårn stå i naturreservatet gjennom flere år, kan dette omsøkes og behandles etter den generelle dispensasjonshjemmelen, § 8. Ønske om oppsetting av radiomaster og lignende kan også omsøkes etter denne hjemmelen og vil vurderes i hvert tilfelle.

Det er foreslått i § 7 punkt o, etter søknad, å gi åpning for å sette opp nye bygninger på seter dersom denne drives i tilknytning til landbruksdrift. I forslaget som gikk på høring, hadde dette punktet følgende ordlyd: «Etablering av seter, i samsvar med øvrig lovverk.» I dag er nesten alle setrene «falt i fri» og er i bruk som hytter. Ifølge ny verneforskrift foreslår vi ikke forbud mot å ta i bruk en seter til landbruksmessig drift, men vernebestemmelsene vil også gjelde for en aktiv seter.

Statsforvalteren i Trøndelag tilrår at ny verneforskrift og nytt vernekart vedtas og erstatter gammel verneforskrift og vernekart for Øvre Forra naturreservat vedtatt ved kronprinsreg.res. 21. desember 1990 i tråd med høringsforslaget.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til ny forskrift for å tilpasse forskriften til mal samt rette ot opp i noen mindre feil uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Miljødirektoratet har etter høring gjort noen mindre endringer i ordlyd samt for å gi mer presise bestemmelser. Dette er blant annet om uttak av ved til eget forbruk. Det er også tatt ut bestemmelse om bruk av hest og kjerre på eksisterende stier da det ikke lar seg kartfeste hvor disse er, samtidig som at det er liten aktivitet med hestebruk.

Direktoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalterens tilrådning om ny forskrift og ny avgrensning for Øvre Forra naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har merket seg at det i forslag til ny forskrift er angitt at størrelsen på reservatet er 102,5 kvadratkilometer, mens det i gammel forskrift er angitt et totalareal på ca. 108 kvadratkilometer. Miljødirektoratet har opplyst om at dette skyldes at arealet som er oppgitt i den gamle forskriften er feil, som sannsynligvis skyldes at man ikke hadde de kartverktøyene som man har i dag. Statsforvalteren har foreslått en mindre justering ved parkeringsplassen i Heglesvollen slik at den blir liggende på utsiden av reservatet. Dette er et mindre areal, slik at arealet for reservatet fremdeles blir 102,5 kvadratkilometer. Departementet mener at ferdsel med bruk av hest bør reguleres i forskriften. Etter departementets syn er det ikke en nødvendig forutsetning for slik regulering at det ikke lar seg kartfeste eksisterende stier. Uten en regulering av ferdsel med hest vil slik ferdsel i prinsippet være tillatt i hele reservatet, hvilket er uheldig av hensyn til verneverdiene. KLD tilrår derfor å ta inn et forbud mot ridning og annen bruk av hest utenfor eksisterende stier og kløvveier i § 5, slik Statsforvalteren opprinnelig foreslo. Når det gjelder beiting, mener KLD at beiting etter § 4 bør begrenses til «skånsom» beiting», som er den normale reguleringen i slike tilfeller. Statsforvalteren foreslo «tradisjonell beiting» i stedet for «skånsom beiting» etter innspill fra Sametinget. KLD er enig med Statsforvalteren i at dagens beitetrykk med sau og rein er ønskelig ut fra et vernehensyn, og at dette anses som skånsomt, men at deler av naturreservatet kan være sårbart for andre typer beitedyr med hensyn til intensivt tråkk av tunge dyr, og at dette hensynet ivaretas best ved å bruke begrepet «skånsom» som avgrensning av beite. Sametinget er forelagt utkastet til foredrag til kongelig resolusjon, og har uttalt seg til KLD i denne forbindelse. Sametinget er positiv til naturreservat som vern av gammel skog, som er viktig beiteressurs for reinen om vinteren. Sametinget legger til grunn at vernet av Øvre Forra ikke skal være til hinder for rasjonell reindrift, at Gasken-Laante sitje ikke har motsatt seg verneforskriften, og at reindrift skal kunne foregå som tidligere. Sametinget er ikke enig i formuleringen «skånsom beiting» under forskriftens § 4 bokstav d, og mener «tradisjonell beiting» vil være en bedre formulering som gjenspeiler den faktiske beitebruken bedre, og ikke på samme måte kan tolkes begrensende. Sametinget legger likevel til grunn at dagens beitetrykk fra rein og sau kan videreføres, og ikke begrenses som en følge av verneforskriften. Sametinget ber om konsultasjon dersom departementet har en annen forståelse av dette og mener formuleringen kan brukes begrensende. Som nevnt ovenfor mener KLD at dagens beitetrykk fra rein og sau er ønskelig ut fra vernehensyn. Begrepet «skånsom beiting» er særlig rettet mot storfe og skal ikke tolkes begrensende for reindriften. Reindrift skal kunne foregå i naturreservatet som tidligere. KLD tilrår at det åpnes for nødvendig motorferdsel etter søknad for vedlikehold av gjerder, gjenoppføring av bygning og andre anlegg og innretninger som er gått tapt ved brann eller naturskade, og ombygging og mindre utvidelser som er nødvendig for seterdrift. Av

hensyn til at verneområdet er et våtmarksområde som er sårbart for motorferdsel legger KLD til grunn at motorferdsel i forbindelse med disse formålene fortrinnsvis bør gjøres på snødekt eller frossen mark. Utover disse endringene har KLD gjort enkelte justeringer i forskriftsteksten uten at dette påvirker restriksjonsnivået.

KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår fastsetting av ny forskrift for Øvre Forra i henhold til vedlagte forskrift og kart.

10. Økonomiske og administrative konsekvenser

10.1. Samfunnsøkonomiske konsekvenser

Klima- og miljødepartementet viser til at med de endringer og tilpasninger som er foreslått er det i verneplanprosessen ikke avdekket vesentlige negative samfunnsmessige konsekvenser av verneforslaget. Verneforslaget er justert på en rekke punkter, blant annet mht. avgrensninger og verneforskrifter for å imøtekomme og hensynta ulike interesser.

10.2. Offentlige kostnader

Offentlige kostnader ved opprettelse av foreslåtte verneområder er i hovedsak knyttet til erstatningsutbetalinger og forvaltning. Den viktigste kostnaden ved skogvern er erstatning til grunneier, i hovedsak for båndlegging av skog og påfølgende tap av hogstinntekt. Kostnadene til forvaltning og skjøtsel av skog som er vernet er derimot oftest begrensede, fordi skog som vernes som naturreservat oftest best vil opprettholde og videreutvikle vernekvalitetene ved fri utvikling uten behov for aktive skjøtselstiltak. Alle kostnader til vern og forvaltning av områdene vil dekkes innenfor KLDs gjeldende budsjettamme.

I skogvernarbeidet vektlegges at de viktigste skogområdene bør fanges opp ved vern, slik at man sikrer kostnadseffektiv oppnåelse av de vedtatte målene som er nevnt i kap. 2. Områder som er vurdert å ikke ha tilstrekkelige vernekvaliteter, tas ut så tidlig som mulig. Det blir ikke startet verneprosess for områder som er vurdert å ikke ha tilstrekkelige vernekvaliteter. For privateide frivillig vern områder innebærer det i så fall at myndighetene takker nei til tilbud om vern.

For å sikre et godt og oppdatert faglig grunnlag for skogvernet gjennomføres regelmessig faglige evalueringer. Det er i 2017 sluttført en slik evaluering, som gir et oppdatert grunnlag for å gjennomføre skogvernet slik at det kan medvirke effektivt til å nå det nasjonale målet om å bevare et representativt utvalg av norsk natur og det nasjonale målet om å bevare arter og naturtyper. Videre er det viktig med god oversikt over hvor de viktigste skogområdene befinner seg. Som grunnlag for skogvernarbeidet gjennomføres derfor systematiske registreringer av prioriterte skogtyper i skogvernet.

Klima- og miljødepartementet vurderer at de foreslåtte verneområdene vil bidra til å oppnå de mål og føringer Stortinget har vedtatt for skogvernet.

10.3. Privatøkonomiske kostnader

Tapte inntekter for privatpersoner som følge av at igangværende bruk ikke kan fortsette, erstattes etter bestemmelsene i naturmangfoldloven. Erstatningene i saken er i all hovedsak knyttet til at skog som tømmerressurs ikke kan hogges i verneområdene.

10.4. Administrative konsekvenser

De administrative konsekvensene er knyttet til forvaltningen av verneområdene som enten vil være for de kommunene som frivillig ønsker å påta seg forvaltningsansvar, eller for statsforvalterne dersom de blir forvaltningsmyndighet for de områdene hvor kommunene ikke ønsker å få delegert forvaltningsmyndighet.

Klima- og miljødepartementet

t i l r å r:

1.

Det fastsettes forskrifter om vern av 31 skogområder i fylkene Vestland, Agder, Vestfold, Buskerud, Østfold, Akershus, Innlandet og Trøndelag. Forskriftene fastsettes i samsvar med vedlegg til resolusjonen.

2.

Det fastsettes forskrift for Øvre Forra naturreservat. Forskriften fastsettes i samsvar med vedlegg til resolusjonen.